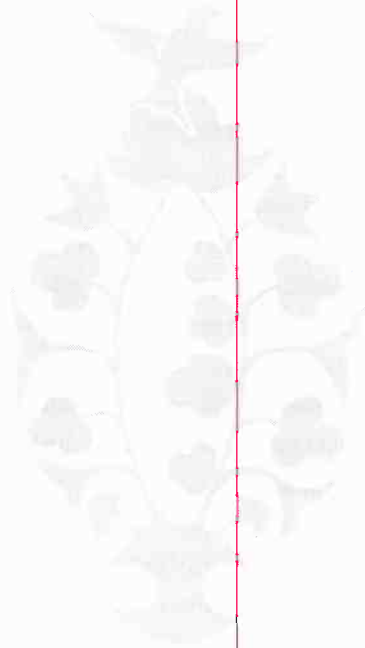

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde

„TISZTA FORRÁS”
**ÓVODAI
PEDAGÓGIAI PROGRAM**

2026.

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ GONDOLATOK.....	4
I. Az intézmény jellemző adatai.....	6
Az intézmény bemutatása	6
Óvodáink adatai	7
Alapfeladataink	7
Óvodák bemutatkozása.....	9
II. Pedagógiai programunk küldetése, filozófiája	13
Óvodánk küldetése	14
III. Pedagógiai programunk céljai és feladatai.....	15
IV. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei	20
V. A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák szervezeti egységen belül történő átadásának módszertana, eljárása	23
VII. A program nevelési feladatrendszere	29
VIII. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő célzott foglalkozások.....	40
IX. Fejlesztési területek.....	42
X. A különböző tevékenységi formák és színtereik bemutatása	52
XI. Pedagógiai programunk végrehajtásához szükséges tervezési feladatok. Pedagógiai munka tervezése, mérése, értékelése	65
XI. Óvodánk dokumentációs rendszere.....	67
XII. Az óvoda hagyományos ünnepei.....	71
XIII. Inkluzív pedagógia - Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással – avagy a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések... 73	
XIV. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	77
XV. A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége.....	78
XVI. Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.....	79
XVII. Az óvoda kapcsolatrendszere	85
XVIII. A gyermekek fejlettségállapotának mérése - A pedagógiai munka dokumentációi.....	92
XIX. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén.....	94
XX. A nevelési program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések	96
XXI. Legitimációs záradék.....	97

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
 „TISZTA FORRÁS”
 ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

Intézmény OM-azonosítója: 037251	Készítette: ..... főigazgató
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület / szakmai munkaközösségek nevében: ..... Dr. Demeter Gyözőné	Szülői szervezet nevében: ..... Horváth Tiria Cintia
Alkalmazotti közösség nevében: ..... Czigányne Kirchner Tünde	
A Pedagógiai Program módosítása – 2026. szeptember 1-jei hatályba lépéssel – a magasabb jogszabályban - Nkt. 26. § (1) bek. - meghatározottak alapján a Fenntartóra nem terhel többletkötelezettséget.	
..... Németh Ildikó Katalin főigazgató	..... Fenntartó nevében
A Pedagógiai Programot az intézmény vezetője döntési hatáskörében Nkt. 26. § (1) bek. alján a 86./2026. (.../2026.) számú határozatával jóváhagyta.	
..... Németh Ildikó Katalin főigazgató	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: www.keob.hu	Érvényessége: 2026.09.01-től visszavonásig
	

BEVEZETŐ

"Milyen embert is akarunk formálni? A válasz egyszerű: egészséges testű, akaraterős, jó ítéletű, értelmes, tetterre kész, szép célokért hevülő és áldozó embereket, akik meg tudják érteni és élni a szépet és nagyot minden téren, akik az életüket ki tudják tölteni tartalommal, akik megértik a dolgok összefüggéseit, akik átérzik azt, hogy emberi közösségben élnek, amely csak a kölcsönösségen, méltányosságon, és jóakaraton épülhet."

Szent-Györgyi Albert

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Pedagógiai hitvallásunk szerint a kisgyermekkor az emberi élet „aranykora”: a legszebb, legérzékenyebb, legnyitottabb kor. Minden gyermek egyedi és megismételhetetlen csoda. Felgyorsult és változó világunkban egyre nagyobb a szülők és az óvodapedagógusok felelőssége abban, hogy megőrizzük a gyermekkor nyugalmaát és derűjét.

Közös küldetésünket a „*Tiszta forrás*” című Pedagógiai programban fogalmaztuk meg, amely a pedagógiai és pszichológiai eredmények figyelembevételével, a magyar kultúra és mentalitás hagyományainak tiszteletben tartásával készült. Összeállítása során együtt gondolkodva, összefogva, a legtáplálóbb „*Tiszta forrásból*” merítve, a legjobb tudásunk szerint állítottuk össze hozzáadva azokat az értékeket, amelyeket megalapozásként útravalóként adunk a gyermekeknek az óvodáskor éveiben.

Pedagógiai programunk az Óvodai nevelés országos alapprogramjának elvei alapján, valamint a Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde óvodai intézményegysége nevelőtestületének aktív együttműködése eredményeként született meg. Célunk az volt, hogy az egységes szellemiség mellett az egyes intézmények helyi sajátosságait, szokásait, egyéni arculatát megőrizzük és tiszteletben tartjuk óvodapedagógusaink módszertani szabadságát.

Pedagógiai programunk **egyszerre dokumentum, szemléleti alap és gyakorlati útmutató**. Dokumentumként meghatározza nevelésünk célrendszerét, feladatait és eszközeit; szemléleti szinten kifejezi az óvodánk által vallott gyermekképet, értékrendet és közösségi elveket; gyakorlatban pedig a nevelőmunkát támogató nevelési keretet biztosít.

Bízunk abban, hogy a hozzánk járó gyermekeknek életre szóló élményeket, tapasztalatokat és pozitív érzelmeket nyújtunk, megalapozva azokat a képességeket, amelyekre szükségük lesz e gyorsan változó világunkban.

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm.rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII. 22.) Korm.rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó Gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- A pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. LXXIX. törvény
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- A Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde hatályos Alapító Okirata

Az óvoda működési és szakmai tevékenységét meghatározó útmutatások (Oktatási Hivatal):

- A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelve
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelési_igény_u_gyermekek_ovodai_nevelesenek_iranyelve.docx
- Összevont Önértékelési kézikönyv, nyolcadik, javított kiadás
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/psze/Onertekelesi_kezikonyv_2025.pdf
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Hetedik, módosított változat
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/2025/utmutatok/altalanos_utmutato.pdf

- KIEGÉSZÍTŐ ÚTMUTATÓ az Oktatási Hivatal által kidolgozott, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentumhoz
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/ovoda_kieg_2018.pdf

I. Az intézmény jellemző adatai

Az intézmény bemutatása

A Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde (8360 Keszthely, Vaszary Kolos u. 12., OM azonosító:037251) integrációval létrehozott intézmény. Székhelyen található óvodai intézményegysége a Keszthelyi Életfa Óvoda, melyhez a Gagarin Utcai, Sopron Utcai, Vörösmarty Utcai tagóvodák tartoznak. A törvényi változások tükrében, Pedagógiai programunkat többször módosítottuk, átdolgoztuk. A legutolsó módosítás 2023-ban történt, fenntartói döntésen alapuló intézményi átszervezésből adódóan.

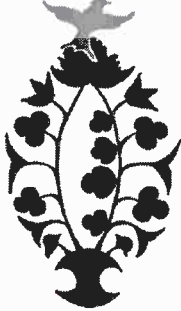
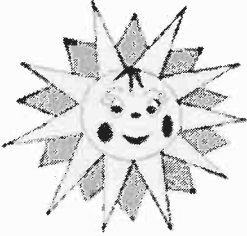
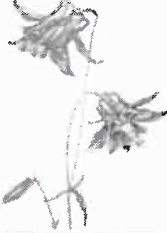
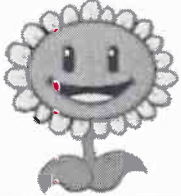
A közoktatás-irányítási rendszerben az intézményi szintünket a szakmai önállóság jellemzi, melynek legfontosabb eleme a szakmai-pedagógiai tevékenység tartalmának meghatározása. Intézményünk önálló jogi személy, szervezetének, működésének szabályait az érvényes törvényi keretek között önállóan határozza meg. Költségvetési szervezetünk a gazdálkodás szempontjából részben önálló, a fenntartó által működtetett, önálló jogkörrel felruházott gazdálkodó szervezethez (Gazdasági Ellátó Szervezet Keszthely) tartozik. A munkáltatói jogkör gyakorlója a főigazgató.

Óvodai intézményegységünk működése 4 feladat ellátási helyen, 19 óvodai csoportban történik. Óvodáink a város más – más pontján várják a gyermekeket. Mindegyik rendezett belső terekkel, családi csoportszobákkal biztosítja a kreatív gyermekkor átélését. Óvodáink tágas udvarral rendelkeznek, amelyek kiváló lehetőséget nyújtanak minden évszakban az udvari tevékenységekre: játékokra, kertészkedésre, megfigyelésekre, játékos kísérletezésekre.

Férőhelyek

Ssz.	Óvodák neve	Csoportok száma	Maximális férőhely
1.	Keszthelyi Életfa Óvoda	8	200 fő
2.	Keszthelyi Életfa Óvoda Gagarin Utcai Tagóvodája	4	100 fő
4.	Keszthelyi Életfa Óvoda Sopron Utcai Tagóvodája	5	125 fő
6.	Keszthelyi Életfa Óvoda Vörösmarty Utcai Tagóvodája	2	50 fő
	Összesen:	19 csoport	475 fő

Óvodáink adatai

	<p>Keszthelyi Életfa Óvoda 8360 Keszthely, Vaszary Kolos utca 12. Tel/fax.:83/510-332 Email: eletfaovoda@keszthelynet.hu</p> <p>Főigazgató: Németh Ildikó Katalin Óvodai intézményegység-vezető (intézményvezető-helyettes): Dr. Demeter Gyözőné</p>
	<p>Keszthelyi Életfa Óvoda Gagarin Utcai Tagóvodája 8360 Keszthely, Gagarin utca 6. Tel./fax.:83/311-343 Email: gagarinovikeszthely@gmail.com Tagóvoda igazgató: Porkoláb Anita</p>
	<p>Keszthelyi Életfa Óvoda Sopron Utcai Tagóvodája 8360 Keszthely, Sopron utca 16. Tel/fax.:83/312-056 Email: sopronutcaiovoda@gmail.com Tagóvoda igazgató: Bertók Csabáné</p>
	<p>Keszthelyi Életfa Óvoda Vörösmarty Utcai Tagóvodája 8360 Keszthely, Vörösmarty utca 1/b. Tel/fax.:83/311-481 Email: vorosmartykeszthely@gmail.com Tagóvoda igazgató: Kovács Imréné</p>

Alapfeladataink

Óvodánk része városunk intézményrendszerének. Ellátja mindazon feladatokat, amelyeket a fenntartó önkormányzat az alapító okiratban feladatává tett.

Intézményünk típusa: többcélú intézmény: óvoda-bölcsőde

Intézményünk alaptevékenysége:

Óvodai nevelés /szakágazat száma: 851020/, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai kormányzati funkció keretében azon gyermekek nevelése, ellátása, amelyeket az alapító okirat magában foglal.

Bölcsődei ellátás, mely kiterjed a sajátos nevelési igényű, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek napközbeni ellátására is.

Az intézmény alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
„TISZTA FORRÁS”
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

	kormányzati funkciószám	kormányzati funkció megnevezése
1.	013350	Az önkormányzati vagyonnal való gazdálkodással kapcsolatos feladatok
2.	091110	Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
3.	091120	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
4.	091140	Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
5.	096015	Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
6.	096025	Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben
7.	104031	Gyermekek bölcsődében és mini bölcsődében történő ellátása
8.	104035	Gyermekétkeztetés bölcsődében, fogyatékosok nappali intézményében
9.	104036	Munkahelyi étkeztetés gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben

Alapító okirat száma: 1/1489-3/2026

Az óvodai nevelés nyelve: magyar

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározása (Óvodai nevelés országos alapprogramja)

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve – Magyarország Alaptörvényének értékeit és a Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia – az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával –, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben,
- d) az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Óvodák bemutatkozása

Keszthelyi Életfa Óvoda

„Amikor örökségről beszélünk, általában arra gondolunk, ami atyáinktól hagyatékként reánk maradt. Lehet ez szemmel látható, kézzel fogható tárgyi érték, mint szerszám, fegyver, ékszer, ház vagyon. Lehet azonban szemmel nem látható és kézzel nem fogható szellemi kincs: gondolat, eszme, erkölcsi magatartás, tettek sorozata, mindaz, ami évszázadok során lépésről-lépésre előbbre vitt egy nemzetet, vagy az egész emberiséget.”

(Wass Albert)

Óvodánk a nyugati városrészben a Szent család templomkert, a Csókakő-patak és lakóházak ölelésében található. Az udvaron árnyas fák lombja alatt természetes anyagú, színes mozgásfejlesztő játékok találhatók. Aszfaltos területünk alkalmas mozgásos játékokra, sporttevékenységekre, rendezvények szervezésére is. A csoportszobák esztétikusak, tágasak, világosak és harmóniát sugároznak. A tornaterem mérete és felszereltsége kiváló lehetőséget teremt a gyermekek mozgásigényének kielégítésére, mozgáskultúrájuk fejlesztésére.

Gazdag óvodai életünk során alapvető és legfontosabb tevékenységi forma a játék, kiemelve annak önkéntességét, a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatását. A játék élményforrás, mindeközben a személyiségfejlesztés legeredményesebb és legváltozatosabb színtere. Ennek során szerzik a legtöbb tapasztalatot: átélik a létezés örömét, ismerkednek a világgal, fejlődnek anyanyelvi és értelmi készségeik, képességeik, társas kapcsolataik, kreativitásuk, kitartásuk. A játékba illesztve történnek a komplex és célzott tartalmú értelmi, érzelmi és testi készségeket, képességeket fejlesztő tevékenységek. Napirendünkkel is biztosítjuk kiemelt szerepét és feltételeit. A mással nem helyettesíthető játék személyiségfejlesztő hatására alapozunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésénél is.

Nevelési gyakorlatunk alapja a környezethez, a tájhoz, az itt élő emberekhez kötődő érzelmi viszonyulás. Sajátos arculatunkat a hagyományaink, jeles napjaink ápolása adja, tudatosan építve az óvodáskor jellemzőire, a természetben gyökerező tevékenységek érzélemfokozó hatására. Ehhez nélkülözhetetlen a szülőföld szeretetére való nevelés. Elsősorban azokat a hagyományokat ünnepeljük, amelyek a természet állandó körforgásához, az évszakok váltakozásához igazodnak. Ez magában foglalja minden nevelési területünket, azzal a szándékkal, hogy óvodásaink minél többet vegyenek észre világunkból, és érzékennyé, nyitottá váljanak társaik, és a környezetük iránt.

Nevelőtestületünk jó közösséget alkot, szakmailag felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő pedagógusokból áll. Szakmai ismereteik, nevelői attitűdjük és érdeklődésük harmonikusan egészítik ki egymást, így a gyermekek számára színesebben, élményszerűbben tudják az értékeket közvetíteni. Mindezt mesével, játékkal, énekkel és sok-sok szeretettel.

Keszthelyi Életfa Óvoda Gagarin Utcai Tagóvodája

„A gyerek olyan, mint a pillangó a szélben: egyesek magasabbra szállnak, mint mások, de mindegyikük legjobb tudása szerint repül. Miért hasonlítanánk hát össze őket? Mindegyik más. Mindegyik különleges. Mindegyik gyönyörű!” (ismeretlen szerző)

Óvodánk a város déli részén helyezkedik el, kellemes környezetben a város egyetlen bölcsődéje, a Csány-Szendrey ÁMK és a középiskolai kollégium szomszédságában. Az óvoda épülete sajátos, a földszinten öltözők, nevelői szoba, tornaterem logopédiai és fejlesztő helyiségek vannak. Az emeleten találhatóak meg a csoportszobák, mosdók és a tálaló-melegítő konyha. Csoportszobáink esztétikusak, világosok, hangulatuk az ott dolgozó óvodapedagógusok ízlését tükrözik. Játékaink korszerűek, a fejlesztő játékok és eszközök tárházát folyamatosan fejlesztjük.

Udvarunk mely két részből tevődik össze, tágas, nagy fákkal árnyékolt, melyen vizesblokk is található. A gyermekek mozgásigényének kielégítésére a nagy minden igényt kielégítő udvarunkon kívül, a jól felszerelt tornatermünk is hozzájárul. Óvodai nevelésünk folyamatában - 4 csoportban 100 férőhelyen – vegyes életkorú csoportokba fogadjuk a gyermekeket. Nevelőtestületünket, mely 8 óvodapedagógusból áll, a meleg, elfogadó, gyermeket tisztelő, humánus, okosan szerető magatartás vezérli. Oktató-nevelő munkánk segítője, az 4 fő képesített dajka és 2 fő pedagógiai asszisztens. Mindnyájan azonos nevelői értékeket vallunk. A gyermekek iránt támasztott igényeink és elvárásaink egységesek. Óvodánk életmódjának megszervezésében folyamatos, rugalmas napirendi keret biztosítja a legmegfelelőbb feltételeket.

A gyermekekkel való foglalkozás, személyiségük kibontakoztatásához, fejlődéséhez való hozzájárulás, a nap minden szakaszában változatos tevékenységek közben történik.

Nevelőmunkánk rendezői elvei

- játékoság, folyamatosság, rugalmasság
- a gyermek egyéni sajátosságaira és fejlődési tempójára épített képesség fejlesztése nyugodt, szeretetteljes légkörben
- értékek megőrzése, hagyományok tisztelete és átörökítése

Olyan óvodai élet kidolgozásán fáradozunk, amelyben a gyermekek alapigénye:

- biztonságérzet
- szeretetérzet
- védettség biztosítva van.

Természetes módon fogadjuk el a másságot. Óvodánk évek óta fogadja a sajátos nevelési igényű gyermekeket.

Keszthelyi Életfa Óvoda Sopron Utcai Tagóvodája

*„Ha fölgyújtjuk a gyermekekben a veleszületett szikrát,
azzal mindig olyan magaslatok felé nyitunk utat,
amelyekről álmodni sem mertünk volna”*

(Kristina Barnett)

Óvodánk, városunk északi részén helyezkedik el. **Családi** házas környezetben, rendezett kertekkel körülvéve. Sétáink során megfigyelhetjük az őszi munkálatokat, a tavasz első virágait, nyáron a zöld ruhába öltözött természetet. A hozzánk nagyon közel lévő Festetics kastély parkjában gyönyörű környezetben figyelhetjük meg az évszakok változásait.

Intézményünk 5 osztatlan életkorú csoport számára ideális színhelye a játéknak. Csoportszobáink szépek, világosak, sok növényvel díszítettek. Olyan berendezési tárgyakkal vannak felszerelve, amelyek lehetőséget adnak a **gyermek**eknek a tartalmas, nyugodt tevékenységekre.

2018-ban óvodánk energetikai korszerűsítése pályázat keretein belül megújult, kívül-belül, megszépült.

Udvarunk jól felszerelt, tágas, nagy füves területtel, sok lehetőséget ad a környezeti tapasztalat szerzés mellett a gyermekek testi képességeinek fejlesztéséhez is. Tornaterem hiányában a lendületes nagy mozgások színtere is az óvoda udvara.

Hisszük és valljuk, hogy az óvodás korban megszerzett ismeretek, készségek, szokások egész életen át meghatározó jelentőségűek maradnak.

Nevelési filozófiánk:

- A gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztése
- Az érzelmi biztonság, szeretetteljes légkör megteremtése
- Az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembevevő személyiségfejlesztés
- Hagyományok, értékek megóvása
- Másság elfogadására, tiszteletére nevelünk.

Nevelőtestületünket 10 fő óvodapedagógus alkotja, munkánkat segíti 5 fő szakképzett dajka, és feladattól függően 2 fő pedagógiai asszisztens.

Gyermekeket szerető, odaadó, lelkiismeretes munkát végző dolgozóink nap, mint nap azért fáradoznak, hogy a gyermekeink jól érezzék magukat az óvodai légkörben és ez által fejlődésük biztosítva legyen.

Keszthelyi Életfa Óvoda Vörösmarty Utcai Tagóvodája

*„Két dolgot kell adni a gyermekeknek: gyökereket és szárnyakat.”
(Johann Wolfgang Goethe)*

Óvodánk a város központjában helyezkedik el, közvetlen közelében található a város legnagyobb parkja. A park sétaútajain keresztül könnyen megközelíthető a Balaton part, a helyi múzeumok, a Balaton Színház, a városi könyvtár, valamint a hajó- és vasútállomás. Központi fekvésünk ideális lehetőséget biztosít a gyermekek számára az élményszerű tapasztalatszerzéshez, a környezet és az évszakok változásainak közvetlen megfigyeléséhez, az emberi tevékenységek és kulturális értékek felfedezéséhez.

Intézményünkben két osztatlan életkorú csoport működik, a gyermekekkel 4 fő óvodapedagógus, 2 dajka és 1 pedagógiai asszisztens foglalkozik.

A gyermekek fejlődését segítő alapprogramon túl speciális tevékenységeket is biztosítunk:

- Kompetenciaalapú nevelés
- Kézműves- és kismesterségek
- Néphagyományok ápolása

A szervezett óvodai tevékenységeken túl többféle szakkör is várja az érdeklődőket: néptánc, futball, hittan

Az év során az alábbi jeles napokat ünnepeljük meg közösen: Márton-nap, Luca-nap, Újévköszöntő nap, Kiszehajtás (kiszé bábu égetése), Májusfa állítás

Fontos számunkra a fenntarthatóságra nevelés, ezért **zöld napokat** tartunk, amelyek során a gyermekek játékos és élményszerű formában mélyítik környezeti tudásukat: Takarítási világnap, Víz világnapja, Állatok világnapja, Madarak és fák napja, Föld napja.

Közösen szervezett rendezvényeink, melyekre szeretettel várjuk a családokat is: Kerti parti, Játszóházak, Munkadélutánok.

Rendszeresen látogatunk bérletes **színházi előadásokat a Balaton Színházban**, illetve vendéglelőadókat hívunk az óvodába (báb- és zenés előadók).

Barátságos, meleg, családi légkör kialakítására törekszünk, amelyben a gyermekek szeretetteljes odafordulás mellett fejlődhetnek. A mindennapjaink során nagy hangsúlyt fektetünk az érzelmi biztonságra, a szeretetteljes, elfogadó légkör megteremtésére. A szokás- és szabályrendszerünk segíti a gyermekek szociális és erkölcsi fejlődését.

Legfontosabb célunk, hogy óvodásaink kiegyensúlyozott, vidám, magabiztos kisgyermekként éljenek meg minden napot, érdeklődve, kíváncsian forduljanak a világ felé, és egyéniségük megtartása mellett készen álljanak az iskolai életre.

A Vörösmarty Utcai Tagintézmény egy csoportjában 2026. őszétől Waldorf szemléletű csoport indul, melynek Pedagógiai Programja az intézmény Pedagógiai Programjának mellékletét képezi.

II. Pedagógiai programunk küldetése, filozófiája

*"Hozzon a gyermeknek mindenki,
amit tud: játékot, zenét, örömet."*

Kodály Zoltán

Óvodánk nevelésfilozófiája

Óvodai nevelésünk középpontjában a gyermek, mint fejlődő, egyedi és megismételhetetlen személyiség áll. Valljuk, hogy minden gyermek sajátos tempóban és módon bontakozik ki, ezért olyan biztonságot nyújtó, szeretetteljes és elfogadó környezetet teremtünk, amelyben lehetősége van önmaga megélésére, tapasztalatokon alapuló tanulásra, fejlődésre.

Pedagógiai hitvallásunk szerint a kisgyermekkor tanulás legtermészetesebb közege a játék. A gyermek játékban szerez tapasztalatokat, fedezi fel a világot, alakítja társas kapcsolatait, fejleszti érzelmi és értelmi képességeit. A nevelési folyamat a gyermek természetes kíváncsiságára, mozgásigényére, alkotó tevékenységére és a közösségi élmények támogató erejére épül.

Nevelésünk meghatározó eleme a magyar népi kultúra és hagyományvilág ápolása. A népi játékok, dalok, mesék, mondókák, évkörhöz kapcsolódó szokások és kézműves tevékenységek a mindennapi óvodai élet szerves részeként segítik a gyökerekhez való kötődést, az identitás formálását és az érzelmi gazdagodást.

Kiemelt értéknek tartjuk az élményközpontúságot, a természethez való kapcsolódást és a szabad mozgás lehetőségét. A gyermek jogainak tiszteletben tartása, önállóságának támogatása és aktív részvételének biztosítása nevelőmunkánk alapelve.

Óvodai közösségünk inkluzív szemléletű: elfogadó, esélyteremtő környezetet biztosítunk, ahol a sokféleség érték. A gyermekek szükségleteire érzékenyen reagálunk, figyelembe vesszük egyéni élethelyzetüket, fejlődési sajátosságukat.

A családokat a nevelés kiemelt partnereinek tekintjük. Nyitott, együttműködésen alapuló kapcsolatot ápolunk velük, a gyermek harmonikus fejlődésének érdekében.

Pedagógiai programunkban kiemelt hangsúlyt kap

- A gyermekközpontú, szeretetteljes, családi légkörben megvalósuló nevelés.
- A gyermekek egyéni különbségeinek figyelembevétele, valamint a családi nevelést kiegészítő szocializáció, számítva a szülők aktív együttműködésére.
- A gyermekek testi-lelki gondozása, érzelmi biztonságuk megteremtése a személyiség minél teljesebb kibontakoztatása érdekében.

- Az érzelmi kötődés megalapozása a családdhoz, a szülőföldhöz, a magyar néphez és a hazához.
- A néphagyományok ápolása, a kulturális értékek közvetítése és a természet iránti szeretet erősítése, melyek révén a gyermekek intellektuális és érzelmi fejlődését tudatosan támogatjuk.
- A nevelés olyan tevékenységekre épül, mint a szabad játék, a mozgás, a környező világ tapasztalati úton történő megismerése, a kommunikáció, a mesehallgatás és a művészeti élmények átélése.

Óvodánk küldetése

Óvodánk küldetése, hogy minden gyermek számára szeretetteljes, elfogadó és biztonságos környezetet biztosítson, ahol személyiségük egyéni ütemben, sokoldalúan fejlődhet. Nevelőtestületünk hivatásának tekinti, hogy a gyermekek testi, lelki és szociális jól-létének támogatásával, a játék elsődlegességére építve biztosítsa számukra a felfedezés, önkifejezés és kibontakozás lehetőségét.

Pedagógiai munkánk középpontjában a gyermek áll, mint cselekvő, kíváncsi, fejlődő személyiség. Valljuk, hogy a nevelés a természethez és a közösséghez való kapcsolódás, valamint az érzelmi biztonság élményén keresztül valósul meg. Kiemelt értékeink a magyar népi kultúra továbbörökítése, a környezettudatos szemlélet megalapozása, valamint az inkluzív, esélyteremtő pedagógia, ahol a különbözőség érték.

A családokat nevelőpartnereinknek tekintjük, akikkel nyitott, bizalmon alapuló együttműködésre törekszünk – közös felelősséget vállalva a gyermekek harmonikus fejlődéséért.

Kiemelten kezeljük:

- A gyermek személyiségének tiszteletben tartását, elfogadását és sokoldalú fejlesztését.
- A gyermeki jogok általános és egyéni szintű érvényesítését, különös tekintettel az esélyegyenlőségre és méltányosságra.
- A gyermek, mint fejlődő személyiség különleges védelmét és támogatását minden nevelési helyzetben.
- A gyermeki önállóság kibontakozását, az egészséges önértékelés és önbizalom kialakulását, valamint a gyermek önmegvalósítási lehetőségeinek biztosítását – a gyermek mindenkinek felett álló érdekének érvényesítésével összhangban.

III. Pedagógiai programunk céljai és feladatai

A Pedagógiai program célja

Pedagógiai programunk célja, hogy az óvodai nevelés során minden gyermek egyéni adottságainak, fejlődési ütemének és szükségleteinek megfelelően, biztonságos és szeretetteljes környezetben bontakozhasson ki. Nevelőmunkánk a gyermek alapvető tevékenységére, a játékra és az élményszerű tapasztalásra épül, amely elősegíti a személyiség harmonikus fejlődését és megalapozza a sikeres iskolakezdést.

A program megvalósítása során az alábbi célokat tűzzük ki:

- **Sokoldalú személyiségfejlesztés:** A gyermekek érzelmi biztonságát, értelmi és szociális fejlődését elősegítő komplex élmény- és tevékenységrendszer és szabadjáték biztosítása.
- **A természet tisztelőre és szeretetére nevelés:** A gyermekek természetes környezethez való kötődésének megerősítése, a környezettudatos szemlélet megalapozása mindennapi tevékenységeken keresztül.
- **Értékalapú közösségi nevelés:** Az alapvető erkölcsi normák, az empátia, a tolerancia és a másság elfogadásának képességeinek fejlesztése, a közösségi élet szabályainak megtapasztalásával.
- **Nemzeti identitás megalapozása:** A magyar népi kultúra értékeinek – népzene, néptánc, mesék, kézművesség, szokások – élményszerű átörökítése és megbecsülésének kialakítása.
- **Egyéni szükségletek figyelembevétele:** Az életkori sajátosságok, az eltérő fejlődési ütemek és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált támogatása.
- **A családi nevelés kiegészítése:** A gyermek harmonikus fejlődése érdekében együttműködésen alapuló, bizalomteli kapcsolat kialakítása a családokkal.
- **Iskolai életre való felkészítés:** Az alapképességek, szokások és szociális kompetenciák megalapozása a sikeres iskolakezdés érdekében.

A pedagógiai program feladatai

Pedagógiai programunk alapfeladata a gyermekek testi, lelki és értelmi fejlődésének elősegítése, amely a nevelés komplex, egymásra épülő tartalmi egységein keresztül valósul meg. E feladatok megvalósítása során az óvoda biztosítja a gyermekek sokoldalú fejlődését, a személyiség kibontakoztatását, az iskolai életre történő felkészítést.

A nevelési célok elérését az alábbi alapvető pedagógiai feladatok szolgálják:

a) Az egészséges életmód alakítása

A gyermekek testi fejlődésének támogatása, az egészségtudatos szokások megalapozása, a

mozgás iránti igény felkeltése, a helyes táplálkozási és higiénés szokások kialakítása, valamint a nyugodt, harmonikus életritmus biztosítása.

b) Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

A biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése; az érzelmi kötődések kialakulásának segítése; az empátia, együttérzés, segítőkészség, türelem, szabálykövetés és önkifejezés fejlesztése; a közösségi élet pozitív értékeinek megtapasztalása és gyakorlása.

c) Az anyanyelvi és értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

A gyermek természetes kíváncsiságára és megismerő tevékenységére építve az anyanyelv helyes használatának, a kommunikációs készségeknek, a gondolkodási műveleteknek és az önkifejezés különböző formáinak fejlesztése – játékon, tapasztaláson, élményen és tevékenységen keresztül.

Gyermekkép

Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

A gyermek fejlődő személyiség, akinek fejlődését genetikai adottságok, az érés törvényszerűségei, valamint a spontán és tudatos környezeti hatások együttesen formálják. Mindezek eredményeként a gyermek egyéni, életkorhoz kötődő testi, lelki és szociális szükségletekkel rendelkezik.

A gyermek személyiségének kibontakozásában a nevelés szerepe meghatározó, különös tekintettel a személyi és tárgyi környezetre. Óvodánkban gyermekközpontú és befogadó szemlélettel dolgozunk, biztosítva minden gyermek számára az azonos színvonalú, szeretetteljes és elfogadó nevelést. Célunk a hátrányok csökkentése, az egyéni képességek kibontakoztatása és a gyermeki jogok maradéktalan tiszteletben tartása. Elutasítunk mindenfajta előítéletet, megkülönböztetést, és elkötelezettek vagyunk az esélyegyenlőség biztosítása mellett.

Kiemelt szerepet kap az érzelmi biztonságot nyújtó, élményalapú komplex személyiségfejlesztés. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik önmagukkal harmóniában, környezetükkel egyensúlyban élnek, nyitottak, együttműködők és képesek a társadalmi beilleszkedésre.

Óvodakép

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Pedagógiai programunk a magyar óvodai nevelés hagyományaira, pedagógiai és pszichológiai kutatási eredményekre, nemzeti sajátosságokra és intézményünk jól bevált gyakorlataira épül. Kiemelt szerepet kap a gyermekek jogainak érvényesítése, az inkluzív szemlélet, és az egyenlő esélyek biztosítása minden gyermek számára.

Nevelőmunkánkat az Óvodai nevelés országos alapprogramja, Magyarország Alaptörvényének értékei, valamint a Magyarország által vállalt nemzetközi szerződések szellemisége határozza meg. E dokumentumok gyakorlati megvalósítása során a gyermekek védelme, fejlődésük támogatása és jogainak érvényesítése minden pedagógiai döntés alapját képezi.

Az egységes intézményi szemlélet és dokumentációs rendszer mellett a székhely és tagintézményeink megőrzik sajátos arculatukat, figyelembe véve helyi értékeiket, hagyományait és közösségi igényeiket.

A gyermek elsődleges nevelési közege a család. Az óvoda kiegészítő, segítő, szükség esetén kompenzáló szerepet tölt be. Pedagógusaink tiszteletben tartják a családok különböző értékrendjét és nevelési szokásait, törekedve az **együttműködésre** és a nevelési célok összehangolására.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Küldetésünk, hogy biztos érzelmi alapokon nyugvó érték közvetítő mintát nyújtsunk gyermekeink számára. Támogatjuk az egyéni képességek **kibontakozását** és az önazonos, kiteljesedett személyiség fejlődését, figyelembe véve **minden gyermek** egyedi szükségleteit, érdeklődését és fejlődési ütemét. Célunk, hogy a **gyermekeket** olyan személyiségekké formáljuk, akik érzékenyek a társadalmi és természeti környezetük iránt, nyitottak, empátikusak, felelősségteljesen gondolkodnak, és **humánus, cselekvő** tagjai a közösségnek.

Pedagógiai attitűd

Intézményünkben működő munkaközösségek a pedagógusok szakmai műhelyei, amelyek belső igényként kezelik értékeink megőrzését, a folyamatos megújulásra való törekvést, valamint a csapatmunkán alapuló együttműködést. Munkájuk szorosan kapcsolódik intézményi céljaink és feladataink megvalósításához.

Pedagógiai attitűdünk alapelvei a következők:

- A gyermeki személyiség sokoldalú kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem **figyelembevételével**, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel vehessen részt a nevelési folyamatban.
- Elfogadó, segítő, támogató, biztonságot sugárzó **pedagógiai** magatartás megvalósítása.

- A közösségi szokások és szabályok kialakítása és megerősítése a gyermeki autonómia tiszteletben tartásával.
- A gyermekek fejlődésének elősegítése az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- A nevelés alapja az együttműködés, a kölcsönös tisztelet, bizalom, megértés, türelem és a gyermeki aktivitás, amelyben a megfelelő kommunikáció elsajátítása kiemelt szerepet kap.
- A gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevétele, elegendő idő és lehetőség biztosítása a fejlődéshez és önállósodáshoz.
- Előítélet-mentes, befogadó pedagógiai környezet kialakítása, amely neveli a gyermekeket az egymás elfogadására és a különbözőségek tiszteletére.
- A szülőkkel való együttműködésen alapuló, segítő partnerkapcsolat kialakítása az óvoda valamennyi dolgozójának aktív részvételével.
- Egymás munkájának megismerése és megbecsülése, kölcsönös segítségnyújtásra való törekvés.
- Az óvoda élményekben gazdag, változatos tapasztalatszerzés színtere, ahol tudatosan építjük be nevelőmunkánkba az intézmény környezetében található kulturális örökség értékeinek megismerését és átadását.
- A természet és környezet szeretetére, megóvására, a fenntarthatóságra nevelés.
- Az alkotás, a kreativitás és a közvetlen tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése és biztosítása.
- Közös tevékenységek során a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi és testi fejlesztése.
- A gyermekek mindennapi tapasztalatszerzéseinek keretében a közösségi élet értékalapú szabályainak közvetítése.
- Korszerű, életkornak megfelelő módszertani eszközök alkalmazása a gyermekek fejlesztésében.
- A pedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák az intézmény céljaival azonosulva, érdeklődési körüknek és tehetségüknek megfelelően folyamatosan fejlesztik képességeiket és kompetenciáikat.

Nevelésünk alapelvei:

- Gyermekközpontúság: Minden gyermek fejlődő, egyedi és megismételhetetlen személyiség. Nevelésünk a gyermek aktuális szükségleteire, érdeklődésére és fejlődési ütemére épül, az életkori sajátosságok tiszteletben tartásával.
- Szeretetteljes légkör: A nevelés érzelmi biztonságot, elfogadó és támogató környezetet biztosít, ahol a gyermek önmaga lehet, megélheti érzelmeit, és kibontakoztathatja személyiségét.
- Élmény- és tevékenységalapúság: A gyermek a világról szerzett tapasztalatait játékban, mozgásban, alkotásban és a szabad felfedezés során szerzi. Nevelőmunkánk a cselekvésre, élményre és tapasztalatra épül.

- A nemzeti értékek és néphagyományok éltetése: A hagyományápolás élményszerű formában erősíti a gyökerekhez való kötődést, a közösségi érzést és a kulturális identitás kialakulását.
- Természetközelség, környezettudatosság: A gyermek közvetlen kapcsolatban él a természettel, megtapasztalja annak ritmusait, észleli a változásokat, és fokozatosan megérti a fenntarthatóság fontosságát. Nevelésünk a természet tiszteletére, szeretetére és megóvására nevel.
- Egyenlő hozzáférés, esélyteremtés: Minden gyermek számára biztosítjuk a fejlődés lehetőségét, különös figyelemmel a hátránykompenzációra, az inkluzív szemléletre és a gyermekek jogainak tiszteletére.
- Közösségi nevelés: A társas kapcsolatokban való eligazodás, az együttműködés, az empátia, a konfliktuskezelés és a szabálytudat kialakítása a mindennapi közös tevékenységek során formálódik.
- Családközpontúság: A nevelés csak a családdal együttműködve lehet eredményes. A szülőkkel való nyitott, támogató partneri kapcsolat kialakítása kiemelt feladatunk.
- A pedagógus attitűdje: A nevelő személyisége, példamutatása, odafordulása meghatározó a gyermekek fejlődésében. Tudatos, reflektív, empátikus és elhivatott pedagógiai jelenlétünk biztosítja az óvodai nevelés minőségét.

IV. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

*„Azért vagyok pedagógus, hogy a természetnek nyers gyémántjait szép vígyázattal csiszoljam kristályba.”
(Német László)*

Az óvodai élet megszervezésének elvei – Személyi feltételek

Intézményünk nevelőmunkájának középpontjában a gyermek áll. Minden munkatársunk számára elsődleges a gyermek testi-lelki jóllétének biztosítása, az érzelmi biztonság megteremtése, az egyéni szükségletekhez és fejlődési ütemhez való alkalmazkodás.

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége, példamutatása, elfogadó és támogató magatartása biztonságot és stabilitást jelent a gyermek számára. A nevelési idő egészében az óvodapedagógus jelenléte és aktív részvétele alapvető feltétele az óvodai nevelés megvalósításának.

Az óvodapedagógusok és a nevelést-gondozást segítő munkatársak együttműködése elengedhetetlen a gyermekek kiegyensúlyozott fejlődéséhez. Az alkalmazottak összehangolt, egymást támogató munkája biztosítja az óvodai élet szervezettségét, folyamatosságát és a gyermekközpontú működés mindennapi megvalósulását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését gyógypedagógus vagy más megfelelő végzettségű szakember (pl. logopédus, fejlesztőpedagógus) segíti. A gyermek szükségleteinek megfelelően a fejlesztés integráltan vagy külön foglalkozás keretében valósul meg, az inkluzív nevelés elveit követve.

Intézményünk nyitott a különböző felekezeti és világnézeti háttérű családok felé. Az óvodában nevelt menekült, illetve más kulturális háttérből érkező gyermekek esetében törekszünk olyan inkluzív környezet kialakítására, amely lehetőséget ad a nyelvi-kulturális sokféleség elfogadására, megismerésére és az egymás iránti nyitottság erősítésére. A gyermekcsoport életébe élményszerű, játékos formában építjük be az ismeretszerzést más népek kultúrájáról, szokásairól.

Nevelőtestületünk az elmúlt évtizedek során innovatív pedagógiai gyakorlatot alakított ki, számos sikeres pályázatot valósított meg. Fejlesztési folyamataink minőségét az óvodapedagógusok színvonalas továbbképzései és az intézmény partnerközpontú működése garantálja. Intézményünk valamennyi óvodapedagógusa rendelkezik felsőfokú – főiskolai vagy egyetemi – végzettséggel, többen szakvizsgával is.

A nevelést segítő munkatársak – dajkák, pedagógiai asszisztensek, adminisztratív, technikai és egyéb feladatokat ellátó kollégák megbízható, nélkülözhetetlen résztvevői az óvodai életnek. Munkájukkal közvetve és közvetlenül is hozzájárulnak a gyermekek biztonságos, támogató környezetének megteremtéséhez.

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
 „TISZTA FORRÁS”
 ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

Dolgozóink összehangoltan, együttműködően végzik munkájukat, elkötelezettek az inkluzív nevelés megvalósítása mellett. Nevelőmunkánk az alkalmazotti közösség minden tagjának aktív, tevékeny együttműködésével valósul meg. Elfogadják és képviselik az intézményünkben közösen kialakított értékrendet, és munkájuk során azzal összhangban tevékenykednek.

Az óvoda minden dolgozójára nézve kötelező érvényű:

- empátia, a különbözőségek elfogadása, tolerancia
- pedagógiai következetesség
- feltétel nélküli gyermekszeretet, kedvesség
- nyugalom és kiegyensúlyozottság
- optimizmus, ösztönző erő

Személyi feltételek

Óvodák	Óvodapedagógus	Dajka	Óvodatitkár	Pedagógiai asszisztens
Életfa Óvoda	17 fő	8 fő	2 fő Az egész intézmény adminisztrációs feladatait végzik.	8 fő Feladatvégzési helyük az intézmény aktuális igénye szerint, a munkatárssakkal való egyeztetés alapján változó.
	Ebből óvodai intézményegység-vezető 1 fő			
Keszthelyi Életfa Óvoda Gagarin Utcai Tagóvodája	8 fő	4 fő		
	Ebből tagóvodaigazgató 1 fő			
Keszthelyi Életfa Óvoda Sopron Utcai Tagóvodája	10 fő	5 fő		
	Ebből tagóvodaigazgató 1 fő			
Keszthelyi Életfa Óvoda Vörösmarty Utcai Tagóvodája	4 fő	2 fő		
	Ebből tagóvodaigazgató 1 fő			

Minden csoportban két szakképzett, főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Közvetlen segítők - munkarend szerint- pedagógiai asszisztensek, szakképzett dajkák.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozásokat óvodapedagógus irányítja; ugyanakkor, a 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet 33/B. § (5) pontja alapján, a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja reggel 8 óra előtt és a délutáni időszakban a pedagógusok hiányzása esetén.

Képzettségi mutatók

Nevelőtestületünk és a pedagógiai munkát segítőképzés képzési mutatói, valamint kompetenciái megfelelően szolgálják Pedagógiai Programunk cél- és feladatrendszerének eredményes megvalósítását. Az óvodapedagógusi alapvégzettségen túl többen rendelkeznek egyéb egyetemi vagy főiskolai diplomával, szakkvizsgával vagy azzal egyenértékű képzettséggel.

A pedagógiai munkát segítő pedagógiai asszisztensek és dajkák többsége szakképzett. Az alkalmazotti kör egyéb kompetenciái is sokrétűek és értékesek intézményünk számára.

Célunk, hogy a pedagógus munkatársak továbbképzési rendszerét olyan módon alakítsuk ki és működtessük, amely épít a pedagógusok országos továbbképzési rendszerében biztosított lehetőségekre és kötelezettségekre. Ezáltal biztosítjuk intézményünk pedagógiai célkitűzéseinek megvalósítását, összhangban a munkatársak egyéni elképzeléseivel és fejlődési igényeivel.

Feladatok:

- Az óvodapedagógusok folyamatos szakmai fejlesztése és tudásuk megerősítése, mely során figyelembe vesszük a szervezet célkitűzéseit, valamint az egyes pedagógusok érdeklődési területeit.
- A továbbképzési tervben megfogalmazott célokhoz való folyamatos közelítés és azok megvalósítása.
- Kiemelt feladatunk, hogy nevelőmunkát segítő dolgozóink is folyamatos szakmai fejlesztésben részesüljenek, amelynek jelentős része belső továbbképzések keretében valósul meg.

V. A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák szervezeti egységen belül történő átadásának módszertana, eljárása

Minden program működésének alapja a művelt óvodapedagógus személye, ezért tartjuk már évek óta fontosnak az önképzést a továbbképzést és a belső tudás megosztást. Szakmai munkaközösségeink irányultságát a partneri igényekre és elvárásokra alapozottan évente határozza meg a nevelőtestület. Az elmúlt évek tapasztalatai szerint általában 4 - 5 szakmai munkaközösségben bővítik ismereteiket óvodapedagógusink, feldolgozva a legkorszerűbb háttér ismereteket, valamint a gyakorlat nyújtotta problémákat és feladatokat.

Az óvodaközi szakmai munkaközösségek és munkacsoportok tevékenysége szakmai szervezettefejlesztésünk meghatározó bázisa. Munkaközösségeink valamelyikének lehetőség szerint minden óvodapedagógus tagja. A munkaközösségek vezetőit – akik a téma megalapozott ismerői, szakmai tudásukat továbbképzéseken és különböző írott anyagokból folyamatosan bővítik, és a nevelőtestület segítségére vannak – a nevelőtestület választja meg, működésüket pedig az SZMSZ szabályozza.

Szakmai ismeretek átadásának módszerei

Előadás:

- külső szakember segítségével
- belső munkatárs által

Szakmai továbbképzés:

- bemutató foglalkozás
- nyílt napok
- önképzés
- hospitálás

Belső továbbképzés célja:

- szakmai ismeretek frissítése, - bővítése, - egyes tudományterületek eredményeinek megismerése
- pedagógiai – pszichológiai – módszertani ismeretek frissítése
- új ismeretek és készségek elsajátítása
- a külső tanfelügyeleti szakmai ellenőrzésekre és a pedagógusok előmeneteli rendszerének alapját képező minősítésekre történő tudatos felkészülés segítése

A pedagógusok továbbképzési irányultsága – Részvétel továbbképzéseken

A 277/1997. (XII. 22.) Kormányrendelet, illetve a 419/2024. (XII. 23.) Kormányrendelet, mely a pedagógus-továbbképzési rendszer szabályozásáról rendelkezik, alapját képezi intézményünk pedagógus továbbképzésnek. Óvodapedagógusaink a lehetőségek függvényében teljesítik továbbképzési kötelezettségeiket. A továbbképzések területei

elsősorban a közös értékrendünkhöz kapcsolódó szakmai többletek megszerzésére irányulnak, így feltételezik a helyi nevelési programunk gyakorlati megvalósítását, képviselőjét.

Szakmai rendezvények, előadások, interaktív szakmai napok szervezését is felvállaljuk, amikor korábbi partnereinknek, új partnereinknek kínálunk szakmai előadásokat, képzéseket. Ezek az alkalmak jó lehetőséget adnak az óvodákkal, érdeklődő intézményekkel való kapcsolat kiépítésére, ápolására. A továbbképzéseken tapasztaltak továbbadása intézményünkben beszámoló formájában: nevelőtestületi értekezleten vagy munkaközösségi foglalkozásokon történik.

IKT a pedagógiai folyamatban

A **digitális kompetencia** az információkezelési készséghez, és a fejlett kommunikációs készséghez kapcsolódik. Információkezelést, értékelést, bemutatást, illetve átadást, valamint az internetes kommunikációban való részvétel képességét jelenti. Felelősségteljes feladatunk ebben a folyamatban, hogy felkészítsük a gyermekeket a tudatos médiahasználatra. Pedagógiai programunkban megfogalmazott céljaink eléréséhez fontos feladat az informatikai kompetencia fejlesztése. Ennek érdekében hozzáférhetővé tesszük folyamatosan bővülő eszközparkunkat, az IKT használatát szorgalmazzuk, tevékenységi terveinkbe beépítjük, (pl.: képek, zenék,). Valamint személyes szakmai kommunikáció a tudás gazdagítására, szülőkkel történő kapcsolattartás formáinak bővítésére használjuk.

Tárgyi feltételek

Az óvoda tárgyi feltételeinek kialakítása az óvodai nevelés céljainak és a Pedagógiai Programban meghatározott nevelési elveknek megfelelően történik. Intézményünk folyamatosan törekszik arra, hogy minden gyermek számára esztétikus, otthonos környezetet biztosítson.

Az óvodák épületei, csoportszobái, udvarai a gyermekek életkori sajátosságaihoz, változó testméretéhez és fejlődési üteméhez igazodnak. Különös figyelmet fordítunk az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a környezeti nevelésre, valamint a szabad mozgás és a játék lehetőségeinek biztosítására a mindennapokban.

A csoportszobák világosak, otthonosak és barátságosak. Hangulatukat az óvodapedagógusok ízlése, a természetes anyagok használata, a harmóniát árasztó színek és formák, valamint a játékokra ösztönző térszervezés határozza meg. A berendezés és az eszközhasználat során kiemelt szempont a gyermekek biztonsága, önállóságának támogatása, mozgás- és játékihígyének kielégítése. Az eszközök a gyermekek számára hozzáférhető módon, életkorukhoz, szükségleteikhez és az adott tevékenység jellegéhez igazítva kerülnek elhelyezésre.

Az óvodákban rendelkezésre állnak a nevelőmunka sikeres megvalósításához szükséges, a gyermekek sokoldalú fejlődését szolgáló eszközök, többek között:

- játékeszközök, szabad játéktevékenységhez
- mozgásigényt és mozgásfejlődést támogató eszközök
- anyanyelvi nevelést és mesedramatizálást segítő eszközök
- természetismereti és környezeti nevelést szolgáló eszközök
- ábrázoláshoz, kézműveskedéshez szükséges eszközök
- munka jellegű tevékenységekhez alkalmas eszközök
- udvari játék- és mozgásfejlesztő eszközök

Intézményeink mindegyike tágas udvarral rendelkezik, amelyet nagy fák, csendes, nyugodt környezet vesz körül. Az udvari játékeszközök folyamatosan bővülnek, többségük természetes alapanyagból készült, és a mozgásfejlesztést, szabad játékot szolgálja.

Az óvodai neveléshez kapcsolódó speciális terek és eszközök biztosítása is megvalósul:

- egy óvodánkban külön tornaterem, egy másikban tornaszoba, egy helyen tágas zsebongó áll rendelkezésre a mozgásos tevékenységekhez;
- egy óvodánkban külön ebédlő működik;
- minden feladatellátási helyen rendelkezésre áll logopédiai és egyéni fejlesztő szoba.

A berendezések (bútorok, eszközök) mérete, formája, színe, anyaghasználata a gyermekek testi-lelki komfortját, biztonságát és a nyugodt közérzetet szolgálja. A helyiségek kialakítása és felszereltsége megfelel a balesetvédelmi előírásoknak.

Minden óvodánkban bevezetésre került a HACCP rendszer, amely biztosítja az egészséges táplálkozáshoz és higiénés feltételekhez kapcsolódó előírások betartását.

Az óvodák informatikai felszereltsége folyamatosan bővül: számítógépek, internetkapcsolat biztosítják a hatékony adminisztrációt.

Az óvodai dolgozók számára megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk. A szülők fogadására – kapcsolattartás, megbeszélés céljából – minden óvodában kulturált, nyugodt környezetet biztosító, többcélú helyiséget működtetünk.

Az óvodai élet megszervezése

A gyermekek egészséges fejlődésének, valamint az egyéni képességek kibontakozásának biztosítása a jól strukturált, rugalmas napirend és hetirend, amely figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, az eltérő szükségleteket, valamint a gyermekek aktuális motiváltságát és aktivitását. A napirend és hetirend lehetővé teszi a különböző tevékenységek párhuzamos szervezését, a differenciált, az egyéni fejlődést támogató fejlesztéseket, és a fokozatosan növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások kialakítását. A rendszeresség, az ismétlődések és a kiszámíthatóság érzelmi biztonságot teremtenek a gyermek számára.

A napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. A tevékenységek szervezése során kiemelt figyelmet kap a játék elsődlegessége, a szabad levegőn történő tartózkodás, valamint a spontán és tervezett tevékenységek egyensúlya. A napi és heti időkeretet az

óvodapedagógusok a gyermekcsoport adottságaihoz, szükségleteihez, valamint a helyi szokásokhoz igazítva alakítják ki.

Az óvodai élet mindennapjaiban a gondozás kiemelt nevelési jelentőséggel bír. A gondozási helyzetek során kialakuló személyes interakciókban az óvodapedagógus nevel, kapcsolatot épít, erősíti a gyermek önállóságát, testtudatát, kompetenciaérzését. E folyamatban együttműködik a nevelést-gondozást segítő munkatársakkal.

Az óvodai élet szervezésében tudatosan jelen van a személyes kapcsolatépítés, a minőségi kommunikáció és az élményszerű közösségi nevelés. Ennek része az élősavas mesehallgatás, a közös játék, a közös ünneplés, valamint az együtt töltött, közösséget erősítő idő.

Az óvodai nevelés tervezése, valamint a gyermekek egyéni megismerése, fejlődésük nyomon követése intézményi dokumentációra épül. Az óvodapedagógus a gyermek fejlődését a nevelési év folyamán megfigyeléseken és értékeléseken alapuló, írásban rögzített dokumentumok segítségével követi. Az óvodai nevelés a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósul meg, és kizárólag az óvodapedagógus aktív jelenlétében és pedagógiai irányításával szervezhető.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben – az iskolakezdéshez szükséges alapképességeik fejlesztése érdekében – napi szinten összesen legfeljebb 45 perc időkeretben, differenciált, az egyéni terhelhetőségükhöz igazított, iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt a játék és szabad tevékenység megzavarása nélkül.

A tanköteles korú, de még óvodai nevelésben részesülő gyermekeket az előző pont alkalmazása során a „tanköteles korukat megelőző nevelési évben járók” közé soroljuk. A gyermek fejlődésének nyomon követése ebben az utolsó óvodai évben az iskolakezdéshez szükséges alapképességek, készségek rögzítésével egészül ki. A pedagógus célja nem a szűrés, hanem a tudatos fejlesztéstervezés és a szülőkkel, valamint az iskolával való együttműködés megalapozása.

Hetirend, napirend

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A napirend kialakítása során törekszünk a gyermekek életkorának és egyéni igényének megfelelő életritmus kialakítására. A napirenden belül ezért a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a szabad játék kapja. A szabadlevegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába.

Az érzelmi biztonság megteremtésében fontos szerepet kapnak a napirendben rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek, mint az ebéd vagy a pihenés. Ezek segítik a

gyermeket az időbeli tájékozódásban, és biztosítják a napi életritmust, amely biztonságot és állandóságot nyújt számukra.

Az egészséges fejlődéshez elengedhetetlen a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozásának egyensúlya. Napirendünk lehetővé teszi a hosszabb időtartamú szabadlevegőn való tartózkodást, melyet az évszakoknak megfelelően fokozatosan növelünk. Emellett elősegíti a szokásrendszer kialakítását és a gyermekek szabad tevékenységét.

A napirend rugalmasan igazodik az egyéni igényekhez: a tevékenységek időigénye figyelembe vehető, és párhuzamosan is végezhető.

A foglalkozásokat ugyanúgy, mint a többi tevékenységet be kell illeszteni az egész napos játékba úgy, hogy ezeket kötelezően csak az iskolába menők részére szervezzük. Vegyes csoportban ez a létszám 6-10 fő általában, mikrocsoport. A foglalkozások általában egy asztalnál, vagy a csoportszoba egy félreeső helyén zajlanak. Ez idő alatt a csoportban szabadon folyik a játék, egy nagyon fontos szabály betartásával: csendben, halkán lehet játszani, a foglalkozásban résztvevőket semmilyen módon nem lehet zavarni. Ezt a gyerekeknek meg kell tanulni, be kell tartani.

Természetesen a kisebbek is érdeklődhetnek, bekapcsolódhatnak a nagyok tevékenységébe, abban az esetben, ha képesek kellő ideig figyelni, képesek a feladatokat megoldani anélkül, hogy a nagyobbakat zavarná. Az ének és a mozgás foglalkozáson valamennyi gyermek részt vehet.

A foglalkozások feladatainak teljesítése differenciáltan különböző szinteken kell, hogy megvalósuljon, attól függően, hogy ki mire képes. Fontos, hogy lehetőségük legyen a gyengébb adottságú gyerekeknek alacsonyabb szinten gyakorolniuk, amíg biztosan tovább léphetnek, az ügyesebb gyerekek pedig képességeiknek megfelelően magasabb szinten gyakorolhatnak.

Minden gyermeknek meg kell adni a lehetőséget a tovább lépésre. A felzárkóztatás és a tehetséggondozás együtt is megvalósulhat. A közvetlen tapasztalatszerzést különösen előnyben kell részesítenünk. Ismerve a gyermeki gondolkodás sajátosságait, amely szerint a kisgyermek tagolatlan egészként fogja fel a körülötte lévő világot, az ismeretszerzés módszereinek is ehhez kell alkalmazkodnia.

Napirend ajánlás:

Időtartam	Tevékenység	Folyamatos játéktevékenység
Érkezéstől az udvari játékig	Gyermek fogadása – személyes percek, gondozás Szabad játék Játékba integrált egyéni és mikro csoportos tevékenységek, megfigyelések, tapasztalatok: <ul style="list-style-type: none"> - verselés, mesélés - ének-zene, énekes játékok, gyermektánc - rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - külső világ tevékeny megismerése - mozgás Képességek fejlesztése, egyéni fejlesztés Testápolás Általában folyamatos tízórai /rugalmasan feladattól függően/	
Udvari játéktól az ébredésig	Játék a szabadban, megfigyelések – tapasztalatok – séták /jó idő esetén/ Szabad játék a csoportban, megfigyelések – tapasztalatok / - esős, szeles időben / Készülődés az ebédhez, testápolási teendők Ráhangolódás a pihenésre: mese – vers – ének, illatmézes Pihenés	
Ébredéstől hazaindulásig	Ébredés, gondozási – testápolási teendők Uzsonna Szabad játék az udvaron, csoportszobában, Képességek fejlesztése, egyéni fejlesztés Hazabocsájtás	

VII. A program nevelési feladatrendszere

Az egészséges életmódra nevelés az óvodai nevelés kiemelt feladata, amely a gyermek testi, lelki és szociális jóllétének megalapozását szolgálja. A gyermek fejlődése szempontjából meghatározó a gondozás, a mindennapos mozgás, a harmonikus életritmus, valamint az egészségmegőrző szokások kialakítása. Az óvodai nevelés során biztosítjuk a gyermekek alapvető testi szükségleteinek kielégítését, támogatjuk önállóságukat, és tudatosan alakítjuk egészséges életvitelhez kapcsolódó szokásrendszerüket. Kiemelt figyelmet fordítunk a környezettudatos magatartás megalapozására, a megelőzés és a személyes felelősségérzet kialakítására is.

Feladataink:

- a) A gyermek gondozása, alapvető testi szükségleteinek kielégítése (étkezés, pihenés, öltözködés, testápolás) és mozgásigényének biztosítása a napi tevékenységek során, elsősorban a szabad játék és a szabad levegőn való tartózkodás keretében.
- b) A mozgásfejlődés támogatása, a gyermek mozgásos tapasztalatainak bővítése, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése változatos mozgásformákkal, rendszeres testmozgással és mozgásfejlesztő tevékenységekkel.
- c) Az egészség védelme, megőrzése, a gyermek szervezetének fokozatos edzése, az immunrendszer támogatása megfelelő öltözködéssel, mozgással, időjáráshoz igazodó szabad levegőn való tartózkodással.
- d) Az egészséges életmód szokásainak alakítása, különösen:
  - a rendszeres testápolás és tisztálkodás,
  - a kiegyensúlyozott étkezés szokásai, különös tekintettel a túlzott cukor-, só- és telítettszír-fogyasztás kerülésére,
  - a zöldség- és gyümölcsfogyasztás, valamint tejtermékek fogyasztásának ösztönzése,
  - a napi rendszerességű fogmosás,
  - a megfelelő öltözködés és időjáráshoz való alkalmazkodás,
  - a nyugodt, biztonságot adó pihenés,
  - a betegségmegelőzés alapjainak kialakítása.
- e) Az életvezetési készségek (pl. önállóság, együttműködés, problémamegoldás, alkalmazkodás, érzelmi önszabályozás) fejlesztése játékos és tapasztalati úton történik. E készségek megalapozzák a gyermekek belső biztonságát, alkalmazkodóképességét és egészséges életmódra való későbbi törekvését.
- f) Az óvodai környezet egészséges és biztonságos kialakítása, amelyben a gyermekek szabadon mozoghatnak, kipróbálhatják magukat, és biztonságban érezhetik magukat. A

környezet rendszeres fertőtlenítése, tisztántartása, és az eszközök életkori sajátosságokhoz való igazítása alapfeltétel.

g) A környezettudatos magatartás megalapozása: a természethez való pozitív érzelmi viszony alakítása, a környezet védelméhez kapcsolódó szokások (pl. takarékoság, szelektív hulladékgyűjtés, növénygondozás) játékos formában történő beépítése a mindennapokba.

h) Szükség esetén – megfelelő szakemberek (pl. gyermekorvos, védőnő, pszichológus, gyógypedagógus, konduktor) bevonásával, a szülőkkel és az óvodapedagógusokkal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós vagy korrekciós nevelési feladatok is ellátásra kerülnek, a gyermek testi, lelki és értelmi fejlődésének támogatása érdekében.

Az óvodai élet során mindezen feladatokat természetes módon, az élményszerű tapasztalatszerzés, a modellkövetés, a személyes példamutatás és a játékba ágyazott nevelési helyzetek segítségével valósítjuk meg.

Feladatok:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása és megőrzése;
- az egészséges életmód szokásainak alakítása: testápolás, tisztálkodás, egészséges táplálkozás (különösen a hozzáadott cukor, só és telített zsírok csökkentése, zöldség, gyümölcs, tejtermékek ösztönzése), testápolás, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés;
- az életvezetési készségek fejlesztése: problémamegoldás, alkalmazkodás, nehézségek leküzdése, mérlegelő gondolkodás, hatékony kommunikáció;
- a fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges egészséges, biztonságos fizikai és érzelmi környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós feladatok ellátása – szükség esetén szakemberek bevonásával, a szülőkkel és az óvodapedagógusokkal együttműködve.

Az egészséges életmódra nevelés tartalma

Az egészség megőrzése és fejlesztése közös társadalmi és egyéni felelősség. Az óvoda – a család mellett – meghatározó szerepet tölt be a gyermekek egészséges életmódjának megalapozásában. Az eredményes egészségnevelés feltétele a pedagógusok és segítő munkatársak egészségtudatos szemléletének folyamatos fejlesztése, valamint a gyermekeket érintő megelőző és egészségvédő tevékenységek tudatos megtervezése és megvalósítása.

A gyermekek eltérő családi mintákkal és szokásrendszerrel érkeznek az óvodába, amelyre építve alakítjuk és erősítjük a testi-lelki egészséget támogató szokásaikat. A testápolás,

táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés, edzés szokásainak kialakítása mellett a betegség- és balesetmegelőzés, valamint a környezeti nevelés is integrált része az egészséges életmódra nevelésnek.

Testápolás

A testápolás az önkiszolgálás részeként a higiénés szokások megalapozását és a gyermek egészségének megőrzését szolgálja. A felnőtt-gyermek kapcsolat bizalmi alapokon nyugszik. Tartalma: tisztálkodás, WC-használat, zsebkendőhasználat, fésülködés. A dajka a folyamat aktív segítője.

Táplálkozás

Az önkiszolgáló étkezések során célunk a kulturált étkezési szokások és a helyes táplálkozásra irányuló szemlélet formálása. Törekszünk az egészségtelen – túlzottan cukros, sós, zsíros – ételek és italok fogyasztásának csökkentésére, a vízfogyasztás, zöldség-, gyümölcs- és tejtermékfogyasztás ösztönzésére. A szülők figyelmét felhívjuk a családi étkezések tudatosságára és hiteles információforrások használatára.

Öltözködés

A gyermekek öltözködése a mindennapi önkiszolgálás része, melynek célja az aktuális időjárási és környezeti viszonyokhoz való alkalmazkodás képességének fejlesztése és belső igényé formálása.

Pihenés

Biztosítjuk a nyugodt pihenés feltételeit. Lehetőséget adunk nyugalmat adó tárgyak használatára (plüss, kendő). Figyelünk a gyermek egyéni pihenési igényeire.

Levegőzés, edzés

A gyermekeket folyamatosan szoktatjuk a különféle időjárási körülményekhez. Törekszünk a nap minél nagyobb részét szabad levegőn tölteni, az időjárásnak megfelelő öltözködés biztosításával.

Betegségmegelőzés

A szezonális megbetegedések megelőzésére rendszeresen szellőztetjük a csoportszobákat, kiemelten ügyelünk a környezet tisztaságára, portalanítására. A szabadban tartózkodás és a megfelelő ruházat biztosítása szintén része a megelőzésnek.

Balesetmegelőzés

A gyermekekkel megismertetjük a balesetveszélyes helyzeteket, és közösen alakítjuk ki a balesetet megelőző szabályokat. Séták, kirándulások alkalmával tanítjuk meg a gyalogos közlekedés alapszabályait. Felhívjuk figyelmüket a különleges bánásmódot igénylő társak (pl. szemüveges, hallókészüléket viselő, mozgáskorlátozott) védelmére.

Mozgástevékenység

A mozgás a kisgyermek természetes megnyilvánulása, az "ÉN-tudat" és a szociális fejlődés alapja. Célunk a gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mozgáskedv megőrzése és mozgásfejlesztés támogatása. Az egészséges életmód megalapozásának fontos eleme a mindennapos mozgás, amely hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez.

Az óvodáskor végére a gyermekek többségénél az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások megalapozódnak, és megjelennek azok az önállósági törekvések, amelyek az iskolai életre való alkalmasság egyik feltételét képezik.

- Ismeri és alkalmazza a testápolás, a tisztálkodás, az öltözködés, az étkezés és a pihenés alapvető szokásait.
- Önállóan használja a WC-t, kezét mos, ruházatát rendben tartja, és igény szerint segítséget kér.
- Részt vesz a napi higiénés teendőkben.
- Étkezés közben önálló, kulturált magatartást tanúsít, nyitott az egészséges táplálkozásra (pl. zöldségek, gyümölcsök elfogadása).
- Felismeri testének alapvető szükségleteit (éhség, szomjúság, fáradtság, mozgásigény), és azokra megfelelő módon reagál.
- Szívesen mozog, örömmel vesz részt a szabad levegőn végzett játékban, mozgásos tevékenységekben.
- Tapasztalatot szerez a baleset-megelőzéssel, biztonsággal, egészségmegőréssel kapcsolatos szokásokról.
- Kialakulóban van benne a testtudatosság, képes saját állapotát megnevezni.
- Alapozódik benne a környezettudatos magatartás igénye: óvja környezetét, vigyáz a tisztaságra, részt vesz az ehhez kapcsolódó közös feladatokban.

Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására. Az óvodáskorú gyermek fejlődésének meghatározó sajátossága a magatartás érzelmi beállítódása. Az „én-tudat” formálódása és a szociális viselkedés fejlődése szoros összefüggésben áll az érzelmi biztonsággal és az erkölcsi értékek megtapasztalásával. A 3–7 éves életkor kiemelten érzékeny szakasz e téren: a gyermek a korai önérvényesítéstől eljut a társas kapcsolatokban megnyilvánuló kezdeményező, együttműködő magatartásig.

A család, mint elsődleges szocializációs közeg meghatározó módon alakítja a gyermeknek a világhoz való viszonyát, értékrendjét. Az óvoda feladata e meglévő tapasztalatokra építve támogatni a gyermek társas kompetenciáinak fejlődését, a társas viselkedés formálódását.

Az óvodai nevelés során kiemelt figyelmet fordítunk a gyermek személyiségének kibontakoztatására, érzelmi biztonságának megerősítésére, valamint a közösségi együttélés szabályainak tapasztalati úton történő megismerésére. A szociális tanulás legfőbb eszközei ebben az életkorban az utánzás és a minta követése. Különösen hangsúlyos az óvodapedagógus és a segítő szakemberek példaadó szerepe.

Az óvodai élet érzelmi biztonságot nyújtó, elfogadó, szeretetteljes légkörben zajlik. A biztonságérzet megalapozása mellett fontos az otthonosság, a derűs hangulat, a kiszámítható, támogató kapcsolatok kialakítása a gyermek–óvodapedagógus, gyermek–dajka viszonylatban egyaránt. Teret biztosítunk a gyermekek közötti kapcsolatépítéshez, együttműködéshez, konfliktuskezelés gyakorlásához, segítve ezzel a társas érintkezési szabályok elsajátítását.

Az erkölcsi értékek és normák beépülését közösségi élmények, közös tevékenységek – játék, mese, dramatikus játék, beszélgetés, projektek – és tapasztalati tanulás útján segítjük. A gyermekek fokozatosan ismerik fel saját és mások érzéseit, megértik a társas együttélés alapelveit, megtanulják tiszteletben tartani a különbözőségeket.

Inkluzív szemléletű nevelésünkben kiemelt figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek elfogadására, támogatására. A másság értékékként való közvetítése, a sokszínűség természetes részeként való kezelése hozzájárul a gyermekek empátiás, nyitott személyiségformálásához.

A közösségi együttműködés célja, hogy a gyermek reálisan fejlődő én-tudata révén képessé váljon harmonikus kapcsolat kialakítására saját közösségén belül és azon kívül, a csoport normáihoz igazodva. Az így formálódó közösségi kompetenciák az egész életen át tartó tanulás és társadalmi beilleszkedés alapjául szolgálnak.

A közösségi nevelés egyik leghatékonyabb formája a közös élményekre, tevékenységekre épülő cselekvés, együttműködés és példaadás. A gyermekek a közös játék, munka és élményszerű tanulás során tapasztalják meg az együttműködés örömét, a társakhoz való alkalmazkodást, a szabályok betartásának értelmét és a közös célok érdekében való felelősségvállalást.

Az óvodai mindennapokban megvalósuló közös tevékenységek – mint például a mesehallgatás, dramatikus játék, körjáték, éneklés, közös mozgás, kézműveskedés, kertészkedés vagy egy-egy ünnepre való készülődés – természetes kereteket biztosítanak a közösségi nevelés számára. Ezek során a gyermekek nemcsak társas viselkedési formákat sajátítanak el, hanem fejlődik empátiájuk, érzelmi önszabályozásuk és erkölcsi ítélőképességük is.

Az óvodapedagógus személyes példája, értékelő és támogató attitűdje, valamint a nyugodt, biztonságot adó csoportlétkör elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermekek hiteles, követhető viselkedési mintákat kapjanak. Az ilyen pedagógiai környezet segíti őket abban, hogy aktív, felelősségteljes és érzékeny tagjaivá váljanak a közösségnek.

A közösségi nevelés feladatai:

- az érzelmi nevelés és a szocializáció feltételeinek megteremtése;
- kapcsolatok kialakításának, fenntartásának és tiszteletben tartásának elősegítése;
- értékek és normák tudatos közvetítése;
- kiegyensúlyozott, derűs, nyitottan kommunikáló és együttműködésre képes gyermekek nevelése;
- a szociális együttélés szabályainak megismertetése, azok belsővé válásának támogatása;
- az óvodai közösségen belül pozitív attitűd megalapozása a gyermekek és a felnőttek között, valamint gyermek–gyermek viszonylatban;
- a szociális érzékenység és a reális én-tudat fejlesztése;
- a különbözőség elfogadására és tiszteletére nevelés;
- a szocializációt segítő közös élmények, feladatok biztosítása;
- a szokás- és normarendszer megalapozása, amely később belső értékrenddé alakul;
- a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának céltudatos fejlesztése;
- a gyermek szűkebb és tágabb társadalmi környezetének megismertetése, a szülőföldhöz való kötődés erősítése;
- az óvoda valamennyi dolgozójának példaértékű, követendő viselkedése és kommunikációja;
- az átlagtól eltérő, valamint kiemelkedő képességű gyermekek fejlesztése – szükség esetén speciális szakemberek bevonásával;
- az érzelmi alapigények kielégítése: biztonság-, szeretet-, védettségérzet megteremtése;
- a gyermek önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek támogatása;
- a szabad önkifejezés lehetőségeinek biztosítása verbális, mozgásos, vizuális formában;
- a családok értékalapú nevelésének támogatása, együttműködésben történő megerősítése;
- modellértékű kommunikáció a pedagógusok és az alkalmazottak részéről;
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültségű szakemberekkel.

A fejlesztés tartalma

Befogadás, beszoktatás

Az óvodai nevelés egyik alapvető feladata a gyermekek befogadása és a beszoktatás fokozatos, személyiségre szabott megvalósítása, amely megalapozza a gyermek és családja óvodához való pozitív viszonyát. A beíratást követően szülői értekezlet keretében ismerhetik meg az óvoda működését, nevelési elveit, értékrendjét. A gyermekek érkezését mindkét

óvodapedagógus jelenlétével biztosítjuk, az egyéni igényekhez igazodva, fokozatosan növelve az óvodában töltött időt.

- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek személyes tárgyakat hozzanak magukkal, melyek az otthonosság érzetét erősítik.
- A nagyobb (5–6 éves korban) érkező gyermekek esetében is alkalmazzuk a fokozatosság elvét.
- A régi gyermekeket felkészítjük új társaik befogadására, különös figyelemmel a migráns, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

Derűs, családias légkör kialakítása

Az óvoda derűs, szeretetteljes, családias légköre biztosítja a gyermekek érzelmi biztonságát, ami elengedhetetlen szociális és erkölcsi fejlődésükhöz. Az óvodapedagógus, dajka és valamennyi alkalmazott pozitív attitűdje, bánásmódja, következetes és szeretetteljes kommunikációja modellértékű a gyermekek számára.

- A gyermekeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik.
- Csoportjaink saját szokásrendje és hagyományai erősítik a közösséghez tartozás érzését.
- A gyermekek személyes tárgyai (pl. jellel ellátott tárolók, szekrények) segítik az önállóságot és a saját helyhez való kötődést.

Közösségi kapcsolatok és erkölcsi alapértékek fejlesztése

A gyermek fejlődésének egyik kulcsa a szociális élményekben gazdag, erkölcsi alapokon nyugvó közösségi élet. Ennek támogatására kiemelten foglalkozunk az alábbi területekkel:

- **Kapcsolatépítés és szabálykövetés:** a gyermekek megtanulják az óvodai együttélés szabályait, megértik azok célját.
- **Érzelmi és erkölcsi fejlődés:** az együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség megerősítése, modellezése.
- **Pozitív énkép, önbizalom:** az önállóság, döntéshozatal támogatása, megerősítő visszajelzések, választási lehetőségek biztosítása.
- **Együttműködés és közösségépítés:** a közös élmények, ünnepek, kirándulások, közösségi tevékenységek élményszerű szervezése.

Különbözőségek elfogadása – nyitottság és inkluzivitás

Az óvoda teret ad a gyermek önkifejező törekvéseinek, miközben támogatja az éntudat fejlődését, és erősíti az elfogadást:

- Nevelésünk alapértéke, hogy minden gyermek egyéni, megismételhetetlen személyiség.

- Kiemelten kezeljük a migráns, sajátos nevelési igényű, valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációját.
- A gyermekek megtanulják, hogy az emberek különböznek egymástól – ez természetes és értékes része a közösségnek.

Nemzeti identitás, kulturális értékek közvetítése

Az óvodás gyermek nyitott a világra, rácsodálkozik az őt körülvevő természetre, emberi környezetre. A nevelés során:

- Megismertetjük velük szűkebb és tágabb környezetüket, a kulturális hagyományokat, a helyi értékeket.
- Erősítjük a családhoz, szülőföldhöz, nemzethez való kötődést.
- Jelen van a népi kultúra iránti fogékonyság fejlesztése, az ünnepek, népszokások élményszerű megélése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Érzelmileg kötődik az óvodai közösséghez, bizalommal fordul az óvodapedagógushoz és a társaihoz.
- Alapvető biztonságérzete kialakul, nyitottá válik a kapcsolatokra, képes együttérzést, ragaszkodást, szeretetet kifejezni.
- Elfogadja az óvodai élet szabályait, törekszik azok betartására, érti a közösségi együttélés alapvető normáit.
- Kialakul benne a helyes és helytelen közötti alapvető erkölcsi különbségtétel képessége.
- Tapasztalati úton elsajátítja a pozitív erkölcsi tulajdonságok alapjait: együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, udvariasság, önzetlenség.
- Megmutatkozik benne az önállóságra törekvés, képes várakozni, saját érzelmeit szabályozni, kéréseit, kívánságait megfelelő formában közölni.
- Kitartóbbá válik, képes feladatokat befejezni, észleli és vállalja a tettei következményeit.
- Elfogadja, hogy más gyermekek különböznek tőle, nyitott a sokféleségre, megtapasztalja az együttélés alapvető szabályait.
- Érdeklődik közvetlen környezete iránt, rácsodálkozik a természet szépségére, az emberi környezet értékeire.
- Érzelmi kapcsolata alakul a családhoz, az óvodai közösséghez, a szülőföldhöz és a nemzeti értékekhez.

Az anyanyelvi nevelés az óvodai tevékenységek minden formájában megvalósuló alapfeladat, amely a gyermek egész személyiségfejlődésének meghatározó része. A gyermek az anyanyelvet érzelmi alapon, utánzással, mintakövetéssel sajátítja el. A beszéd a gyermek legtermészetesebb önkifejezési eszköze, amely lehetőséget ad a kapcsolatteremtésre, a külvilág megismerésére és a belső világ kifejezésére is.

A beszéd, a gondolkodás és a mozgás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek, az óvodai nevelés során tehát az értelmi és anyanyelvi fejlesztés nem választható el egymástól. Az anyanyelvi fejlesztés, valamint a kommunikáció különböző formáinak alakítása folyamatos, helyes mintaadáson és szabályközvetítésen keresztül történik az egész nevelési folyamatban. A gyermekek szókincsének bővítése, a helyes és szép beszéd alakítása, valamint a nyelvi kifejezőképesség fejlesztése minden tevékenységben jelen van.

A gyermekeket az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére és szeretetére neveljük, miközben természetes beszédkedvüket fenntartjuk, kommunikációs készségeiket ösztönözzük, meghallgatjuk őket, támogatjuk kérdéseiket és válaszaik igénylését.

A beszédfejlődés legtermészetesebb közege a játék, különösen a szerepjáték, ahol a gyermek különböző élethelyzetekben kommunikál. A nyelvi játékok, drámajátékok, tevékenységeket kísérő beszélgetések, közös társalgások mind támogatják a szókincs gazdagodását, a beszéd árnyaltabbá válását.

A beszédfejlődéshez szükséges:

- biztonságos, nyelvi ingerekben gazdag környezet,
- állandó társas kapcsolatok,
- szervezett, differenciált tevékenységi formák,
- ép idegrendszer és egészséges beszéd- és hallószervek.

Az anyanyelvi nevelés közvetítő szerepet tölt be a nevelési célok elérésében, jelen van a pedagógiai folyamat minden mozzanatában. Az óvodai életben az anyanyelv fejlesztésének három alaphelyzete van:

- spontán helyzetekben és tevékenységekben,
- az irodalmi nevelés során,
- az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben.

A sikeres szocializáció és együttműködés alapfeltétele a megfelelő beszédképesség és nyelvi kifejezőképesség, ezért az óvodai nevelés során a gyermekek beszédének fejlődését kiemelt figyelemmel kísérjük.

Célok

- A gyermek természetes beszédkedvének fenntartása, kommunikációs örömeinek megerősítése.
- A beszédértés és a nyelvi kifejezőképesség fejlesztése életkorának és egyéni sajátosságainak megfelelően.
- A szókincs bővítése, a beszéd tartalmassá, szabatosabbá, érthetőbbé tétele.
- A gondolkodási funkciók (figyelem, emlékezet, képzelet, logikai műveletek) fejlesztése az anyanyelvi kommunikáció támogatásával.

- Az anyanyelv megbecsülésének, szeretetének megalapozása.
- A beszédhibák, beszédfigyelmetlenségek időbeni felismerése, szükség esetén megfelelő szakellátás igénybevétele.

Feladatok

- Mintaként szolgáló beszéd: Az óvodapedagógus minden megnyilatkozása modellértékű, beszéde példamutató, helyes, tiszta, jól artikulált.
- Elfogadó, kezdeményező felnőtt-gyermek kapcsolat kialakítása, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek biztonságban megnyilatkozhasson.
- A gyermek egyéni szokásainak, örömeinek, bánatainak, kommunikációs stílusának megismerése, támogatása.
- Életszerű beszédhelyzetek megteremtése, ahol minden gyermek beszélhet arról, ami foglalkoztatja.
- Nyelvi és kommunikációs eszközök tudatos használata: mondókák, versek, mesék, elbeszélések, legendák, találós kérdések, nyelvtörők, szólások, dramatikus játékok, bábozás.
- A játék, különösen a szerepjáték támogatása, mint a nyelvi önkifejezés természetes színtere.
- A gyermekek társas kapcsolataiban zajló beszélgetések tudatos megfigyelése és támogatása, ezzel a beszédfigyelés és a másokra figyelés erősítése.
- A beszédtechnikai hibák (légzés, hangsúly, artikuláció) figyelemmel kísérése és megfelelő mintaadással történő korrekciója a spontán és irányított helyzetekben egyaránt.
- Szükség esetén logopédiai, gyógypedagógiai ellátás biztosítása.
- A humor, derű, játékoság szerepének elismerése a nyelvi fejlődésben.
- A gyermek beszéde összefüggő, gondolatait képes folyamatosan, érthetően elmondani; elbeszéléseiben megjelennek a logikai kapcsolatok.
- Szókincse gazdagodik; az új szavakat aktívan beépíti a kommunikációjába, a tapasztalatszerzés során elsajátított kifejezéseket önállóan használja.
- Megfigyelhető, hogy figyelmesen, türelmesen és udvariasan végighallgatja mások mondanivalóját, reagál a hallottakra.
- Kommunikációja igazodik az anyanyelvi szabályokhoz: helyesen alkalmazza a névelőket, névutókat, igeidőket és módokat.
- Beszédprodukciója tiszta, tagolt, helyes mondatszerkesztéssel történik, melyben megjelennek a korábban hallott mesékre, versekre jellemző fordulatok, kifejezések, hangulatfestő szavak.
- Beszédét természetes nonverbális elemek (gesztusok, mimika) kísérik, amelyek érzelmeinek kifejezésére is szolgálnak.
- Kialakul a beszédhelyzethez igazodó, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hangletésszerű, hangerejű és tempójú beszédhasználat.

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
„TISZTA FORRÁS”
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

- Érzékelési és észlelési tapasztalatait képes megfogalmazni, egyszerűbb következtetéseket levonni, tapasztalatait más tevékenységek során is alkalmazni.
- A gyermek érdeklődő, kérdez, véleményt formál, összefüggéseket keres, önálló gondolatokat fogalmaz meg.
- Megjelenik az alkotókedv, a fantázia és a képzelet, amelyek különféle tevékenységekben – játékban, mesélésben, rajzban, építésben – is kifejezésre jutnak.

VIII. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő célzott foglalkozások.

A tankötelezettség megkezdését halasztó Szakértői vélemény, illetve szülői kérésre az Oktatási Hivatal döntése alapján az óvodában maradó gyermekek egyéni fejlődési üteméhez igazodó, célzott pedagógiai támogatásra van szükség. Az óvodai nevelés során biztosított optimális feltételek között a gyermekek többsége természetes módon, a mindennapi tevékenységeken keresztül fejlődik, azonban bizonyos esetekben célirányos, intenzívebb pedagógiai segítség szükséges.

Az ellátás formái

Csoporton belüli differenciálás:

Ha az életkori elvárásokhoz viszonyítva kisebb megsegítés szükséges, a gyermek a saját csoportjában részesül fejlesztésben az óvodapedagógus differenciált feladatadásával, játékalapú egyéni fejlesztéssel, illetve a napi tevékenységek keretében megvalósuló egyéni támogatással.

Csoporton kívüli célzott fejlesztés:

Amennyiben a csoporton belüli támogatás nem elegendő, a fejlesztő pedagógus egyéni vagy kiscsoportos célzott foglalkozásokat tart a gyermek számára.

A fejlesztés alapelvei

A fejlesztés során kiemelt jelentőségű:

- a gyermek életkorának, fejlettségi szintjének és szükségleteinek figyelembevétele,
- a gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére épülő, élményalapú tanulás,
- a természetes tanulási helyzetekben történő fejlesztés,
- a pozitív megerősítés, sikerélmény és önbizalom erősítése,
- a családokkal való szoros együttműködés.

A célzott fejlesztés tartalma

Célunk:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak rendszerezése, ismereteinek bővítése;
- A tanulási motiváció megalapozása, a kognitív képességek és kompetenciák fejlesztése;
- Az iskolai beilleszkedéshez szükséges szociális, értelmi és kommunikációs képességek megerősítése.

A fejlesztés területei és feladatai:

1. Tanulási motívumok fejlesztése:

- Természetes kíváncsiság, megismerési vágy, **felfedezési** kedv erősítése;
- Élményt nyújtó, problémamegoldásra ösztönző **tevékenységek** biztosítása;
- Új fejlesztő játékok megtanítása, játékosságban rejlő tanulási lehetőségek kiaknázása;
- Tudás gyakorlati hasznának megtapasztalása, **önreflexió** támogatása.

2. Értelmi képességek fejlesztése:

- A megismerés képességeinek (megfigyelés, kísérletezés, elemzés, következtetés) formálása;
- A gondolkodás fejlődésének támogatása (általánosítás, viszonyítás, rendszerezés, problémamegoldás);
- A kommunikációs képességek megerősítése, a beszéd, mint a gondolkodás és tanulás eszközének fejlesztése.

3. Tanulási képességek fejlesztése:

- Érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, **képzelet**, gondolkodás alakítása;
- Az önálló és társas tanulási módok kialakítása, megerősítése;
- Kreatív gondolkodás, alkotóképesség támogatása.

4. Kognitív készségek célzott fejlesztése:

- Fogalomalkotás, problémamegértés, analízis, szintézis, rendszerezés;
- Forma-, mennyiség- és térérzékelés;
- Szándékos figyelem, figyelemmegosztás, **szándékos** emlékezet kialakítása;
- Vizuális és auditív differenciálás fejlesztése.

Intézményen kívüli fejlesztési lehetőségek

- Pedagógiai Szakszolgálat keretében logopédiai, **gyógy**pedagógiai, pszichológiai ellátás;
- Élményszerzésen alapuló ismeretszerzési **lehetőségek** (színház-, múzeum-, könyvtárlátogatás).

Együttműködés az iskolákkal

Mivel az iskolák elvárásai különbözőek lehetnek, törekszünk ezek feltérképezésére és a szülők időbeni tájékoztatására. Célunk, hogy a gyermekek az óvodai évek végére képessé váljanak az iskolai követelményeknek való megfelelésre – testi, lelki és szociális érettség szintjén.

IX. Fejlesztési területek

A játék, a tevékenységekben megvalósuló tanulás, és a munka

*„Az különös.
Gömbölyű és gyönyörű,
csodaszép és csodajó,
nyitható és csukható,
gomb és gömb és gyöngy, gyűrű.
Bűvös kulcs és gyertya lángja,
színes árnyék, ördöglámpa.”
(Kosztolányi Dezső: A játék)*

A játék

A játék az élet egyik legérdekesebb jelensége, az emberi pszichikum legfontosabb szükségletei közé tartozik. Az óvodás korú gyermeknek elsődleges, alapvető tevékenysége, amely egyszerre élményforrás, önkifejezési mód és társas kapcsolatok színtere. A játék a legbonyolultabb és legsokoldalúbb cselekvési- illetve létforma, amely a gyermek szabad akaratára épül, és általa érvényesül leginkább a személyiségfejlesztés, a képesség- és készségfejlesztés.

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb és legtermészetesebb tevékenysége, amely a gyermeki lét egyik alapformája. Az óvodás korú gyermeknek a játék elsődleges, alapvető megnyilvánulási formája, amelyre a fejlődése, érzelmi biztonsága, szociális kapcsolatai és értelmi képességei egyaránt épülnek. A gyermek fejlődése – testi, lelki, szociális és értelmi téren – elsősorban a szabad játék során bontakozik ki.

A játék fejlesztő ereje

A gyermek játékában nyomon követhető, hogyan válnak a külső késztetések a gyermek sajátjává, belső indítékaivá, miközben belső állapotait, vágyait, indulatait is közvetíti. A kisgyermek játék útján ismerkedik a világgal, tárgyakkal, jelenségekkel, eseményekkel, ezáltal pozitív hatással van az értelmi képességekre, emellett lehetőséget biztosít a szociális kreativitás fejlődésére is.

A játékban a gyermek megjeleníti a külvilágból és saját belső világából származó élményeit, benyomásait, tapasztalatait. A szabad játékfolyamat során a gyermek nemcsak újraéli élményeit, hanem alakítja is azokat, így a játék a személyiségfejlődés kiemelt színtere és az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A szabad játék elsődlegessége

Az óvodai nevelés során előtérbe helyezzük a szabad játékot, amely a gyermek önálló kezdeményezésén, belső motivációján, szabad képzettársításain, szimbolikus megjelenítésén alapszik. A játék kiemelt jelentősége tükröződik az óvodai napirend kialakításában, a napi időbeosztásban és a tevékenységek szervezésének módjában.

A zavartalan, hosszabb ideig tartó játékidő biztosítása alapvető feltétel a mélyebb, elmélyült játékfolyamat kibontakozásához. A napirend kialakításában kiemelt szempont a hosszantartó, zavartalan játékidő biztosítása, mely előfeltétele a mély, elmélyült játékfolyamatok kialakulásának.

Az óvodapedagógus szerepe a játékban

Az óvodapedagógus a gyermek játékát figyelő, értő, reflektív jelenléttel kíséri. Szerepe nem irányító, hanem indirekt módon támogató és ösztönző. A gyermek első játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt. Az óvodapedagógus játékban betöltött szerepe változó: utánozható mintát ad, játékra ösztönző modellt nyújt, társ, segítő, vagy támogatja a gyermekek játékát, ha az elakad vagy elbizonytalanodik.

A pedagógus attitűdje

- Toleráns, elfogadó hozzáállás
- Biztonságot és bizalmat adó jelenlét
- Segítő, támogató magatartás
- Pedagógiai optimizmus és tapintat
- Csak szükséges esetekben való beavatkozás
- Az önálló problémakezelésre való ösztönzés

Megfigyelés és értékelés

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a játék élményszerűségét, tartalmasságát és fejlesztő erejét. Játékon keresztül jobban megismeri a gyermek érzelmi állapotát, érdeklődését, fejlettségi szintjét, amire a további pedagógiai munkát építheti. A játék során szerzett megfigyelési tapasztalatok alapvető fontosságúak a pedagógiai tervezésben.

A játék feltételeinek biztosítása

Állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyek, rugalmas térhasználat lehetősége. Hosszantartó, zavartalan játékidő, folyamatos napirendhez való rugalmas alkalmazkodás. Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságos csoportlétkör. Változatos, fantáziát serkentő játékszerek és anyagok

Játékeszközök

- Egyszerűek, alakíthatóak
- Természetes anyagokból készültek
- Esztétikusak és a gyermeki fantáziát ösztönzőek
- A gyermek életkori sajátosságaihoz és érdeklődéséhez igazítottak
- Környezettudatos, fenntartható szemlélettel kiválasztottak
- Egészségre nem ártalmassak

Az óvodapedagógus feladata az ingergazdag, esztétikus környezet biztosítása, amely ösztönöz a tevékenységre, és lehetővé teszi az elmélyült, szabad játék kibontakozását.

A fejlesztés tartalma és folyamata

A játék az óvodai nevelés legfontosabb eszköze és színtere, amely a gyermek természetes fejlődési igényeire épül. A szabad játék biztosítása és támogatása az óvodapedagógus egyik legfontosabb feladata, amely szakmai tudást, empátiát, türelmet és folyamatos reflektív gondolkodást igényel. A játék - mint tanulási tér - segíti az aktív részvételt, motiválja a gyermeket a világ megismerésére, fejleszti kommunikációját, erősíti önbizalmát és nyitottságát. A játékot átható pozitív érzelmi töltet önbizalmat, motivációt, nyitottságot erősít a gyermekben, megalapozva ezzel az egész életre szóló tanulási és életvezetési kompetenciákat. Az óvodai játéktevékenység tudatos tervezése, szervezése és támogatása hozzájárul a gyermekek harmonikus személyiségfejlődéséhez, érzelmi biztonságához és társas beilleszkedéséhez, ezáltal megalapozva későbbi iskolai és életbeli sikereiket.

A gyermek akkor tud jól és jó játszani, ha megfelelő élményekkel és tapasztalatokkal rendelkezik, valamint rendelkezésre állnak a játékhoz szükséges feltételek. Ezt szolgálják:

- A természetes anyagok és egyszerű, alakítható játékok
- Az évszakhoz és jeles napokhoz köthető eszközök
- A magyar népmese világa, amely gazdagítja a gyermek játékbeli élményeit
- Változatos élethelyzetekben szerzett tapasztalatok

A játék során a gyermek:

- Szimbolikus módon dolgozza fel élményeit, tapasztalatait
- Gyakorolja a társas együttműködést és szabálykövetést
- Belső történéseire reflektálva érzelmileg érlelődik
- Megtapasztalja a döntés, a választás és a felelősség élményét
- Megismeri önmagát és környezetét
- Szerepeket próbál ki, szociális helyzeteket modellez
- Önkifejezését gyakorolja

Komplex készségfejlődés

- **Értelmi képességek:** tapasztalatszerzés, élményfeldolgozás, gondolkodási képességek
- **Érzelmi fejlődés:** érzelmek kifejezése és feldolgozása, önbizalom erősítése
- **Szociális készségek:** együttműködés, szerepcserék, mások ötleteinek elfogadása
- **Kommunikációs képességek:** beszédkezdő fokozása, kifejezőkészség fejlődése
- **Akarati tulajdonságok:** kitartás, céltudatosság, önálló döntéshozatal

A játékfajták közül a gyakorló-, szimbolikus-, szerep-, konstruáló- és szabályjátékok mind helyet kapnak az óvodai életben. Ezek fejlődési szinthez és élményanyaghoz igazodó biztosítása kiemelt szakmai feladat.

Célok

A gyermek elemi pszichikus szükségletét jelentő szabad játék lehetőségének optimális biztosítása az óvodai élet egészében. A játék feltételeinek megteremtésével, a gyermekek játékanak értő támogatásával, reflektív pedagógiai jelenléttel és a szülők szemléletének formálásával elősegítjük a gyermekek egészséges testi, lelki és szociális fejlődését.

Feladatok

A szabad játék feltételeinek biztosítása, amely magában foglalja a megfelelő tér, idő, eszközök és nyugodt légkör megteremtését. Napirendhez igazodó, hosszantartó zavartalan játékidőt biztosítunk, gyermeki kreativitást segítő eszközökkel, figyelembe véve a fenntarthatósági szempontokat is. Tapasztalatszerzést és élménynyújtást biztosítunk változatos élethelyzetekben, tudatosan biztosítjuk a fejlődést szolgáló játékfajtákat.

Az óvodapedagógus értő, reflektív, indirekt jelenlétével kíséri a játékot, szükség esetén bekapcsolódik, együtt játszik a gyermekekkel, ugyanakkor tiszteletben tartja a gyermeki játék önállóságát. Támogatjuk a gyermeki autonómiát és önkifejezést, a gyermekek közötti játékkapcsolatokat, az együttműködés szabályainak betartását. Fejlesztjük a konfliktuskezelést, kompromisszumkészséget, erősítjük a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség kialakulását.

Folyamatos önképzéssel, ötletek és lehetőségek teremtésével segítjük elő a sokszínű játék kialakulását, minta értékű kommunikációt és metakommunikációt alkalmazunk.

A játék megfigyelése során szerzett tapasztalatokat felhasználjuk a pedagógiai tervezésben, valamint a szülők szemléletformálásával pozitív irányba befolyásoljuk a családi attitűdöket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen és örömmel játszanak, szeretnek és tudnak játszani, önállóan kezdeményeznek különféle szerep- és szabályjátékokat.
- Játékukban megjelenítik a környezetükben megfigyelt jelenségeket, tapasztalatokat, élményeket, képesek élményeiket újra átélni, feldolgozni.
- Elosztják egymás között a szerepeket, együttműködnek a játék szabályainak betartásában, betartják a szabályokat, egymáshoz és a szabályokhoz is tudnak alkalmazkodni.
- Egymás véleményét elfogadják, javaslatát megfontolják, a közös játék során kialakuló konfliktusokat képesek megbeszélni, megoldani. Problémahelyzetekre kreatív módon

reagálnak, a játék keretében saját élményeikre, megfigyeléseikre építve alakítanak ki új megoldásokat, képesek problémákat önállóan kezelni.

- Egyszerűbb eszközöket önállóan készítenek el, aktívan felhasználják alkotásaikat játékaik során. Játékukban megjelenik a történetalkotás, a szerepformálás és kifejezőkészség fejlődése, valamint a társas együttműködés megerősödése.

Munka jellegű tevékenységek

A játékhoz és a cselekvő tapasztaláshoz hasonlóan a munka és a munka jellegű tevékenység is alapvető személyiségfejlesztő eszköz az óvodai nevelésben. Az óvodás gyermek életkori sajátosságaihoz igazodva, a munkavégzés mindig játékos, élményszerű formában, belső motivációra építve, utánzás révén, természetes módon épül be a mindennapokba.

A gyermekek tevékeny részvételére építő munka jellegű tevékenységek – mint az önkiszolgálás, az óvodapedagógusnak és társaknak nyújtott segítség, a környezet- és növénygondozás, a naposi feladatok, a közösségért végzett cselekvések – hozzájárulnak az önállóság, a kitartás, a céltudatosság, a felelősségtudat és a társas kapcsolatok fejlődéséhez.

Az óvodapedagógus kulcsszerepet tölt be a munkajellegű tevékenységek megszervezésében és támogatásában. Fontos, hogy olyan környezetet és lehetőségeket teremtsen, amelyben a gyermek motivált, érzi a feladat értelmét, képes önállóan vagy társakkal együtt dolgozni, pozitív visszajelzést kap fejlődéséről.

A munka jellegű tevékenységek sajátosságai

- **Örömteli, aktív részvétel:** a gyermek önként, érdeklődéssel és szívesen vesz részt a feladatokban.
- **Tapasztalati tanulás:** fejlődnek a munkavégzéshez szükséges készségek és képességek (pl. figyelem, pontosság, gyakorlati tudás).
- **Közösségi beágyazottság:** a másokért végzett munka erősíti a közösségi kötődéseket, segíti az empátia, az együttműködés és a társas felelősség alakulását.
- **Értékteremtés megélése:** a gyermek átéli, hogy erőfeszítésének látható, kézzelfogható eredménye van – ez belső elégedettséggel, önbizalommal, kompetenciaérzéssel tölti el.

Célok

- A gyermekek belső indíttatásból, életkori és egyéni sajátosságaiknak megfelelően vegyenek részt közösségük mindennapi életének alakításában.
- A munkavégzés során szerezzenek tapasztalatokat a tárgyi és természeti világról.
- Alakuljon ki bennük a munka iránti pozitív attitűd és az értékteremtés iránti érzékenység.
- Fejlődjön az önállóságuk, a kitartásuk, az együttműködési készségük, és tapasztalják meg a közösségért végzett munka örömet.

Feladatok

- Vegye figyelembe a gyermek életkorát, fejlettségi szintjét, érdeklődését.
- Biztosítson rendszeres és változatos munkalehetőségeket minden gyermek számára.
- Teremtse meg az önálló munkavégzés és a munkamegosztás lehetőségét.
- Alkalmazzon fejlesztő értékelést, mely segíti a gyermek reális énképének formálódását.
- Segítse a gyermekek közötti kapcsolatok erősödését a közösen végzett munka pozitív megerősítésével.
- Ismertesse meg a gyermekeket az eszközhasználattal, biztosítsa ezek gyakorlását.
- Fejlessze a munkához kapcsolódó személyes tulajdonságokat: önállóság, felelősség, kitartás, céltudatosság, figyelem, feladattudat.
- Támogassa a gyermekek közötti együttműködést, a társas felelősségérzet fejlődését.

A munka jellegű tevékenységek formái az óvodában

A munkajellegű tevékenységek az óvodai mindennapok szerves részeként, játékba ágyazottan, spontán vagy szervezett formában valósulnak meg.

- **Önkiszolgálás:** testápolás, étkezés, öltözködés – önállóságra nevel.
- **Naposság, vagy esetenkénti megbízás:** terítés, rendrakás – felelősségvállalást és közösségi érzést fejleszt.
- **Csoportért végzett feladatok:** játékok elrakása, szelektív hulladékgyűjtés, szobanövények gondozása.
- **Kerti munkák:** ásás, gereblyezés, ültetés, locsolás – kapcsolódás a természethez, fenntarthatóság iránti érzékenyítés.
- **Alkalmoszerű feladatok:** ünnepi előkészületek, közös események díszítése, ajándékkészítés – kreativitás, közösségi élmény.
- **Állatgondozás** (ha van): felelősségérzet, empátia fejlesztése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Szívesen és örömmel végeznek egyszerű, életkoruknak megfelelő munkajellegű feladatokat.
- Kialakul bennük a közösségért végzett tevékenység öröme és értelme.
- Önállóan végzik az önkiszolgálással és napossággal kapcsolatos feladataikat.
- Egyre nagyobb kitartással, céltudatossággal és felelősségtudattal dolgoznak.
- Betartják a munkavégzéshez kapcsolódó szabályokat, vigyáznak az eszközökre.
- Segítőkészek társaikkal, szívesen működnek együtt közös feladatokban.
- Felismerik a munka és az eredmény közötti összefüggést, értékelik saját teljesítményüket.
- Tapasztalatokat és ismereteket szereznek a környezetük működéséről és a természeti világról.
- Erősödik feladattudatuk, figyelmük, pontosságuk.

- Megalapozódik bennük a munka iránti pozitív attitűd és értékteremtő szemlélet.

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás a kisgyermek természetes életműködésének része: elsősorban utánzáson, játékon, tapasztaláson, cselekvésen alapuló, a gyermek saját élményeiből kiinduló folyamat. Az óvodáskorú gyermek számára a tanulás nem elkülönülő tevékenység, hanem a mindennapi élethelyzetekben, változatos módokon megjelenő fejlődési lehetőség, amely elsősorban játéka integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg. A tanulás az óvodai nevelés egészét átszövi: az óvodapedagógus szerepe, hogy a gyermek fejlődését elősegítő tanulási környezetet alakítson ki, amelyben a gyermek kíváncsisága, önkifejezése, érdeklődése érvényesülhet.

A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodai tanulás formái közé tartozik a szokások, szabályok elsajátítása, az ismeretek gyűjtése és elrendezése, a társas tanulás, a gyakorlás, az utánzás és a spontán felfedezés is. A tevékenységekben megvalósuló tanulás nem szűkül le a szervezett foglalkozásokra, hanem a teljes óvodai nap során – a játéktól a beszélgetésekig, a mozgástól az étkezésig – jelen van, és egyéni tempóban zajlik.

Cél

A személyiség teljes kibontakoztatása és az érzelmi, értelmi és szociális alkalmasság megalapozása. Hogy a gyermek nyitott, önálló, együttműködésre képes legyen, aki örömmel fedezi fel környezetét, és képes saját tapasztalatai alapján gondolkodni, kérdezni, összefüggéseket felismerni. Továbbá, hogy pozitív attitűddel, kíváncsisággal és belső motivációval lépjen át az iskolába, olyan megalapozott alapkészségekkel és kompetenciákkal, amelyek lehetővé teszik számára az élethosszig tartó tanulásra való ráhangolódást. Az élményszerűség, öröm és siker járuljon hozzá az egészséges önértékelés, az önállóság és a motiváció kialakulásához. Fontos cél továbbá a gyermek gondolkodásának, kreativitásának, problémamegoldó képességének és kintartásának fejlesztése, a tapasztalás útján szerzett tudás rendszerezése.

Feladatok

- **A tanulási helyzetek természetes beépítése a mindennapokba:** A gyermekeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a szabad játékban, az együttélés során, az óvodai élet eseményeiben önkéntes módon, tapasztalati úton tanuljanak. Az óvodapedagógusnak fontos szerepe van abban, hogy észrevegye és segítse az ilyen spontán tanulási helyzeteket.

- **A különböző tanulási formák ötvözése:**
  - utánzás és modellkövetés;
  - spontán tapasztalatszerzés;
  - játékos, mozgásos és cselekvéses tanulás;
  - felfedezésen és problémamegoldáson alapuló helyzetek;
  - irányított megfigyelés és ismeretszerzés;
  - válaszokra és kérdésekre épülő beszélgetések.
- **A környezet kialakítása:**

A gyermek kíváncsiságát felkeltő, változatos, esztétikus környezet, gazdag eszközkészlettel. Az óvodapedagógus közvetett és közvetlen irányítással biztosítja a tanulás lehetőségét, megfigyel, jelen van, kérdez, segít és értékkel.
- **Kis létszámú, differenciált fejlesztő helyzetek biztosítása:**

Az iskolába készülő gyermekek számára rendszeres mikrocsoportos tevékenységek szervezése, melyek a játékba integrált formában fejlesztik azokat a képességeket, amelyek az iskolai tanuláshoz szükségesek (figyelem, emlékezet, gondolkodás, finommotorika, nyelvi kompetencia stb.).
- **A tanulási folyamat támogatása egyéni pozitív értékeléssel:**

Az óvodapedagógus bátorítja a próbálkozást, megerősíti az erőfeszítést, segíti az önállósodást. A visszajelzések ösztönzőek, személyre szabottak, hibajavítás helyett lehetőséget adnak a korrigálásra, újrakezdesre.
- **A szociális tanulás támogatása:**

A gyermekek egymással együttműködve is tanulnak – konfliktuskezelés, szerepjáték, szabályjáték, közös cél elérése során fejlődik az érzelmi intelligencia, az empátia és a társas kompetencia.

Óvodáskor végére elérendő szint

- Képes aktívan részt venni különféle tanulási helyzetekben, érdeklődő és kíváncsi.
- Tapasztalatait képes összefüggésekbe rendezni, kérdéseket megfogalmazni, válaszokra reflektálni.
- Önállóan, illetve másokkal együttműködve próbálkozik, kitartó a megkezdett tevékenységekben.
- Képes a hibákat javítani, új megoldásokat keresni, nem riad vissza a kudarcoktól.
- A tanuláshoz pozitívan viszonyul, nyitott új ismeretekre, tapasztalatokra.
- Élményeit meg tudja osztani, egyszerű következtetéseket von le belőlük.
- Betartja a szabályokat, képes figyelemmel lenni másokra is.
- Önkifejezése, kommunikációs képessége fejlődik – kérdez, válaszol, véleményt mond.
- Örömet lel az új dolgok felfedezésében, érdeklődése egyre tartósabb és összetettebb.

ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK ONOAP 2025

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet

megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
3. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél
  - a) az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
4. Az egészségesen fejlődő gyermek
  - a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
  - b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a

tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

6. A szociálisan érett gyermek:
  - a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
  - b) feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

X. A különböző tevékenységi formák és színtereik bemutatása

*„Azok számára, akik elmerülnek a tündérmese mondanivalójában,
a mese mély, csendes tóvá válik, amely először a saját képét tükrözi vissza;
de mögötte hamarosan felfedezi a lelünk belső kavargását – a mélységeket,
s azt, hogyan érzük el a békét magunkban és a világban.”*
Bruno Bettelheim

Verselés – Mesélés

A vers, a mese és a mondóka az óvodai nevelés elválaszthatatlan részei, amelyek komplex módon támogatják a gyermek személyiségfejlődését. A ritmus, a mozdulat, a szó egysége olyan érzéki–érzelmi élményt nyújt, amely elősegíti a gyermek anyanyelvi fejlődését, gazdagítja szókincsét, fejleszti emlékezetét, képzeletét, gondolkodását, ugyanakkor érzelmi biztonságot teremt, segíti a szorongások oldását, a pszichés feszültségek levezetését. A mindennapos mesélés, verselés, mondókázás hozzájárul a könyvekhez fűződő pozitív viszony kialakulásához, az irodalom iránti érdeklődés felkeltéséhez, ezzel megalapozva az olvasóvá válást.

A magyar gyermekköltészet és népi, dajkai hagyományok gazdag anyaga alapot biztosít a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének egyik legfőbb segítője. Képi és konkrét formában, bábozás és dramatizálás eszközeivel feltárja a külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonyait, valamint a megfelelő viselkedésformákat.

Az előszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást, megoldást kínál. A mesélővel való személyes kapcsolat érzelmi biztonságot teremt. A mesehallgatás során a gyermek eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotás folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája, amely a mentális higiénié elmaradhatatlan eleme.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodapedagógus nem magyarázza a mese tanulságát, nem értelmezi azt didaktikusan, mivel a mese ereje éppen abban rejlik, hogy a gyermek a saját élményein, belső képein, érzelmein keresztül kapcsolódik hozzá. A mese képekben és szimbólumokban közvetíti azokat az erkölcsi értékeket – küzdelem, kitartás, jóság, igazság, bátorság, együttérzés –, amelyek a gyermekben saját tempójában épülnek be.

Célok

- A gyermekek esztétikai, irodalmi érzékenységének megalapozása életkorukhoz és fejlettségükhöz igazodó irodalmi élmények által.
- A magyar gyermekköltészet, a népi és dajkai hagyományok gazdag tárházának mindennapos alkalmazása a verselés, mondókázás során.
- Az anyanyelvi nevelés támogatása a ritmus, mozdulat és szó egységén keresztül, amely érzéki–érzelmi élményt nyújt.
- Az élőlészavas mesélés élményének biztosítása, amely képes feloldani szorongásokat, és támogatja a pszichikus valóság feldolgozását.
- A gyermekek belső világának, képzeletének, világképének alakítása, önkifejezésének támogatása (saját mesealkotás, bábozás, dramatizálás).
- A könyvekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása, az olvasóvá válás megalapozása.
- A gyermekek mentális jóllétének, érzelmi biztonságának erősítése.

Feladatok

- Az élőlészavas mesemondás, verselés, mondókázás mindennapos jelenlétének tudatos biztosítása.
- A népköltészeti alkotások, magyar népmesék, dajkamesék, klasszikus és kortárs irodalmi művek, valamint más népek és nemzetiségek meséinek beépítése a mindennapokba.
- A meseválasztásban tudatosság, gyermekközpontúság, a közösség és az egyéni szükségletekhez igazodó szövegek használata.
- A mese és a vers érzéki–érzelmi hatásának kibontakoztatása dramatikus eszközökkel (drámajáték, bábozás, mozgásos megjelenítés).
- A belső képalkotás támogatása érzelmi biztonságot nyújtó mesélési rituálékkal, bensőséges légkörrel, mesesarok kialakításával.
- A gyermeki élményfeldolgozás elősegítése saját mesealkotással, szóbeli, képi, mozgásos megjelenítéssel.
- A gyermekek szókincsének, beszédkedvének és gondolkodási képességeinek fejlesztése.
- A gyermek–óvodapedagógus kapcsolat mélyítése a mesélés során kialakuló személyes kapcsolaton keresztül.
- Az olvasás iránti belső motiváció megalapozása a könyvekkel való élményszerű találkozás révén.
- A gyermekek könyvhasználati szokásainak alakítása, a könyvek megbecsülésére nevelés.
- A mentális higiéne támogatása a mesehallgatás és verselés léleknyugtató, feszültségoldó erejével.

Tartalmi keret (irodalmi műfajok)

- a magyar népmesék,
- a népi hagyományokat felelevenítő mondókák,
- a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei,
- a klasszikus és kortárs gyermekirodalom alkotásai,
- valamint más népek értékes meséi.

Óvodáskor végére várható fejlettségi szint

- szívesen hallgat mesét, verset, élvezi az ismétlődő szerkezeteket, ritmust, nyelvi játékokat;
- képes figyelemmel, csendben végighallgatni az előszavas mesét;
- képes belső képeket alkotni a hallott történetről;
- kedveli a bábozást, dramatizálást, bekapcsolódik a mesejátékba;
- képes mesét kitalálni, vagy a hallott mese alapján szerepeket alakítani;
- gazdag szókincsű, bátrabban fejezi ki gondolatait, érzelmeit;
- érti a hallott mesék erkölcsi üzeneteit, képes azonosulni pozitív hősökkel;
- igényli a vers–mesehallgatást, ismer verseket, mondókákat kívülről;
- vigyáz a könyvekre, értékként tekint rájuk, eligazodik a csoport könyvespolcán;
- szívesen él a mozgásos és ábrázoló önkifejezés eszközeivel a mese és vers élménye után;
- szociálisan nyitottabb, empatikusabb, érzelemgazdagabb a rendszeres irodalmi nevelés hatására.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud: játékot, zenét, örömet. De, hogy mit fogad el: azt bízunk rá. Csak az a lelki táplálék válik javára, amit maga is kíván.”
(Kodály Zoltán)

Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodai nevelésben az ének-zenei nevelés kiemelt szerepet játszik az anyanyelvi nevelés, a szocializáció, az érzelmi és közösségi fejlődés, valamint a mozgásfejlődés támogatásában. A zenei élmény alapozza a gyermekek zenei anyanyelvét, fejleszti ritmusérzéküket, hallásukat, kreativitásukat, és hozzájárul a személyiség harmonikus kibontakozásához.

Az óvodai nevelés során a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok és a zenélés örömet nyújtanak a gyermekek számára. Ezek a tevékenységek felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket és esztétikai fogékonyságukat. A közös ének-zenei élmények során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus és a mozgás szépségét, valamint a közösségi éneklés örömét.

A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok megismertetik a gyerekeket hagyományainkkal, segítve azok továbbélését. Az óvodai ének-zenei nevelés így megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását és fejlődését.

A népi játékok és a gondosan válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközök a gyermekek zenei képességeinek – mint az egyenletes lüktetés, ritmus, hallás és éneklés – valamint zenei kreativitásuk fejlesztésében.

A zenei anyag jelentős része kapcsolódik a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, továbbá az állami, egyházi és jeles ünnepekhez.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, **az ünnep meghatározó** szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés **eszközével**, korosztályi sajátosságokra építve.

Az éneklés, zenélés, népi játékok és néptánc a gyermekek mindennapi tevékenységévé válik, amelyet a felnőttek mintájának spontán utánzása ösztönöz.

Célok

- A magyar népdalok, népzene és énekes népi gyermekjátékok, valamint az igényesen válogatott zenei anyag megszerettetése és átélése.
- A zene befogadására való képesség megalapozása, **a zenei** anyanyelv ápolása.
- A gyermekek zenei műveltségének kialakítása.
- Élményszerzés közös játékkal és énekléssel.
- Művészi értékű gyermekdalokkal a zenei érdeklődés felkeltése.
- Néphagyományörzés, a népi játékok és dalos játékok megszerettetése.
- Tiszta éneklésre nevelés.
- A gyermek zenei hallásának, ritmusérzékének és **harmonikus** mozgásának fejlesztése.
- A zene hatására az aktivitás fokozása és a feszültség szabályozása.
- A képzelet, a képzettársítás és az emlékezet serkentése.
- A viselkedés alakítása zenei élmények által.

Feladatok

- Nyugodt, oldott légkör biztosítása a zenei tevékenységekhez.
- A zenei alkotókedv fejlesztése.
- Sokszínű, változatos zenei anyag összeállítása (mondókák, népi játékok, dalos játékok, lovagoltatók, ölbeli játékok, hintáztatók, simogatók, ujj- és tenyérjátékok, zenei képességfejlesztés elemei, zenehallgatás).
- A néphagyományok gyermekközelivé tétele.
- A gyermekek megismertetése ritmus- és egyéb népi hangszerekkel.
- Gátlások nélküli, önálló éneklés ösztönzése.

- Énekes játékok élvezetes játszása,
- Az egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának érzékelése.
- A zenehallgatás örömeinek kialakítása.
- Zenei érzék és műveltség alapjainak fejlesztése.
- Az éneklés és zenélés mindennapi tevékenységgé tétele.
- A személyiség fejlesztése a zene eszközeivel.
- Zenei képességek és készségek fejlesztése, összekapcsolva más fejlesztési területekkel.
- A közösségi és társas viselkedés formálása.
- Ritmus- és mozgásfejlesztés.
- Felszabadult, örömteli éneklésre nevelés.
- Zenei kreativitás és improvizatív képességek fejlesztése.
- Zenei ízlés formálása, a zenei örökség megőrzése és megújítása.

A fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére

- Örömmel kapcsolódik be az énekes játékokba, zenei tevékenységekbe, aktív és nyitott a közös éneklésre, zenélésre, táncra.
- Tisztán, életkori sajátosságainak megfelelő hangterjedelemben énekel.
- Képes rövid, egyszerű dallamokat és ritmusokat utánzás alapján visszaadni.
- Felismeri és megkülönbözteti az alapvető zenei tulajdonságokat (magas–mély, hangos–halk, gyors–lassú), és képes ezekhez mozgással, érzelmmel viszonyulni.
- Rendelkezik zenei emlékezettel: felismer ismert dalokat, játékokat, és részt vesz azok kezdeményezésében.
- Élvezettel improvizál hanggal, ritmussal, mozgással, szabadon kifejezi zenei élményeit.
- Részt vesz a hagyományőrző zenei-mozgásos tevékenységekben, ismer népi gyermekdalokat, játékokat, mondókákat.
- Kialakulóban van zenei ízlése, esztétikai fogékonysága, pozitív viszonya a zenei tevékenységekhez.
- Elfogadja a közös éneklés, játék szabályait, együttműködik a társaival, figyel mások megnyilvánulásaira.
- A népi játékokon, táncos mozgásokon keresztül fejlődik mozgáskoordinációja, ritmusérzéke, térbeli tájékozódása.
- A zenehallgatás során figyelmes, elcsendesedik, képes érzelmileg ráhangolódni a hallott zenére.

Rajzolás, festés, mintázás és kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, építés, képalakítás, valamint a kézműves tevékenységek – mint az ábrázolás különféle formái – a személyiségfejlesztés fontos eszközei. A gyermekek számára biztosítjuk a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, a természeti és az esztétikus tárgyi környezettel való találkozás lehetőségét. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok,

termékek felhasználását, szem előtt tartva a kreativitás, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztését. A gyermeki alkotás a belső képekből építkezik, a gyermek élményeinek, fantáziájának és tapasztalatainak lenyomata.

Célok

- Az esztétikai élmények befogadására való nyitottság, a szép iránti fogékonyság fejlesztése.
- A gyermekek igényének kialakítása az alkotásra, önkifejezésre és a környezet esztétikai alakítására.
- A vizuális látásmód, szín- és formakultúra fejlesztése.
- A gyermeki fantázia, kreativitás kibontakoztatása.
- Az önálló és együttműködésen alapuló alkotás támogatása.
- A gyermeki képi gondolkodás fejlődésének segítése.
- A gyermekek tér-, forma- és színeképzetének gazdagítása.

Feladatok

- A vizuális megismerő, befogadó, alkotóképesség folyamatos fejlesztése.
- A sík- és térbeli ábrázoló, kifejező, közlő és alakítóképességek formálása.
- A látáskultúra alapozása, a figyelem felkeltése a látható világ érdekes és szép jelenségei iránt.
- A természet változásainak érzékeltetése vizuális eszközökkel, több érzékszerven keresztül.
- A finommotorika, tapintásos észlelés, kézügyesség tudatos fejlesztése.
- A gyermeki önértékelés erősítése, a közös alkotómunka során az együttműködési készségek fejlesztése.
- A gyermekek bátorítása egyéni megoldások keresésére, a személyes vonások megjelenítésére az ábrázolásban.
- A népi kismesterségek, hagyományos technikák (pl. agyagozás, gyertyaöntés, szövés, fonás, tojásdíszítés, mézeskalács-készítés, bábkészítés) megismertetése.
- Természetes anyagok tudatos használatával az esztétikus környezet alakításának támogatása.
- A gyermekmunkák megbecsülése, gyermeki alkotások közösségi eseményeken való bemutatása, tehetséggondozás.

A fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére

Örömmel és szabadon vesznek részt az alkotótevékenységekben, azokat belső késztetésből végzik, alkotásaikban megjelennek az egyéni élmények, benyomások, belső képek.

- Biztonsággal használják az alapvető rajzoló, festési, mintázási és kézimunka eszközöket, ismerik azok funkcióját, bánni tudnak különböző anyagokkal (papír, gyurma, agyag, fonal, textil stb.).

- Kifejezően ábrázolnak, képesek formákat, egyszerű kompozíciókat, figurákat megjeleníteni saját elképzelésük és élményeik alapján.
- Változatosan és gazdagon használják a színeket, felismerik és alkalmazzák az alapszíneket, színárnyalatokat.
- Szívesen kísérleteznek új technikákkal, anyagokkal, bátran alkalmaznak egyéni megoldásokat, kreatív ötleteket.
- Képesek a közös alkotásra, együttműködnek társaikkal építésben, díszítésben, kézműves tevékenységekben.
- Érdeklődéssel fordulnak a magyar népművészet motívumai, hagyományai felé, felismernek néhány egyszerű motívumot, díszítést, és megjelenítik azokat alkotásaikban.
- Tudnak gyönyörködni saját és mások munkáiban, képesek azok értékelésére, pozitív visszajelzés adására.
- Kialakulóban van esztétikai érzékük, igényük van a rendezett, szép környezetre, az igényes alkotásra.
- Tapintásos észlelésük, kezűgyességük, finommotorikájuk fejlődött, ceruzafogásuk, ecsetkezelésük, vágási, tépési, hajtogatási technikáik biztosabbá váltak.
- Megfigyelőképességük és vizuális észlelésük fejlődött, nyitottá válnak a környezetük szépségei, természeti jelenségek iránt.
- Részesei lehetnek az óvodai közösségi élethez kapcsolódó alkotásoknak, rendezvényeknek, munkáik szerepelhetnek kiállításon, ünnepi dekorációban.

A külső világ tevékeny megismerése

*„Fogjuk egymás kezét s elindulunk, hogy
érzelemmel, értelemmel, egy kis tudománnyal s a
művészetek erejével fűszerezve felfedezzük a
világot és megismerjük önmagunk.”*

(Krisztiné S. Márta)

A külső világ tevékeny megismerése / matematikai tartalommal

Az óvodáskorú gyermek fejlődésében kiemelt szerepet kap a közvetlen tapasztalás útján történő ismeretszerzés, amely a természeti, társadalmi és tárgyi környezet sokoldalú megismerését szolgálja. A gyermek érdeklődése, kíváncsisága és cselekvő aktivitása során fedezi fel a környezetét, miközben tapasztalatokat szerez a formai, mennyiségi, téri viszonyokról, valamint az élő és élettelen világ összefüggéseiről. A valóság felfedezése során kialakul pozitív érzelmi viszonya a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek környezetének felfedezése során megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és szokások világát. E tapasztalatok révén elmélyül a közösséghez való tartozás élménye, megismeri a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, és

megtanulja azok megbecsülését, védelmét. A tágabb és szűkebb környezet közvetlen megtapasztalása megalapozza a környezettudatos, felelős magatartás kialakulását.

Az ismeretszerzés komplex élményeken, a gyermekek számára értelmezhető, motiváló tevékenységeken keresztül történik. A pedagógiai munka alapja a gyermek aktív részvétele, tapasztalati tanulása, amelyre az óvodapedagógus tudatosan épít. Segíti a gondolkodást, ösztönzi az önálló véleményalkotást, és lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek saját döntéseiket hozzák meg tapasztalataikra alapozva.

Kiemelt jelentőséggel bír a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása. Az óvodapedagógus mindennapi nevelőmunkája során példamutató módon támogatja a környezeti szokások kialakulását, a rendszeresség, a rendezettség, az esztétikum iránti igény megalapozását. A fenntarthatóság pedagógiája áthatja a környezet megismerését célzó tevékenységeket.

A gyermek helyi identitásának, közösséghez tartozásának érzése azáltal erősödik, hogy megismeri a szülőföld természeti, társadalmi és kulturális jellemzőit, hagyományait. Az élményszerű ismeretszerzés hozzájárul ahhoz, hogy a gyermek kapcsolódni tudjon a környezetéhez, saját gyökereihez. A helyi hagyományok és néphagyományok ápolása fontos eleme a pedagógiai munkának. Ezek megismertetésével fejlődik a gyermek kulturális azonosságtudata, erősödik benne a közösségi értékek iránti tisztelet, a nemzeti kultúra szeretete.

A matematikai tartalmú tapasztalatok az óvodai élet természetes részét képezik, elsősorban a játékos, cselekvésbe ágyazott tevékenységek során. A matematikai gondolkodás megalapozása élményszerű, felfedezésre épülő, élethelyzetekhez kapcsolódó tevékenységek révén történik. A gyermekek a mindennapi élethelyzetek megfigyelése, alakítása és értelmezése során szereznek tapasztalatokat a mennyiségek, formák, viszonyok, téri irányok, időbeliség és sorrendiség világáról.

Célok:

- A természeti, társadalmi, élő és élettelen környezet jelenségeinek folyamatos nyomon követése.
- A gyermekek személyiségének és értelmi képességeinek fejlesztése önálló tapasztalatszerzésre, megfigyelésre, kísérletezésre ösztönzéssel.
- Az élőlények és az élettelen környezet belső összefüggéseinek megismertetése.
- A világ természetes egységének felfedeztetése sokoldalú tapasztalatszerzéssel.
- A természetes műveltség megalapozása a magyar népi kultúra és a helyi népszokások ápolásával.
- Az értékörző, értékteremtő stratégiák megtervezése.
- A környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A környezet felfedezése során pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

- A közösséghez való tartozás élményének, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra szeretetének megalapozása.
- Mennyiségi, alakí, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemlélet formálása.
- A természethez kapcsolódó hagyományok, népszokások megismertetése.
- A családról, lakóhelyről, óvodai környezetről való ismeretszerzés biztosítása.
- Tapasztalatszerzés az idő múlásának folytonosságáról, az élet körforgásáról.

Feladatok:

- A gyermek természetes kíváncsiságára építve, a környezeti jelenségek, folyamatok megfigyelésének lehető legnagyobb részét a szabadban, természetes környezetben való tapasztalatszerzéssel valósítjuk meg.
- A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára alapozva neveljük őket környezetüket óvó és megértő szemléletre.
- Tapasztalatok szerzése az élőlények és környezet élettelen részei közötti összefüggésekről.
- Játékos kísérletek által történő tapasztalatszerzés az élő és élettelen világról.
- Hagyományos és helyi témák feldolgozása, értékek felfedezése.
- Az élő és élettelen környezeti tényezők összefüggéseinek megláttatása.
- Környezeti kultúra és biztonságos életvitel szokásainak megalapozása.
- A helyi hagyományok, szokások, néphagyományok megismertetése.
- Problémahelyzetek teremtése és az önálló, kreatív megoldások támogatása.
- Matematikai tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.
- Környezettudatos szemlélet formálása.
- Növény- és állatgondozás lehetőségének megteremtése.
- Közlekedési szabályok, eszközhasználat megismertetése.
- Tér- és időbeli tájékozódás segítése.
- Holisztikus szemlélet erősítése.
- Szociális készségek, problémaérzékenység, együttműködés fejlesztése.
- Kapcsolattartás helyi civil szervezetekkel.
- Zöld Óvoda kritériumok megvalósításának erősítése.
- A természet ünnepei és Zöld Napok megtartása.

Témák és tartalmak:

- Évszakok, napszakok,
- Őselemek
- Közvetlen és tágabb környezet
- Népszokások, ünnepek, hagyományok, jeles napok
- Időjárás,
- Növények,
- Állatok
- Élet körforgása
- Természetvédelem,

- Testünk, érzékszervek
- Emberi tulajdonságok, család, egészséges életmód
- Munkák, foglalkozások,
- Építmények
- Természetbeli változások, mozgások
- Közlekedés,
- Égítetek

A fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermek kíváncsian, érdeklődően fordul környezete felé, aktívan részt vesz annak felfedezésében.
- Tapasztalatokat szerez a természeti, tárgyi és társadalmi környezet jellemzőiről.
- Érzelmileg kötődik a természethez, óvja, védi környezetét.
- Érdeklődik a kulturális értékek és hagyományok iránt.
- Felismeri a közösséghez tartozás jelentőségét, nyitottan viszonyul a társadalmi együttélés szabályaihoz.
- Környezettudatos magatartás jellemzi: figyel az anyag- és energiatakarékosságra, a hulladék csökkentésére, az újrahasznosítás lehetőségeire.
- Rendelkezik alapvető ismeretekkel a formákról, mennyiségekről, téri-viszonyokról, időrendről.
- Érdeklődést mutat a matematika világának elemei iránt, képes egyszerű összehasonlításokra, számolásra, sorba rendezésre, csoportosításra.
- Alapvető logikai gondolkodásra képes, problémamegoldó gondolkodása életkorának megfelelően fejlődik.

Mozgás

Mindennapos mozgás

A mozgás a gyermek legtermészetesebb és legfontosabb szükséglete, alapvető megnyilvánulási formája. A rendszeres, örömmel végzett, közösségi testmozgás jelentős szerepet tölt be a gyermek optimális személyiségfejlődésében és az egészséges életmód kialakulásában. A mindennapos mozgás szervezeti keretei három fő területre épülnek:

- a) spontán, aktív mozgásos játékok,
- b) irányított, célzott mozgásfejlesztő tevékenységek,
- c) szervezett, tematikus mozgásos foglalkozások.

A mindennapos mozgásos tevékenységek az óvodai tornaszobában, csoportszobában, játszóudvaron vagy más megfelelő terekben egyaránt megvalósíthatók. Fontos a természetes mozgásigény kielégítése, a gyermekek mozgáskedvének folyamatos fenntartása, valamint a mozgás örömeinek megélése közösségben. Az óvodapedagógusok aktív szerepe a

mozgásanyag szakmai, pedagógiai megalapozottsága, a gyermekek egyéni fejlődési igényeinek folyamatos figyelemmel kísérése és támogatása.

Célok

- A gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó, változatos mozgásos játékok és feladatok biztosítása, melyek elősegítik a pszichomotoros képességek fejlődését.
- A finom- és nagymotoros készségek intenzív, örömteli gyakorlása, a mozgáskoordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése érzelmi biztonságot nyújtó környezetben.
- A mozgás és az értelmi fejlődés kölcsönhatásának támogatása a mindennapi óvodai tevékenységekben.
- A kondicionális képességek – különösen az erő és állóképesség – fejlesztése, amelyek alapvetőek a gyermek egészséges testi fejlődéséhez és teherbíró képességének növeléséhez.
- A testtartást javító, izomegyensúlyt elősegítő gyakorlatok alkalmazása, kiegészítve az egészséges életmódra nevelést.
- A testmozgás beépítése az óvodai élet minden napjába, különösen a szabad levegőn történő játék és a kooperatív mozgásos játékok hangsúlyozásával.
- A népi játékok, néptánc és zenés mozgásos tevékenységek rendszeres alkalmazása a mozgáskultúra fejlesztése érdekében.
- A gyermekek pozitív társas kapcsolataik, önkontrollja, szabálykövetése és együttműködő képességeinek erősítése a közös mozgás élményén keresztül.

Feladatok

- A mozgásanyag tudatos kiválasztása és fokozatos felépítése a gyermekek életkori és egyéni sajátosságai szerint.
- Az óvodapedagógusok mozgáskultúrájának fejlesztése és a korszerű, komplex mozgásfejlesztő módszerek alkalmazása.
- Hagyományőrző, sportszerű népi játékok beépítése a mindennapi mozgásos tevékenységekbe.
- Nagy- és kismozgások, valamint a finommotorika fejlesztése változatos játékos gyakorlatokon keresztül.
- Kondicionális képességek – erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, kitartás – célzott fejlesztése.
- A fegyelmezettség, szabálytudat, figyelem és egymásra való odafigyelés kialakítása a mozgásos játékokban, a balesetveszély megelőzése érdekében.
- Biztonságos eszközhasználat és fogástechnika kialakítása.
- A gyakorlatok technikájának elsajátításának segítése, mozgáskoordináció fejlesztése.
- Testséma, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése, valamint a térérzékelés erősítése.
- Döntési helyzetek felismerése, alkalmazkodóképesség, tolerancia és egészséges versenyszellem támogatása.
- Egyensúlyérzék fejlesztése és bátorság ösztönzése a mozgásos tevékenységek során.

- Testtartást javító gyakorlatok rendszeres alkalmazása.
- Reakciókészség és gyorsaság növelése játékos mozgásos feladatok által.

Szervezett mozgásos tevékenységek

A szervezett mozgásos tevékenységek a gyermekek életkori sajátosságaira és természetes mozgásformáira épülnek: járás, futás, szökdelés, ugrás, dobás, kúszás, mászás – ezek változatos formáit játékos módon gyakoroltatjuk. A mozgásanyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlettségét, mozgáskedvét, aktuális állapotát.

Kiemelt figyelmet fordítunk:

- a helyes testtartást segítő gyakorlatok beépítésére,
- a kondicionális képességek (állóképesség, erő, gyorsaság) fokozatos fejlesztésére,
- valamint a mozgástapasztalatok gazdagítására erőltetés nélküli, természetes formában.

A játékos mozgástevékenységekhez egyszerű, biztonságosan használható, könnyen kezelhető eszközöket alkalmazunk (pl. labdák, karikák, babzsákok, szalagok), melyeket a gyermekek számára elérhető módon tárolunk. Fontos pedagógiai feladatunk, hogy minden gyermek megismerje és elsajátítsa ezek rendeltetésszerű, balesetmentes használatát.

A szervezett mozgás kiemelten fontos a nyári óvodai élet során is, amikor az összevont csoportokban zajló napokat a szabadban végzett, élményszerű mozgásos játékok teszik tartalmasabbá. A gyermekek mozgáslehetőségeit az időjárás függvényében, lehetőség szerint szabad levegőn biztosítjuk. A csoportszobák és az udvar berendezése, szerkezeti kialakítása lehetővé teszi a mozgásigény kielégítését.

Óvodáink udvarain megtalálható eszközök (pl. különféle mászóakák, lejtők, létrák és egyensúlyozó eszközök) gazdag lehetőséget kínálnak a gyermekek sokoldalú mozgásfejlesztéséhez.

A gyermekek mozgását csak akkor korlátozzuk, ha az veszélyt jelent önmagukra vagy társaikra nézve, illetve, ha az adott környezetben zajló más tevékenységet zavar. A mozgás örömteli, önkéntes, biztonságos formában történő gyakorlása minden gyermek alapvető joga és szükséglete.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- szeretik és igénylik a mozgást
- ellenálló képességük, edzettségük, alkalmazkodóképességük (szabályokhoz és egymáshoz) megfelelő szintre fejlődik
- magatartásukban megnyilvánulnak **erkölcsi tulajdonságaik (felelősségérzet, segítőkészség)**, ismerik az eszközök **nevét és a gyakorlatokhoz** kapcsolódó kifejezéseket
- mozgásuk összerendeződik, egyensúlyérzékük, ritmusérzékük kifejlődik

- kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás
- irányváltoztatás, téri tájékozódás, térben való mozgás, eszközös játékok, ugrás, mászás, kúszás
- játékos és versenyhelyzetekben megfelelő akarattal, fantáziával, kreativitással, önálló szervezéssel vannak jelen
- figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, ötletességük megfelelő szintű

XI. Pedagógiai programunk végrehajtásához szükséges tervezési feladatok. Pedagógiai munka tervezése, mérése, értékelése

A pedagógiai dokumentáció - tervező munka

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy láthatóvá és nyomon követhetővé tegye a Pedagógiai Programban megfogalmazott elveket, célokat, nevelési-fejlesztési feladatokat. A tervezőmunka és dokumentációs tevékenység illeszkedik az óvodapedagógus autonómiájához: biztosítja a módszertani szabadságot, ugyanakkor tükrözi a tudatos, gyermekre szabott pedagógiai munkát.

Az óvodapedagógus a tevékenységeket (mind a kötetlen játék- és szabadidős, mind a célzottan szervezett tanulási-tanítási helyzeteket) a gyermekek megismerése, aktuális szükségletei és fejlettségi szintje alapján tervezi meg. A napi gyakorlat, az éves és tematikus tervezés szoros összhangban áll egymással, és ezekhez kapcsolódik a folyamatos megfigyelésen alapuló dokumentáció is. Az Ovikréta rendszer a digitális tervezés, visszacsatolás és fejlődéskövetés egységes és átlátható keretét biztosítja.

A tervezés célja:

- A gyermekek fejlődésének támogatása az egyéni szükségletek, érési ütemek és érdeklődési körök figyelembevételével.
- A családi háttér, a gyermek szociokulturális környezete, valamint az óvoda személyi és tárgyi feltételeinek tudatos beépítése a tervezésbe.
- Az értékalapú nevelés és az innovatív pedagógiai törekvések összehangolása: a hagyományos és korszerű elemek integrálása.
- Az inkluzív, hátránycsökkentő és tehetséggondozó szemlélet érvényesítése minden gyermek számára biztosított egyenlő hozzáféréssel.
- A közösségi és egyéni fejlődést segítő, oda-visszaható nevelési folyamatok megjelenítése a dokumentációban.

A pedagógiai dokumentáció összhangban az ONOAP és az Ovikréta elvárásaival:

A tudatos tervezéshez szükséges pedagógusi feladatok:

- A gyermekek, családok és a közösség jellemzőinek előzetes feltérképezése, elemzése.
- A célok megfogalmazása és újratervezése a nevelési év során szükség szerint.
- Az alkalmazott módszerek, munkaformák, tevékenységek tudatos kiválasztása.
- A gyermekismereten alapuló, rugalmas, többszintű tervezés biztosítása a dokumentumokban.

Az inkluzív nevelés dokumentálása:

- A differenciálás megjelenése a tematikus és heti tervekben: egyéni fejlettséghez igazított feladatok, tevékenységek.
- A fejlődés nyomon követése rendszeres megfigyeléseken, célzott tevékenységeken és gyermekekkel kapcsolatos szakmai egyeztetéseken keresztül.

Digitális dokumentációs elvárások (Ovikréta):

- A dokumentáció pontos, következetes vezetése az Ovikréta felületén.
- A fejlődéskövető lapok, csoportnapló, jelenléti ívek és tervek elektronikus rögzítése.
- Az adatvédelem, gyermekjogok és a hiteles pedagógiai munka szempontjainak együttes érvényesítése.

XI. Óvodánk dokumentációs rendszere

Felvételi – és mulasztási napló: A gyermekekkel kapcsolatos adatokat és óvodában tartózkodásuk igazolását tartalmazza.

Csoportnapló: Az óvodapedagógusok éves nevelési tervét, tanulási folyamat tervezését tartalmazza, az óvoda helyi pedagógiai programjából következő specialitásokhoz igazítva.

A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció: tartalmazza a gyermeki anamnézist, családlátogatás tapasztalatait, óvodakezddés, befogadás tapasztalatait, valamint a gyermekek fejlődésére vonatkozó tapasztalatokat, gyermekrajzokat – feladatlapokat, egyéni fejlesztési terveket.

Az általunk alkalmazott fejlődési napló a gyermekek széles körű megismerésén alapuló, kompetenciáik figyelembevételét előtérbe helyező, szöveges és kódolós rendszer. Célja a gyermekek megfigyelése és a megismert képességekre alapozott fejlődés differenciált segítése.

A Fejlődési napló tartalmai:

- a) Törvényi háttér
  - b) Módszertani ajánlás – Fogalomértelmezések
  - c) Anamnézis - adatok, információk
  - d) Megfigyelési szempontok, tevékenységek (lista) – óvónői példány
  - e) FEJLŐDÉS MUTATÓ ÖSSZESÍTŐ ADATLAP
  - f) A szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések
  - g) Speciális mérések
  - h) Szakértői bizottság vizsgálatának dokumentumai (amennyiben van ilyen)
  - i) A fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedéseket tartalmazó dokumentumai (amennyiben van ilyen)
    - Gyógypedagógus féléves értékelése
    - Egyéni fejlesztési terv
  - j) Gyermekproduktumok (félévente egy alkotás)
  - k) Egyéb dokumentumok (Hiányzások igazolása stb.)
- Számítástechnikai módszerekkel nyilvántartva

Módszertani útmutató a fejlődési napló vezetéséhez:

- Cél, hogy a nyomon követés a mindennapok tevékenységeibe beágyazva történjen.
- A fejlődést nyomon követő dokumentációk között az évente két alkalommal kitöltésre kerülő FEJLŐDÉS MUTATÓ ÖSSZESÍTŐ ADATLAP – a szülő vagy az Oktatási Hivatal kérésére - óvodapedagógiai szakmai véleményt nyújt a tankötelezettség megkezdésének vagy további egy évig történő halasztásának megalapozott döntéséhez az Oktatási Hivatal számára. Ez az óvodai dokumentum részletesen tartalmazza a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatóit az óvodai nevelés teljes időszakára
- Az Oktatási Hivatal a szülő kérelméhez csatolt FEJLŐDÉS MUTATÓ ÖSSZESÍTŐ ADATLAP alapján dönthet a gyermek tankötelezettségi idejének megállapításáról vagy pedagógiai Szakértői Bizottság általi vizsgálat kezdeményezéséről.

- A FEJLŐDÉS MUTATÓ ÖSSZESÍTŐ ADATLAP abban segíti az óvodapedagógus - és kérelem esetében – az Oktatási Hivatal és a Szakértői Bizottság munkáját, hogy:
  - az iskola megkezdéséhez szükséges képességek és készségek folyamatos változásait, az előrehaladás ütemét egyszerűen és nyomon követhető módon, félévenkénti rendszerességgel mutassa be, kiemelve a szükséges fejlődést segítő nevelési feladatokat, az esetleges lemaradás vagy megkésettség mértékét.
  - A dokumentumban és a Rendeletben is meghatározott fejlettségi mutatók segítségével szemléletesen tájékoztatja a szülőt is gyermeke személyiségfejlődésének óvodapedagógiai tapasztalatairól, ezáltal segíti a szülő döntését a tankötelezettség korai (6. életévet megelőző) megkezdésére, vagy a halasztásra vonatkozó kérelme benyújtásának döntéséhez.
  - A Fejlődés mutató összesítő adatlap elkészítését (szöveges értékelést) a 2019.09.01- től felmenő rendszerben bevezetésre került Fejlődési napló Melléklete támogatja: A FEJLŐDÉS MUTATÓ ÖSSZESÍTŐ ADATLAP ELKÉSZÍTÉSÉT SEGÍTŐ KATEGÓRIÁK RENDSZERE
- A gyermekek fejlettségi állapotáról szóló szülői beszélgetések (fogadó óra, családlátogatás) tartalmát a fejlődési napló bejegyzéseire szükséges alapozni.
- A szülő a fejlődési naplóban aláírásával ad nyomatékot a közös megbeszélések tartalmának abban az esetben is, ha a fejlődésállapot visszacsatolására online formában kerül sor.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza:

- a fejlesztendő területeket
- a tevékenységet, amelyet az óvodapedagógus felajánl
- az eszközöket
- a foglalkoztatási formát
- a fejlesztés gyakoriságát, időpontjait
- a fejlesztés kimenetelét (fejlődés, stagnálás, visszalépés ..)

Az egyéni fejlesztési tervekre alapozott fejlesztés eredményeiről az óvodapedagógus és a gyógypedagógus szükség szerint, de legalább negyedévenként konzultáció formájában egyeztet. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az óvodai dokumentációs rendszer célja a gyermekek fejlődésének, szociális kapcsolatrendszerének és tanulási útjának átfogó nyomon követése, valamint a nevelőmunka tudatosságának, tervezettségének és hatékonyságának biztosítása. A dokumentációs tevékenység az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (hatályos: 2025. szeptember 1.) és az Ovikréta elektronikus nyilvántartási rendszer elvárásaival összhangban történik.

A dokumentáció fő területei

Felvételi és mulasztási napló

Az óvodába járó gyermekek személyes és jogi adatainak rögzítésére, valamint az óvodai jelenlét igazolására szolgál. Elektronikus vezetése az Ovikréta rendszerében történik.

Csoportnapló

A gyermekcsoport nevelési évre szóló dokumentációja. Tartalmazza:

- o az éves nevelési tervet,
- o a tanulási-tanítási egységek (tematikus tervek) dokumentumait,
- o heti és napi tervezéseket,
- o tevékenységek értékelését,
- o gyermekekkel kapcsolatos megfigyelések és reflexiók bejegyzéseit.

A naplóvezetés az óvodai nevelés szabad, élményszerű és gyermekközpontú gyakorlatát tükrözi.

Fejlődési napló – gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció

A gyermekek egyéni fejlődésének, képességeinek, szociális és érzelmi fejlődésének megismerését és támogatását szolgáló szöveges és kódolós alapú rendszer.

A Fejlődési napló részei:

a) Törvényi háttér és módszertani ajánlás

- ONOAP 2025
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet
- A 2020. január 1-jétől hatályos tankötelezettség megkezdésére vonatkozó eljárásrend

b) Anamnézis

- A gyermekről szóló háttérinformációk (születési adatok, családi háttér, egészségügyi állapot, fejlődési jellemzők).
- Családlátogatás, beszoktatás, befogadás tapasztalatai.

c) Megfigyelési szempontok és tevékenységek listája

- A mindennapi tevékenységek során szerzett pedagógiai tapasztalatok dokumentálása.
- Elektronikus rögzítés az Ovikréta gyermek adatlapjain.

d) Fejlődésmutató összesítő adatlap

- Évente kétszer kerül kitöltésre.
- Szöveges értékelés és kódolt kategóriák alkalmazásával mutatja be a gyermek értelmi, szociális, testi és érzelmi fejlődését.
- Az Oktatási Hivatal számára benyújtandó dokumentum a tankötelezettség halasztására vagy korai megkezdésére irányuló szülői kérelem esetén.

e) Szülői tájékoztatás és kapcsolattartás dokumentumai

- Fogadóórák, szülői megbeszélések, online konzultációk tartalmi.
- A szülő aláírásával igazolja a visszacsatolás megtörténtét.

f) Speciális mérések

- Képesség- vagy részképesség-vizsgálatok.
- Tanácsadók, szakértők (logopédus, pszichológus) visszajelzései.

g) Szakértői bizottság véleményei (ha van)

- Diagnosztikus szakvélemények, fejlesztési javaslatok, javasolt intézkedések.

h) **Fejlesztést végző pedagógus dokumentációi (amennyiben releváns)**

- Gyógypedagógus féléves értékelése
- Egyéni fejlesztési terv
- Fejlődést segítő intézkedések és eredmények

i) **Gyermekproduktumok**

- Évente legalább két gyermekalkotás (rajz, építés, alkotás) mint fejlődési indikátor.

j) **Egyéb dokumentumok**

- Hiányszások igazolása, engedélykérések, egyéb adminisztratív feljegyzések.

Módszertani útmutató a Fejlődési napló vezetéséhez

- A fejlődés nyomon követése a **mindennapi** tevékenységekbe ágyazottan, természetes környezetben történik.
- A megfigyelések rendszerezése az **Ovikréta** rendszerében történik, lehetővé téve az elemzést és a visszacsatolást.
- A **Fejlődésmutató összesítő adatlap** a szülő és az Oktatási Hivatal számára hiteles pedagógiai szakvéleményt nyújt:
  - segíti a döntést a tankötelezettség megkezdésének időpontjáról,
  - bemutatja az óvodai nevelés **során** szerzett kompetenciákat és fejlődési irányokat.

A szülővel történő együttműködés során az óvodapedagógus kötelessége a szakszerű tájékoztatás és a gyermek érdekeit szolgáló iránymutatás. A gyermek fejlettségi szintjének értelmezését a dokumentáció alátámasztja, és átláthatóvá teszi a közös nevelési célokat.

XII. Az óvoda hagyományos ünnepei

Pedagógiai cél: Az ünnepek, ünnepélyek, jeles napok, **hagyományok** emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból, mint a külsőségekben, mint **belső** tartalomban. Az óvodai életet átszövő ünnepek, ünnepélyek, jeles napok és hagyományok segítsék a közösségi élmények megélését, a kulturális gyökerekhez való kötődést, a családi és nemzeti identitás formálását. Az ünnepek során az élményalapú nevelés, az **érzelmi** biztonság és a gyermek személyiségének tiszteletben tartása elsődleges szempont.

Nevelési feladatok

- A gyermekek szülőföldhöz, helyi közösséghez és nemzeti kultúrához való kötődésének megalapozása.
- Az évszakokhoz, jeles napokhoz és hagyományokhoz kapcsolódó ünnepek és események méltó, élményszerű megvalósítása – mind csoport-, mind óvodai szinten.
- A hagyományok ápolása során a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni szükségleteinek figyelembevétele.
- A szociális hátrányból induló, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel élő gyermekek (HH, HHH, SNI, BTM) aktív és örömteli részvételének támogatása.
- A közös ünnepi élményekhez való hozzáférés biztosítása minden gyermek számára.
- Hangulati előkészítés: az ünnepek előtti ráhangolódás a környezet, a mese, a vers, a zene, a mozgás, a vizuális tevékenységek és a szokásrend révén.
- A gyermek életkorához igazodó, játékos, érzelmekre ható megközelítés.
- A családokkal való együttműködés lehetőségeinek megteremtése (közös készülődés, közös ünneplés).

Megvalósulás folyamata:

Ünnepeink	Feladat
Mikulás	- ünnepvárás, készülődés, élménynyújtás
Karácsony	- ajándékkészítés, adventi hangulat megteremtése, sütés, adventi koszorú, karácsonyfa állítás – ajándékozás
Farsang	- teremdíszítés, beöltözés, versenyjátékok, tánc, farsangi lakoma - városi felvonulás
Március 15.	- teremdíszítés, versek, mondókák, dalok, táncok, zászlók, fejdíszek készítése stb.
Húsvét	- tojásfestés, locsolkodás, ajándékkészítés, hagyományok felelevenítése
Anyák Napja	- ajándékkészítés, ajándékozás, vers – ének, meghitt légkör
Évzáró - Ballagás	- A nevelési év lezárása; az éves fejlődés bemutatása, a nagycsoportosok búcsúztatása méltó, érdelemgazdag keretben.
Gyermeknap	- játékos vetélkedők, versengések, jó hangulat

Néphagyományok, Jeles Napok	- az évkörre épített értékmegőrzés (csoportonként és nevelési évenként változóan)
Zöld Óvoda	- a kritérium rendszernek való folyamatos megfelelés
Természet Jeles Napjai	- Madarak Fák Napja, Föld Napja, Állatok Világnapja
Névnapok, születésnapok	- egymásra figyelés, szeretet, kedvesség, figyelmesség, öröm érzésének átélése

Óvodai szintű rendezvények

- játszóház
- környezet szépítés szülők bevonásával
- természeti ünnepek jeles napja (Madarak Fák Napja, Föld Napja, Állatok Világnapja)
- óvodai Zöld Program – „Fürkész nap”
- „Kerti parti”
- Gyermeknap
- Tavaszi népi gyermekjáték bemutató

Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek:

- Városi szüreti felvonulás
- Városi Márton nap
- Városi Advent
- Városi farsang,
- Pedagógusnap rendezvény gyermekeink részvételével
- Városi sportnap
- Környezetvédelmi rendezvények
- Balaton megkoszorúzása

Eredményességi mutatók:

- a gyermekek aktívan részt vesznek az óvodai élet mindennapjaiban
- megalapozódik a szülőföldhöz való pozitív hozzáállás, hazaszeretet
- ragaszkodnak egymáshoz, kortárs kapcsolataik fejlődnek
- megalapozódik szokás és normarendszerük, bíznak saját képességeikben
- örülnek az ünnepeknek, az ajándékozás örömeinek, aktívan részt vesznek az előkészületekben, öltözetükkel megtisztelik egymást és az ünnepet
- kialakul az ünnepekhez szükséges megfelelő magatartásforma
- a jó hangulatú közös örömet jelentő ünnepek, hagyományok, jeles napok megtartása erősíti a gyermekben, felnőttben az összetartozás érzését jó közösséggé kovácsolja a csoportot, az egész óvodát
- egyén és közösség tulajdonságok alakulnak ki
- megismerik a legfontosabb jeles napjainkat, népi hagyományainkat
- SNI gyermek érdeklődéssel, örömmel vesz részt az ünnepeken, számára teljesíthető szerepet vállal és sikerélményekhez jut

XIII. Inkluzív pedagógia - Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással – avagy a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Óvodai nevelésünk során nagy hangsúlyt fektetünk befogadó, másságot elfogadó óvodai környezetben a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek életminőségének javítására, beilleszkedési esélyük növelésére, szocializációjuk segítésére.

Célunk: a gyermek érje el önmagához viszonyítva a képességeinek – készségeinek megfelelő lehető legmagasabb fejlettségi szintet, mely a számára a leoptimálisabb iskolaválasztást eredményezheti.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek az, aki különleges bánásmódot igényel, valamint az, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek:
  - aa) sajátos nevelési igényű gyermek,
  - ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
  - ac) kiemelten tehetséges gyermek,
- b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,

Az óvoda alapító okiratában foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek: az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása; a foglalkozásokhoz szükséges speciális fejlesztési terv, valamint speciális gyógyászati és technikai eszközök; a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Inkluzív nevelésre vonatkozó elveink

- A gyermeknek joga van, hogy a nevelési intézményben, biztonságban, befogadó környezetben nevelődjön.
- A gyermeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti, akár különleges bánásmódot igényel, akár hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű.
- A befogadó környezet megteremtésével az esélyegyenlőtlenségek csökkentése a célunk.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésének érdekében a szoros személyes kapcsolat tartás az érintett gyermekek családjával és a speciális szakemberekkel.
- Fokozott figyelem a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemre, valamint a személyiségi jogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd
- A gyermek aktuális állapotához igazított sajátos pedagógiai rendszer alkalmazása
- Egyéni szükségletekhez igazodó differenciálás, megfelelő módszerek megválasztása
- Szükség esetén egyéni fejlesztési terv készítése
- A szülőkkel való szoros kapcsolattartás: szükség esetén tanácsadás
- Együttműködés, kapcsolat a gyógypedagógussal – fejlesztő pedagógussal – utazópedagógussal – óvodapszichológussal – logopédussal – családgondozóval
- Önképzés, továbbképzés

Eredménye: a gyermek számára elősegíti önmaga elfogadását, az óvodai szociális közeg számára megelőzhető az előítélet.

Óvodai integrációs program – a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére

Óvodai integrációs program

- Az óvodai fejlesztő program a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek személyiségfejlesztését, tehetséggondozását, felzárkóztatását célozza.
- A megvalósulás lehetősége: - a nyomon követés dokumentumának egyéni fejlesztési tervében szereplő személyre szabott feladatok által.

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A. §

Feladataink:

- A gyermek és körülményeinek megismerése, regisztrálása, folyamatos követése
- Megállapítani, hogy képességei kibontakozásában elsősorban mi akadályozza
- Meghatározni a lemaradás mértékét, minőségét
- A fentiek alapján a gyermek és szülő érdeklődésének, képességének megfelelő közös út megkeresése, amely a gyermeket segíti és épülését szolgálja

A szociális hátrányok enyhítését óvodánkban az alábbi tevékenységek szolgálják:

- családlátogatás, szülői konzultáció az óvodapedagógussal és a fejlesztő pedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel
- szülőknek tartott előadásokkal
- rendszeres egészségügyi felügyelet és orvosi ellátás (iskolaorvos és védőnő)
- óvodánk nevelő munkáját javítani hivatott tevékenységek
- a szülői közösség segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi, szociális vagy anyagi jellegű

Célunk: Biztosítani minden gyermek számára a fejlődéséhez szükséges feltételeket, lehetőségeket. Olyan légkör, olyan igazgatási, pedagógiai tevékenység kialakítása az óvodában, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik kisgyermek bármilyen oknál fogva hátrányos, diszkriminatív helyzetbe kerüljön.

Az óvodapedagógus feladata:

- elősegíteni a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járását
- igazolatlan hiányzás esetén tájékoztatni a gyermekvédelmi felelőst
- biztosítani a gyermeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén óvó - védő intézkedések megtételét
- az újonnan érkező gyermekek befogadását – beilleszkedésüket segíteni, zökkenőmentessé tenni
- a problémákat, a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzet okozta tüneteket felismerni, jelezni a gyermekvédelmi felelősnek, és szakember – pl. pszichológus segítségét kérni
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatását differenciált fejlesztéssel segíteni
- a szülőkkel korrekt, kölcsönös tiszteleten és bizalmon alapuló együttműködő kapcsolatot kialakítani
- az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni
- a családok szociális és anyagi helyzetének ismeretében a támogatáshoz való hozzájutást javaslatával elősegíteni
- minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a kisgyermek családban történő felnevelését
- a prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése

A gyermekvédelmi felelős feladata:

- a nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkát az adott évre
- ahol szükséges, a nevelési évet indító csoportos szülői értekezleteken tájékoztatja a szülőket az óvodában folyó gyermekvédelmi tevékenységekről, a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekről
- munkájáról félévenként beszámol a nevelő testületi értekezleten, évvégén írásos beszámolót készít, illetve egyéb esetekben az intézményvezető utasítása szerint jár el

Szükség szerinti korrekt kapcsolatot tart:

- A Család és Gyermekjóléti Központtal, Pedagógiai Szakszolgálattal, Gyámhatósággal, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és erről tájékoztatja az óvodavezetőjét és kollégáit is

- Nyilvántartja a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket
- Feljegyzést vezet a családdal kapcsolatos intézkedésekről, eredményekről
- Együttműködik az óvodapedagógusokkal, szakmai segítséget nyújt az esetek megoldásához
- Együttműködik, segítséget nyújt a szülőknek problémáik megnyugtató, a gyermekek érdekeit szolgáló megoldásában

Az óvodavezető feladatai:

- a gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek és jogainak érvényt szerez
- irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát
- gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az ott szerzett ismereteiről, tapasztalatairól
- óvó-védő intézkedés esetén felveszi a kapcsolatot és együttműködik a családdal, védőnői hálózattal, Család és Gyermekjóléti Központtal, a gyámügyi osztállyal
- évente egy alkalommal értékeli, minősíti a gyermekvédelmi munka eredményességét
- meghatározza az étkezési kedvezményeket a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően, erről tájékoztatja a szülőket
- a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén megfelelő segítséget nyújt a gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek
- a nevelési év évnnyitó szülői értekezletén és a csoportos faliújságokon keresztül tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről és elérhetőségéről.
- szakemberek meghívásával, tanácsadással segít a szülők problémáinak megelőzésében, megoldásában
- eleget tesz a gyermekekkel, szüleikkel kapcsolatos adatok védelmének, titoktartási kötelezettségének

A halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű, fejlődésükben lemaradt, vagy lassabban fejlődő gyermekeknek, különösen nagy szükségük van a megértő, türelmes bánásmódra. Ha érzik a gyermekek, hogy elegendő időt és segítséget kapnak, szívesebben vállalnak komolyabb erőfeszítéseket. A feladatokat a fejleszthetőség tempója határozza meg. Elsődleges feladat, hogy feltérképezzük a gyermek képességeit, területenkénti fejlettségét. A hátrányos helyzetű gyermekeknél a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett.

Az óvoda és a gyermekvédelmi feladatban közreműködők munkája akkor eredményes, ha:

- minden rászoruló időben megkapja a segítséget
- a szülők bátran fordulnak problémáikkal az óvodapedagógusokhoz, és a vezetéshez
- a segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki

XIV. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Az 1993. Évi LXXIX. Ktv. (1999. LXVII. Törvénnyel módosítva) valamint a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramja értelmében, az intézményes nevelésben tilos a bármilyen okból történő hátrányos megkülönböztetés. A gyermek személyiségi jogait, emberi méltóságát tiszteletben kell tartani, és védeni minden fizikai, lelki erőszakkal szemben

A gyermeknek joga van az életkorának, fejlettségének megfelelően biztosított óvodai életrendhez, a biztonságos, egészséges környezethez, adottságainak, érdeklődésének, képességeinek, valamint nemzeti, etnikai hovatartozásának, ill. fogyatékoságának megfelelő neveléshez.

Intézményünkben arra törekszünk, hogy a gyermekek érdekeit, a szociális körülményeket, a családok igényeit figyelembe véve részesüljenek a gyermekek óvodai nevelésben.

Az óvoda, az egészségügy és az önkormányzati nyilvántartás segítségével figyelünk arra, hogy a törvényileg előírt 3 éves kortól kötelező óvodai nevelésből senki ne maradjon ki.

Törekszünk arra is, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermekek fejlesztése az Alapító Okiratunkban meghatározottaknak megfelelően integráltan történjen.

Gyermekvédelmi felelősök: minden feladat ellátási helyen 1 fő.

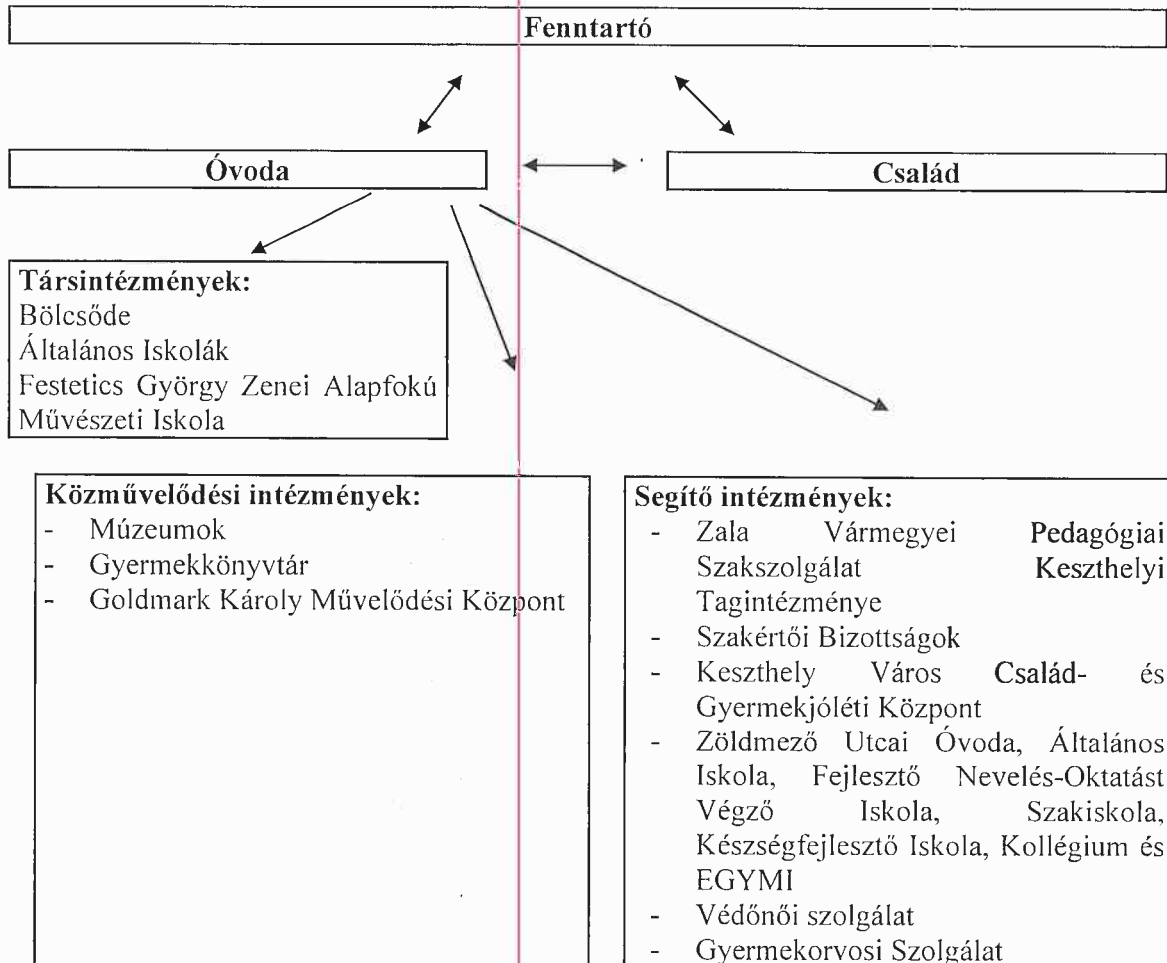
A gyermekvédelmi feladatok eredményes és hatékony ellátása

Sikerkritériumok	Feladatterv formája	Indikátorok
A szociális védőhálón belül olyan jelzőrendszer és kapcsolatrendszer kialakítása és fenntartása, amely nagy hangsúlyt fektet a prevencióra, a kompetencia határokon belül.	- gyermekvédelmi munkaterv - intézményi szociális védőháló jelzőrendszere, és kapcsolatrendszerének eljárásrendje Határidő: folyamatos	- hátrányos és veszélyeztetett gyermekek száma - a nevelési év során adódó gyermekvédelmi eljárások száma, a gyermekvédelmi terv megvalósulási szintje

(Az Országgyűlés a jövő nemzedékért érzett felelősségtől vezérelve a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben, továbbá az Alaptörvényben meghatározott gyermeki jogok érvényre juttatása érdekében, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint az 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról)

XV. A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

A kapcsolattartás szinterei:

XVI. Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Célunk, hogy az inkluzív nevelés szemléletével, az esélyegyenlőség biztosításával, intézményünk biztonságot nyújtó, természetes befogadó közege legyen minden gyermeknek, függetlenül hova tartozásától, egyéni adottságaitól, fejlődési ütemétől.

Valljuk, hogy a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, eredményeit, erényeit, sikeres próbálkozásait értékelő, különbözőségét elfogadó környezet biztosításával lehet csak megvalósítani. Fejlesztését – az egyéni fejlődési ütemének figyelembevételével mellett – a sérülés jellege és súlyosságának mértéke kell, hogy meghatározza. Hisszük, hogy minden kisgyermek fejleszthető.

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Célunk:

- Legyen jellemző a nevelés légkörére az érzelmi biztonság, a gondoskodás és szeretetteljesség.
- Valósuljon meg az inkluzív pedagógiai szemlélet, érvényesüljön az egyéni különbözőségek figyelembevételével, a sérülésből adódó hátrányok csökkentése, kiemelt képességek gondozása.
- Legyen biztosított a gyermekek egyéni fejlődési üteme szerinti, a sérülésük mértékét és terhelhetőségét figyelembe vevő előrehaladás, játékos tevékenységek által.
- Jellemezze elfogadható, követhető magatartásforma a gyermekek és felnőttek egymás közötti viszonyát

Speciális célunk:

- szociális kompetenciák alakítása, fejlesztése
- az önkiszolgáló tevékenység, különösen az alapvető testi szükségletek kielégítésére irányuló tevékenységek
- tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, szobatisztaság fejlesztése, kisgyermek saját lehetőségeinek határain belül
- az adekvát játék- és eszközhasználat elősegítése
- tudatos önállóságra nevelés

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az életkori, egyéni sajátosságok és eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- A különbözőséget elfogadó, befogadó környezet megteremtése, a sikeres beilleszkedés elősegítése.

- A fejlesztés tervezése és gyakorlata a gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára épüljön.
- A sajátos nevelési igényű gyerek terhelhetőségének tekintetében a sérülés jellegének, súlyosság mértékének, adott fizikai állapotának figyelembevétele.
- A hiányzó vagy sérült funkciók serkentése az ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- Segítségnyújtás az alkalmazkodó készség, együttműködő készség, akaraterő, önállóságra törekvés terén.
- A tanulási képességeket befolyásoló pszichikus funkciók, kulcskompetenciák fejlesztése
- Intézményen belüli és/vagy kívüli speciális fejlesztő tevékenységek megszervezése.
- Segítő együttműködés a szülőkkel
- A gondoskodó, szeretetteljes, érzelmi biztonságot adó nevelési légkör érdekében
- A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, kielégítése
- Közös élményeken és tevékenységeken alapuló pozitív érzelmi kapcsolatok alakítása gyermekek és felnőttek között

A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

A fogadó intézmény feladata SNI-s gyermekek ellátásával kapcsolatban

Idő, határidő keret	Tevékenységek, feladatok	Felelős	Nyomon követés	Dokumentum megnevezése	Eszköz szükséglet
Nevelési év Határidő: április 20- május 20 között	Beiratkozás	1.Önkormányzat	Alapító Okirat, - Vezetői ellenőrzés	határozat	Nyomtatott felhívás
		2.Főigazgató és óvodai intézményegység-vezető	Óvodapedagógusok, tagóvoda igazgatók tájékoztatása, ellenőrzése	Óvodai felvételi előjegyzési napló: A.Tü. 724. r.sz.	
		3.Szüülő	Folyamatos tájékoztatás, fogadóórák biztosítása	Személyazonosságot igazoló dokumentum, TAJ kártya, születési anyakönyvi kivonat, lakcímkártya, orvosi igazolás, az esetleges korai fejlesztésről,- illetve SNI -ről szóló Szakértői vélemény	
Folyamatos, és kötelező	Beiratkozás	Főigazgató és óvodai intézményegység-vezető	ellenőrzés	<u>SNI</u> mappa Elektronikus statisztika, KIR Csoportnapló, mulasztási napló, A gyermek fejlődését nyomonkövető dokumentáció	
Folyamatos	foglalkozás	Fejlesztő pedagógus	Egyéni fejlesztési terv		
Folyamatos	Adatok összegyűjtése, egyeztetés az óvodapedagógusokkal	Gyermekvédelmi felelős	Rendszeres feljegyzések	napló	
Kapcsolattartás az ellátó intézménnyel					

Év eleji feladatok	Év közbeni feladatok	Fejlesztési tervben foglaltak megvalósítása a mindennapi életben	Kapcsolattartás a szakemberekkel	Kapcsolattartás a szülőkkel	Dokumentumok nyilvántartása
Adategyeztetés, szakvélemények megismerése	Folyamatos nyomon követés, szakmai konzultáció	A bizottság által meghatározott, előírt fejlesztésekhez idő hely, biztosítása, együttműködés	folyamatos	folyamatos	
Szakmai együttműködés társintézményekkel – Család és Gyermekjóléti Központ, Védőnői Szolgálat					
Év eleji feladatok					
Gyermekvédelmi felelős munkatervének ismertetése					
Kapcsolattartás a szülőkkel					
fogadóóra	megbeszélések	családi ünnepeken való részvétel, meghívás alapján			
szülői értekezlet	gyermeki értékelések	munkahely látogatások	hagyományok, népszokások feldolgozása		
családlátogató	munkadélutánok	kirándulások			

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

A táblázat a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek ellátásához biztosított személyi feltételeket tartalmazza.

A nevelést és fejlesztést végző és segítő szakemberek	
Óvodapedagógusok	<ul style="list-style-type: none"> - együttműködés a fejlesztőpedagógussal, - külső szakemberekkel - a fejlesztési terv megvalósítása a napi tevékenységekben - a gyermek számára a szükséges eszközök biztosítása - a pedagógiai asszisztens és a dajka munkájának koordinálása - a gyermek fejlődésének nyomon követése - a szülő tájékoztatása
Fejlesztőpedagógusok	<p>Fejlesztőpedagógusok</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szakértői véleményben foglaltak figyelembevételével a fejlesztési terv elkészítése, melyet az óvodapedagógussal megbeszél - a fejlesztések megszervezése és elvégzése - az óvodapedagógus folyamatos tájékoztatása a fejlesztés eredményéről, a további feladatokról - az óvodapedagógussal közösen a szülők tájékoztatása
Pedagógiai asszisztensek	<ul style="list-style-type: none"> - Az óvodapedagógus útmutatásai alapján a nevelés segítése
Dajkák	<ul style="list-style-type: none"> - Az óvodapedagógus útmutatásai alapján a nevelőmunka segítése
Intézményen kívüli partnerek, akik segítik a fejlesztést	
Pedagógiai Szakszolgálat	<ul style="list-style-type: none"> - szükséges vizsgálatok elvégzése - fejlesztési javaslatok tétele - terápiák végzése
Egészségügyi szakemberek (orvos, védőnő)	<ul style="list-style-type: none"> - a problémák feltárása (előélet) - orvosi vizsgálatok elvégzése

Eredményességi mutatók:

- a gyermekek jól érzik magukat az óvodában
- a közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe
- örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon
- a bemeneti állapothoz viszonyítva kimutatható a fejlődés

Kiemelkedő képességű gyermekek

Óvodás korban tehetség csak ígéret kategóriájában van jelen. Célunk ezért a gyermeki képességek kibontakoztatásához a feltételek megteremtése, vagyis élménygazdag óvodai légkör kialakítása: énekes játék, ritmikus játék, hangszeres zenei képességfejlesztés, kézműves technikák, kézműves kismesterségeket megismertető foglalkozások mesélés, verselés, mesedramatizálás, anyanyelvi játékok segítségével. Az interperszonális kapcsolat alakítása: az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, gyermek-gyermek kapcsolatát pozitív töltésű attitűd jellemezze, biztosítsa, hogy a gyermek alkalmas legyen az értelmes kooperációra. Ehhez szükséges a kapcsolatfelvétel képességének fejlesztése és a felnőtt mintaadása empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes viselkedése.

XVII. Az óvoda kapcsolatrendszere

Család – óvoda kapcsolata

Nevelési szempontból különös jelentőséggel bír az a két szintér, ahol a gyermek él, ahonnan érkezik az óvodába, illetve ahová hazatér nap, mint nap. Ez a két szintér a család és az óvoda. Óvodai nevelésünk a családi nevelés kiegészítője, ezért nyugodt, őszinte, bizalmon alapuló kapcsolat kialakítását kezdeményezzük és valósítjuk meg.

Cél:

Az óvodai dokumentumokban megfogalmazott normarendszer elfogadására, nevelési felfogásba építésére motiválás.

Az óvoda és család együttműködésének formái

Befogadás:

A családból vagy bölcsődéből érkező gyerekek szociális átmenetének, beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból, bölcsődéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Befogadásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A befogadás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családias légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

Nyílt nap: a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átéltetik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a kisgyermek kompetenciájának fejlődését.

Szülői részvétel a nevelési feladatok megvalósításában: A szülőket igyekszünk bevonni az óvodai életbe, valamilyen képességük, tulajdonságuk, foglalkozásuk alapján modellként állítani a gyerekek elé. Ezek pl.

- más kultúra szokásainak bemutatása
- valamely művészi ág képviselőjének előadása, műveinek bemutatása
- érdekes eszközök, foglalkozások bemutatása
- szabadidős tevékenységek, sportágak bemutatása

A fogadóórák: során történik szülők tájékoztatása gyermekük egyéni fejlődéséről. Megtartását személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a kisgyermekkel, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvodapedagógus egyaránt kezdeményezheti.

Szülői értekezlet: az óvodát, a csoportot, a **gyermeket**, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges **problémák** megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele. A szülői értekezleten jelenléti ív írása és jegyzőkönyv készítése kötelező.

A közös programok, ünnepek:

- Lehetőség a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére.
- A közös programok nemcsak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.

Kapcsolattartás további lehetőségei:

- Beiratkozás
- Nyilvános óvodai ünnepek
- Alapítványi rendezvények
- Kirándulások
- Napi találkozások
- Csoport életébe való betekintés lehetősége, előzetes megbeszélés alapján
- A szülői szervezettel folyamatos kapcsolattartás

Bölcsöde-óvoda kapcsolata

Célja: A szocializációs tér változásából adódó **átmenetek** megkönnyítése. Az együttműködés tartalmát és formáit az érzelmi és szocializációs nevelés, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének biztosítása fejezetek tartalmazzák.

Feladat:

- óvodánkba érkező gyermekek, a **velük** kapcsolatos attitűdök, és bánásmód terén ne éljenek át alapvető változásokat
- a megváltozott tárgyi körülmények, más gyermekekkel és felnőttekkel kapcsolatos élménye természetes módon illeszkedjék életébe
- az esélyegyenlőség és esélyteremtés során minden család olyan minőségű, illetve típusú segítséget kapjon, melyre **neki** és gyermekének szüksége van
- a gyermek, az óvodapedagógus, a szülő saját szerepét megerősítve partnerként, aktívan vegyen részt a nevelési folyamatban
- az óvoda befogadása rugalmas **legyen**, módját a gyermek és a család igényének figyelembevételével válasszuk meg

Iskola – óvoda kapcsolata

E kapcsolat a gyermekek óvodából, iskolába való átmenetét segíti.

Az óvoda éves munkatervében rögzítjük az iskola és az óvoda együttműködését célzó tevékenységeket, a kapcsolattartás módját.

Cél, feladat:

- együttműködés az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében
- szakmai programok egyeztetése
- konzultáció az óvodai kompetencia alapú nevelésről
- visszacsatolás a partneri igény/elégedettség mérés eredményeiről
- közös továbbképzéseken való részvétel a kompetencia alapú nevelés – oktatás kapcsán

Az együttműködés formái:

- a helyi pedagógiai program megismertetése
- tapasztalatcsere
- iskolalátogatás tanköteles korú gyermekekkel
- tanítónők meghívása bemutatókra, szülői fórumokra
- a gyermekek beilleszkedésének segítése, nyomon követése
- óralátogatás az első osztályokban

Kapcsolat a szakmai szolgálatokkal

Napi kapcsolatban állunk a Zala Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Keszthelyi Tagintézményével, melynek formái:

- helyszíni vizsgálat
- szükség szerint fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások
- iskolaérettségi vizsgálatok elvégzése
- pszichológiai, logopédiai vizsgálatok, mozgásterápia, családterápia
- pedagógusoknak tanácsadás
- közös szülői fórumok

Kapcsolatot tartunk még:

- Zala Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálattal
- Zöldmező Utcai Általános Iskola Szakiskola Diákotthon és EGYMI

Kapcsolat az egészségügyi szolgálattal

Az 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról 4.§ a) pontja a házi orvos, illetve házi gyermekorvos, illetve a b) pontja a területi védőnő feladatkörébe sorolja az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül a 0-6 évesek vizsgálatát.

Ennek alapján az óvodákban végzett szűrővizsgálatok megszűntek és átkerültek a választott házi orvos, illetve területileg illetékes védőnő hatáskörébe.

Az óvodát ellátó orvos és védőnő feladatait a 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola - egészségügyi ellátásról határozza meg.

Kapcsolat a Család és Gyermejkölési Központtal

Formái:

- folyamatos jelzőrendszer működtetése
- éves munkaterv egyeztetetése
- az óvodai gyermekvédelmet koordináló óvodapedagógusokkal való rendszeres konzultációk
- közös programok szervezése a hátrányos helyzetű családok részére

A partnerkapcsolatok működtetése, irányítása a Főigazgató hatásköre.

Szabályoztuk a partneri igény és elégedettségmérés folyamatát, melyet az IMIP tartalmaz.

Az intézmény fenntartójával való együttműködés

Kapcsolatot tartunk az önkormányzattal, mely meghatározza a munkánk feltételeit. A törvények, rendeletek egyértelműen megfogalmazzák, hogy a fenntartó milyen ellenőrzési, beszámoltatási kötelezettségeket ró az intézményre.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata elsősorban a következő főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító okiratának kialakítása, módosítása
- pénzügyi-, gazdálkodási tevékenység, az éves költségvetés jóváhagyására, elfogadása, módosítása
- óvodánk ellenőrzése gazdálkodási szempontból
- óvodánk ellenőrzése működési szempontból
- óvodánk ellenőrzése törvényességi szempontból
- óvodánk ellenőrzése a szakmai munka eredményessége tekintetében
- óvodánk ellenőrzése az itt folyó gyermekvédelmi tevékenységre
- óvodánk ellenőrzése a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében
- az óvodában folyó szakmai munka értékelése
- az óvoda szabályzóinak jóváhagyása

A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok

Az óvoda és a közművelődési és közoktatási intézmények kapcsolata

A közművelődési intézményekkel történő kapcsolattartás során a gyermekek spontán ismeretekhez jutnak, egyben a társadalmi életbe való bepillantás lehetőségeit is felkínáljuk számukra. A közművelődési intézmények rendezvényeit a gyerekek - alkalmazkodva életkori sajátosságaikhoz – érdeklődésüket figyelembe véve látogathatják csoportosan, pedagógus vezetésével vagy egyénileg, szüleikkel.

A Balaton Színház, a Gyermekkönyvtár, a Festetics Kastély, a Helikon Kastélymúzeum, a Balatoni Múzeum és a Georgikon Major Múzeum a művészet nyelvén szólítják meg a gyermekeket. Alkalmyszerűen tartunk kapcsolatot a Festetics György Zeneiskola Alapfokú Művészetoktatási intézménnyel és a Pannon Egyetemmel. Pályázataink kapcsán

együttműködési megállapodásunk van több intézménnyel. Feladatunknak tartjuk még a szülőkkel is megismertetni az intézmények adta lehetőségeket, hiszen ez hatással lehet a családok szabadidejének kulturált eltöltésére. Az óvodapedagógus felelőssége, hogy esztétikai, pedagógiai, erkölcsi szempontból megfelelő rendezvényre jussanak el a gyermekek óvodai kereteken belül.

A nevelési - oktatási intézmények közötti új horizontális kapcsolatok és azok ápolása

Legfontosabb céljaink

- saját pedagógiai rendszerünk folyamatos jobbítása (innovációk készítése, dokumentumok szerkezetének fejlesztése, törvényi változások folyamatos nyomon követése)
- a szakmai együttműködés lehetőségeinek felkutatása
- a már bevált pedagógiai gyakorlatok (intézményi jó gyakorlatok) megismerése

Előnyei

- elsődleges cél mindig a saját szervezetünk működésének jobbítása marad
- nyitott, rugalmas, egymásra figyelő kommunikációt feltételez
- időt, energiát, pénzt takaríthatunk meg: jól működő gyakorlatokat közvetít
- saját szervezetünk vagy telephelyeink működésének elemzésére készlet, hisz ez az alapja a megismert új gyakorlatok adaptálásának
- az adaptált gyakorlat külső „benchmark” (összehasonlítási, mérési alap) lehet
- egymást támogató fejlesztési rendszerek jöhetnek létre

Megvalósítási feladatok

- Hospitálási rendszer működtetése az egyes feladat ellátási helyeken, a feladat ellátási helyek között, valamint óvodánk és az ország más óvodái között
- A hospitálásokkal kapcsolatos adminisztratív és gyakorlati feladatok: szervezés, látogatók fogadása, adminisztráció
- Műhely működtetése: műhely munka során használandó módszerek és eljárások, a műhelymunka dokumentálása → közös összegzések → saját intézményben vagy telephelyen felhasználható tapasztalatok
- Részvétel szervezése és egyéb igény szerinti lehetőségek

Az intézményfenntartó és az intézmény közötti együttműködés

A kapcsolat területei	Időpont	Rész vevők	Visszacsatolás módja	Dokumentumok
1. Óvodai szakmai rendezvények: előadás, szakmai bemutató...	Rendezvény alkalmával	Fenntartó részéről: meghívottak. A szervező óvoda vezetője, pedagógusai.	A rendezvényen való részvétel a fenntartó részéről.	Meghívó
2. Éves munkaterv benyújtása, elfogadása.	Nevelési év elején.	Főigazgató, óvodai intézményegység-vezető, fenntartó.	Munkaterv elfogadása a fenntartó részéről.	Munkaterv, határozat az elfogadásról.
3. Óvodavezetői beszámoló az éves munkáról.	Nevelési év végén.	Főigazgató, óvodai intézményegység-vezető, fenntartó.	Beszámoló elfogadása a fenntartó részéről.	Beszámoló.
4. Pedagógus Továbbképzési Program benyújtása, elfogadása.	5 évente	Főigazgató, óvodai intézményegység-vezető, fenntartó.	Pedagógus Továbbképzési Program elfogadása a fenntartó részéről.	Pedagógus Továbbképzési Program Határozat az elfogadásról.
5. Éves Beiskolázási terv	Minden év ápr. 30 – ig.	Főigazgató, óvodai intézményegység-vezető, fenntartó.	Éves Beiskolázási terv elfogadása a fenntartó részéről.	Éves Beiskolázási terv Határozat az elfogadásról.
6. Költségvetés előkészítése, benyújtása, egyeztetése, elfogadása, - segítségnyújtás a fenntartó részéről.	Ősszel és januárban, februárban, illetve szükség szerint.	Főigazgató, óvodai intézményegység-vezető, óvodatitkár.	Költségvetés anyagainak előkészítése.	Költségvetéshez kapcsolódó számítások, nyilvántartások.
7. Tanügyi ellenőrzés a fenntartó részéről.	Vezetőváltást megelőző évben.	Főigazgató	Helyszíni ellenőrzés az intézményben.	Feljegyzés az ellenőrzésről.
8. Rendszerellenőrzés, gazdálkodás ellenőrzése a	Évente terv szerinti.	Főigazgató, belső ellenőr.	Helyszíni ellenőrzés az intézményben.	Értesítés az ellenőrzésről, ellenőrzési jelentés.

fenntartó részéről.			intézkedési terv, ellenőrzések nyilvántartása.
---------------------	--	--	---

Intézményértékelés a fenntartó részéről				
Az intézményértékelést megalapozó dokumentum	Értékelés ideje	Értékelés szempontjai	Visszacsatolás	
Dokumentumok				
1. Éves munkaterv, plusz anyagi forrást igénylő feladatok – programok esetén illetve fenntartó plusz feladatot jelöl ki az intézménynek	Nevelési év elején	Jogszabálynak megfelelő tartalom.	Bizottsági előterjesztés, tárgyalás, elfogadás.	Határozat.
2. PP, Házi rend, SZMSZ	Módosítás esetén, ill. jogszabály változás esetén.	Jogszabálynak megfelelő tartalom.	Bizottsági előterjesztés, tárgyalás, elfogadás.	Határozat az elfogadásról.
3. Intézményvezetői beszámoló – fenntartói szakmai ellenőrzés a beszámoló alapján.	Nevelési év végén.	Pedagógiai Programban rögzített szakmai megvalósulás.	Bizottsági előterjesztés, tárgyalás, elfogadás.	Határozat az elfogadásról.
4. Értékelés a Pedagógus Továbbképzési Program megvalósulásáról.	5 évente	Jogszabályi megfelelés.	Bizottsági előterjesztés, tárgyalás, elfogadás.	Határozat az elfogadásról.
5. Tanügyi ellenőrzés a fenntartó részéről.	Vezetőváltást megelőző évben	Jogszabályokban megfelelő tanügyi igazgatás az intézményben	Helyszíni ellenőrzés az intézményben.	Feljegyzés az ellenőrzésről.
6. Rendszerellenőrzés, gazdálkodás ellenőrzése a fenntartó részéről.	Évente, terv szerint.	Takarékos, jogszabályoknak, helyi szabályozóknak megfelelő gazdálkodás.	Helyszíni ellenőrzés az intézményben.	Értesítés az ellenőrzésről, ellenőrzési jelentés, intézkedési terv, ellenőrzések nyilvántartása.

XVIII. A gyermekek fejlettségállapotának mérése - A pedagógiai munka dokumentációi

A nevelés megvalósításának tervezése

A nevelés megvalósításához szükséges folyamatok tervezése során az Óvoda meghatározza:

- a nevelésre vonatkozó minőségcélokat és követelményeket;
- a folyamatok és dokumentumok kialakításának szükségességét, valamint a szükséges erőforrások megteremtését;
- a nevelési folyamattal, kapcsolatos **figyelemmel kíséresi, mérési, ellenőrzési és vizsgálati tevékenységeket, valamint a nevelés eredményeivel szembeni követelményeket;**
- azokat a feljegyzéseket, amelyek annak bizonyításához szükségesek, hogy a nevelési folyamat és eredménye kielégítik a követelményeket.

A gyermek befogadása az óvodába

- a befogadó gyermekcsoport kijelölése,
- az óvodába lépést megelőző személyes kapcsolat felvétele,
- a gyermektársak felkészítése a fogadására,
- a gyermek óvodával ismerkedése a szülő jelenlétében,
- személyhez szóló kötődés kialakítása a gyermekcsoportban dolgozó felnőttekkel,
- a gyermektársakkal való kapcsolat **kialakulásának** segítése.

A gyermek fejlődési jellemzőinek megismerése

- A gyermek óvodába lépését megelőző élettörténetének, otthoni szokásainak, egészségi állapotának, magatartási jellemzőinek megismerése a szülő elmondásából, valamint az általa kitöltött anamnézis **lapból** kapunk információt.
- Testi fejlődéséről, egészségi állapotáról a gyermekorvos véleménye alapján szerzünk ismereteket.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek felvétele esetén a szakértői bizottság által kiállított szakvélemény megismerése.
- A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése és rögzítése az óvodai élet során történik.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése

- megfigyelés (természetes környezetben, tevékenység közben, folyamatos megfigyeléssel)
- beszélgetés (természetes környezetben, nyugodt légkörben, életkori sajátosságok figyelembevételével)
- gyermekmunkák elemzése (családrajz, **emberrajz**)
- dokumentumelemzés (csoportnapló, **feljegyzések, fejlesztő programok**).

A méréseket **elsősorban** a gyermekekkel **foglalkozó** óvodapedagógusok végzik, a következő területeken:

Gyermeki mérés területei

- I. Kognitív kompetenciák
- I./1. Játék
- II. – III. Beszéd fejlődés – Hallásészlelés
- IV. Látásérzékelés
- V. Mozgásos kompetenciák
  - Nagymozgás - mozgáskoordináció
  - Finommotorika
- V./1. Egészséges életmódra nevelés, testi képességek
- VI. Érzelmi nevelés és szocializáció 1-2.

Előfordulnak azonban olyan esetek, amikor külső szakemberek segítségét is igénybe vesszük:

- abban az esetben, ha a gyermek folyamatos megfigyelése, mérése előrevetíthető problémákat jelez
- általános, minden 5 évesnél nagyobb gyermekre kiterjedő logopédiai, diszlexia prevenció, ill. fejlettségi vizsgálat

Nevelési céljaink megvalósítása során a gyermekek fejlődését folyamatosan értékeljük.

A gyermekekről vezetett fejlődési naplóra alapozva kérjük külső szakember segítségét, a kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek esetében, valamint ez alapján készül el szükség esetén a Pedagógiai Szakszolgálat vagy a Szakértői Bizottság felé az iskolaérettség megállapítását kérő óvodapedagógusok által készített vizsgálati kérelem is. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét - szükség szerint, de legalább félévenként - rögzíti. /20/2012. EMMI rendelet 63.§(4)/

Dokumentációja

- **a gyermek személyi anyaga**, mely tartalmazza:
  - szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye, (SNI, BTMN esetén)
  - logopédus, fejlesztő pedagógus feljegyzései,
  - egyéb szakmai szolgáltató, egészségügyi, gyermekvédelmi szolgálat iratai vagy másolata
- **a gyermek egyéni fejlődési naplója**, mely tartalmazza:
  - anamnézis,

XIX. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE / ONOAP 2025.

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
3. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:
  - a) az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
4. Az egészségesen fejlődő gyermek:
  - a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
  - b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
„TISZTA FORRÁS”
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

6. A szociálisan érett gyermek:

a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
b) feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.”

XX. A nevelési program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések

20/2012. EMMI rendelet melléklete alapján

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

XXI. Legitimációs záradék

Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai program érvényességi ideje: 2026. szeptember 1-től
Felülvizsgálata: négy évenként, illetve jogszabály változás esetén

A felülvizsgálatának és módosításának kötelező indokai:

- Jogszabályváltozás,
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

A Pedagógiai program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását kérheti

- A vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50+1%-os támogatásával

A helyi óvodai nevelési program nyilvánossága:

- egy példány az óvodavezető irodájában
- az óvoda honlapján

Jelen „Tiszta Forrás” Óvodai Pedagógiai Program hatálya kiterjed

- az óvodával jogviszonyban álló pedagógusra, alkalmazottakra
- az óvodával jogviszonyban álló gyermekekre
- az intézménnyel jogviszonyban nem álló, de az intézményben munkát végző pedagógusra

Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde
„TISZTA FORRÁS”
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

A nevelőtestület a jelen „Tiszta Forrás” Helyi Óvodai Pedagógiai Programot a 2026. június 8-án tartott határozatképes ülésén át nem ruházható jogkörében meghozott 100 %-os igenlő szavazattal elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai a mellékelt jegyzőkönyvi kivonat és az ahhoz tartozó jelenléti ív aláírásával tanúsítják.

Keszthely, 2026. június 8.

Főigazgató

Jelen „Tiszta Forrás” Pedagógiai Program a Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde 8360 Keszthely, Vaszary Kolos u. 12. Szülői Közösség Keszthely, 2026. június 5. napján megtartott, határozatképes értekezletén élt egyetértési és véleményezési jogával, és jóváhagyásra javasolta és ellenvetést nem fogalmazott meg.

Keszthely, 2026. június 8.

Horváth Tiria Cintia
Szülői Közösség képviselőjében

A fenntartó a ..../2026. (.....) sz. Ifjúsági, Kulturális, Oktatási és Sportbizottsága határozata és a ...../2026. (.....) sz. Pénzügyi és Ügyrendi Bizottsági határozatokban jóváhagyta a Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde „Tiszta forrás” Pedagógiai Programjának módosítását.

Keszthely, 2026. június .....

Dr. Tóth Gergely
polgármester
a fenntartó képviselője
Ph.

Waldorf szemléletű csoport

óvodai pedagógiai program kiegészítés

"Mindenfajta nevelés önnevelés, és mint mi tanítók, nevelők csak a saját magát nevelő gyermek környezetét alkotjuk. A legkedvezőbb környezetet kell megteremtünk, hogy a gyermek úgy nevelje általunk önmagát, ahogy belső sorsát követve nevelődnie kell. "

Rudolf Steiner

I. Bevezetés

2024. szeptemberében indult útjára a Keszthelyi Waldorf Kezdeményezés. Szülők, pedagógusok, jószándékú emberek kezdtek rendszeresen összegyűlni, akik idővel megfogalmazták azt az igényt, azt a célt, hogy szükség van Keszthelyen is Waldorf szemléletű intézményekre.

Egy csokor ember tett annak érdekében, hogy Waldorf szemléletű óvodai csoport induljon Keszthely városában. A városvezetés és óvodavezetés nyitottsága és támogatása, a Kezdeményezés lelkes és kitartó tagjai nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a kitűzött cél megvalósuljon.

A 2025. szeptemberében induló Waldorf szemléletű csoport a Keszthelyi Életfa Óvoda Gagarin utcai Tagóvodájában kapott helyet, míg 2026. szeptembertől a Vörösmarty Utcái Tagóvodába költözik.

A szülők és a Keszthelyi Waldorf Egyesület összefogásával átalakításra kerül a nyár folyamán a csoportszoba és a különálló udvarrész.

A Waldorf- szemlélet a gyermekek megismeréséből fakadóan, életkoronként és egyénenként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek biztosításával teszi lehetővé az egészséges fejlődést és az egészséges életmódot.

A **Waldorf-pedagógia**, az ember belső lényét és fejlődését helyezi középpontba. **Háttere a Rudolf Steiner által kidolgozott emberismeret, az Antropozófia.**

A Waldorf óvodák, waldorf pedagógusok együttműködése helyileg, regionálisan, országosan és nemzetközileg is folyik.

Az első magyar Waldorf óvoda 1988-ban jött létre Solymáron.

1990-ben kezdte meg munkáját a posztgraduális Waldorf óvónőképzés Solymáron. A 900 órás kurzuson azóta több száz hallgató vett részt. Magyarországon közel 60 Waldorf óvodai csoport működik, ami folyamatosan bővül országszerte újabb és újabb kezdeményezésekkel.

Magyarországon a Waldorf mozgalom hivatalos képviselője a Magyar Waldorf Szövetség (MWSZ), Budapesti központtal.

A WALDORF-ÓVODAPEDAGÓGIAI PROGRAM képet kíván adni a Waldorf-óvoda nevelésének alapjairól, lehetőségeiről, feltételeiről.

A magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelvei, melyet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja dolgozott ki, teljes mértékben és terv-szerűen jelennek meg a Waldorf-óvodapedagógia valóságában.

II. Mitől Waldorf egy óvoda/ óvodai csoport?

Alapelvek és kritériumok a név-használat és minőség gondozás irányában

1. A Waldorf-óvodapedagógus munkájának alapja Rudolf Steiner antropológiája, „Általános embertanának” ismerete – különös tekintettel a kisgyerekkor sajátosságaira. A pedagógus törekedjen ezek folyamatos elmélyítésére, gyakorlati megélésére és alkalmazására, vegyen részt továbbképzéseken.
2. A pedagógiai munka a Waldorf - Óvodapedagógiai Program (1997) és az arra épülő, Waldorf-pedagógiai szakértők által elfogadott/szakértett Pedagógiai Program szerint folyik.
3. A Waldorf-óvodai csoport délelőtti életét (Állami és waldorf) szakképzett óvodapedagógusok együttes munkája kíséri. Mindkét óvónőnek legyen felsőfokú óvodapedagógusi végzettsége, valamint a Nemzetközi Szövetség a „Waldorf Steiner Kisgyermekkori Nevelésért” és a Magyar Waldorf Szövetség által elismert Magyar Waldorf Óvodapedagógus Képzés tanúsítványa. Annak az óvónőnek, akinek nincs waldorf végzettsége a Waldorf-óvónői képesítést pedig alkalmazásától számított 5 éven belül szerezze meg.
4. A Waldorf szemléletű csoport pedagógiai vezetését az együtt dolgozó óvónők közössége, az Óvónői Konferencia látja el. A feladatokat megosztja. Az Óvónői Konferencia felel a nevelés minőségének fejlődéséért.
5. A Waldorf-óvónő folyamatosan fejleszti önmagát, egyénileg és a konferencia munkán belül is. Együttműködik más Waldorf-intézményekkel regionális, országos és nemzetközi szinten.
6. Minőség gondozás területén a Waldorf-óvodák követik a Magyar Waldorf Óvoda közös ajánlását, melyet a Magyar Waldorf Szövetség elismer. Ezzel összehangolva kidolgozzák saját önellenőrzési rendszerüket.
7. A működtetésben törekednek a tudatosságra, átláthatóságra. A szülőkkel folyamatos kapcsolatot ápolnak, nyitottak és együttműködnek velük a gyerekek érdekében.
8. Igyekeznek a nyilvánosságban dolgozni, a Waldorf-pedagógia értékeit megosztani, és a kulturális életben tevékenykedni.

Nevelési alapelveink:

- A gyerekek között a legfontosabb az óvónő belső magatartása, hitelessége.
- Mivel a gyerek nem tud nem utánozni, az óvodapedagógusnak jó mintát kell adnia, a gyerekek között tudatosan kell jelen lennie.

- Az óvónő törekedjen megismerni a gyerek fejlődésének szakaszait.
- Tisztelje a gyerek egyéniségét.
- Készítse elő a megfelelő környezetet, melyben a gyerek bizalommal ismerheti meg a világot, annak erkölcsi oldalát.
- Fordítson figyelmet a mozdulatok helyes használatára a ritmikus játékokban.
- Segítse a gyerek kreativitását.
- A Waldorf- csoport életkorilag vegyes összetételűen működik.
- A nap, a hét, a hónap és az év ritmusai egymásra épülnek, áthatják egymást, a hétköznapi történések időnként ünnepekké emelkednek a Waldorf csoportban.
- A Waldorf-pedagógia fontosnak tartja a szabad játékot, ezzel segítve a szociális kapcsolatok kiépítését.⁹⁶
- A Waldorf-csoport egyszerű, természetes játékokat használ, melyek segítik a képzelőerő kibontakozását.
- A természettel való kapcsolatot ápolja a Waldorf-csoport, elősegítve ezzel a gyermekben a világra való rácsodálkozást és hálaérzetet.
- Az úton járás a fontos, nem a megérkezés, ezért a Waldorf-csoport nem az eredményért dolgozik.
- Fontos az anyanyelvi nevelés, mint minden egyéb területen ebben is az utánpótlás a kulcs, nem javítgatják a gyerekeket, csak jó mintát adnak.
- A kisgyerek számára a valódi tapasztalatok és kapcsolatok a fontosak, ezeket nem a média által kaphatja meg, szüksége van az emberre, mint hidra a világ felé.

III. A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert – az emberi lény legbensőbb magját – **transzcendens eredetű individualitásnak** tekinti.

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Nemcsak minden ember ujjlenyomata különbözik, hanem én-struktúrája is. Ebben az értelemben az individuum rejtélyes, megközelíthetetlen mások számára, de saját maga számára is sokáig ismeretlen.

Öntudatra kell ébrednie a világ és a többi ember megismeréséhez, fel kell fognia az individualitás szabadságát, amely egyben felelősségvállalás is. E felfogás szerint az emberi lét célja az egyén erőinek mind teljesebb kifejtése a világ, s a többi ember javára is.

A megtestesült és magát testiekben és lelkiekben kinyilvánítani törekvő individualitásnak vannak az életkorral változó megismerhető, regisztrálható törvényszerűségei. Mind **testi**, mind **lelki**, mind **szellemi** értelemben leírhatóak és nyomon követhetőek ezek a változások, amelyek meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más-más szükségletek és képességek lépnek fel az egyes életkorokban, ezen túlmenően jellegzetes alkati temperamentumbeli sajátosságok is felismerhetőek.

A nevelésünk, majd az önnevelésünk célja és feladata: segítséget nyújtani ahhoz, hogy az ember a fejlődési útján egészségesen haladva, a lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen nemzetiségétől függetlenül kiválasztani a személyiségének megfelelőit.

Így váljon **testileg egészséges, lelkiileg szabad és szellemileg kreatív emberré**. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, **környezetét** ne visszautasítsa, hanem **emberségesebbé tegye**.

IV. GYERMEKKÉPÜNK

A Waldorf-pedagógia antropológiai felfogása szerint minden individualitás egyetlen és egyszeri. Ezért úgy tekintünk a gyermekre és általában az emberi szervezetre, mint ami test-lélek-szellem hármasságaként alakul és formálódik.

Nemcsak minden ember ujjlenyomata különbözik, hanem én-struktúrája is. Ebben az értelemben az individuum rejtélyes, megközelíthetetlen mások számára, de saját maga számára is sokáig ismeretlen. Öntudatra kell ébrednie a világ és a többi ember megismeréséhez, fel kell fognia az individualitás szabadságát, amely egyben felelősségvállalás is.

A születéstől a hetedik életév betöltéséig az akarat és a cselekvés erői fejleszthetők a leghatékonyabban. Melynek legfontosabb eszköze az utánzási készlet, ezért az óvodáskorú gyermek kiszolgáltatott utánzó, nem tud nem utánozni, és ezt a készletet igyekezünk többszörösen kihasználni, egy befogadó neveléssel.

Óvodáskorú gyermek csoportjainkban az életkorilag vegyes összetételnek is a gyermekben élő utánzási vágy kielégítése a legfőbb oka. Az óvodapedagógusaink folyamatosan építenek erre, mivel a gyermekek nemcsak a látható cselekedeteket, hanem az őket állandóan, folyamatosan körülvevő emberek érzelmeit és gondolkodásmódját is utánozzák. Az óvodás egész jövőendő életét meghatározza az az erkölcsi minőség, amit ily módon környezetéből magáévá tesz. Ennek a ténynek egyik konzekvenciája, hogy a Waldorf-pedagógusok a gyermekek jelenlétében csak azt teszik és gondolják, ami a gyermekek számára utánzásra méltó lehet.

Természetesen ezek az eszmék és törekvések elősegítik az óvoda alaphangulatát, melyet a nevelő személyisége is folyamatosan tükröz, azt, hogy „A világ jó!”. Ez egy áhítatot feltételező alaphangulat, de az áhítat nem feltétlenül jelent vallásosságot, istenhitet. Olyan világot teremt az óvoda a gyermek számára, melyben jól érezheti magát, minden érzékszervével megtapasztalhatja a világban lévő jót. Ennek érdekében kellemes illatok, puha, lágy kelmék, kerekded formák, természetes anyagok veszik őket körül.

A megtestesült és magát testiekben és lelkiekben kinyilvánítani törekvő individualitásnak vannak az életkorral változó megismerhető, regisztrálható törvényszerűségei. Mind testi, mind lelki, mind szellemi értelemben leírhatóak és nyomon követhetőek ezek a változások, amelyek meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más-más szükségletek és képességek lépnek fel az egyes életkorokban, ezen túlmenően jellegzetes alkati, temperamentumbeli sajátosságok is felismerhetőek.

Tudatosan kerüljük a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

A kisgyermek a tevékenységeiben szerzett érzékszervi tapasztalatok alapján ismeri meg az állandóan változó, alakuló világot.

Sikeres és sikertelen próbálkozásai alapján lassan felfedezi benne az állandóságot, és a rendszert. A jót és a rosszat, számára értékest és értéktelent képes lesz megkülönböztetni, majd így válhat érzékeny, érzékelő, tevékeny emberré egy saját különbejáratú világgal, élményekkel, tapasztalatokkal és kérdésekkel.

V. A KISGYEREK

Rudolf Steiner szerint az élet valósága nemcsak azt foglalja magában, ami szemmel látható, hanem rejtett mélységeiben egy eljövendő állapotot is hordoz. Így minden gyereket, mint a „**jövő csíráját**” lehet szemlélni, aki az őt nevelő egyént arra indítja, hogy új képességeket fejlesszen ki magában: tanulja meg a jövő jeleit minden jelenségében, minden gyerekben felfedezni, megismerni, ápolni.

Ilyen értelemben a Waldorf-pedagógia, alapítója Rudolf Steiner szerint, az emberben élő szellemi individualitást a világban élő szellemiséghez akarja vezetni.

A kisgyerek, mint a világra nyitott érzékszerv

A kisgyerek érzékleteiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetik tapasztaló, megismerő tevékenységében. (S ezen túlmenően természetesen a „többi” érzéklet, mint például a nagy fontosságú egyensúlyérzékelés, vagy a saját mozgásokat visszajelző kinezetikus érzékelés.)

A gyerek azonban nem csak a fizikai világot érzékeli, hanem a pszichikus világot is. Ezen belül elsősorban a számára fontos **másik embert** – az anyát, apát, testvéreket, majd az óvónőt.

A Waldorf-pedagógia felfogása szerint a gyerek nem csak kommunikatív és metakommunikatív jelzésekben fogja fel a másik ember pszichikus állapotát, realitását, hanem mintegy közvetlenül is.

Átél – ha nem is tudatosan – olyan gondolatokat és érzelmeket, melyeket a környezetében élő, számára fontos személyek gondolnak és éreznek.

Az első években még nagyon közel áll egymáshoz a testi és a lelki fejlődés, és így számos kölcsönhatás figyelhető meg: **ha szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolattal veszik körül a kisgyereket, akkor kedvezően hat az ő érdeklődésére, az érzékelés intenzitására.** Egy ingergazdag, sok érzékszervet igénybe vevő környezet előhívja a gyerek belső aktivitását, erősít a tevékenységekben, mozgásban is megnyilvánuló „testi intelligenciáját”.

Nagyon fontos, hogy a gyereknek elég ideje legyen arra, hogy a **saját tempója szerint tudja felfedezni a világot**, feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőségeket **mindegyik érzékszerv területén.**

A kisgyereket környező felnőtt világ felelőssége és egyben feladata, hogy biztosítsa az **ingergazdag fizikális, pszichés környezetet** és, hogy **ne „csapják be” érzékleteiben**: – ezért javasolt a természetes anyagok használata, a fajsúly és a felületi viszonyokat „tévesen” reprezentáló műanyag játékokkal szemben (az állat szőrös, a fém fémes tapintású és nehéz, stb.) – mindezen felül: a nevelőnek **megfelelő belső tartalmakkal** – érzelmekkel és gondolatokkal – kell a gyerekek közé lépnie.

Az óvodáskor sajátos képességei: Utánzás – játék – fantázia

Az utánzás

A kisgyerekkor tanulásának legfőbb formája az önkéntelen figyelem által vezérelt spontán utánzás. Az utánzás első feltétele az érzékszervek megfelelő működése, a már születéskor elkezdődő érése és tagolódása. A kisgyerek nem tudja nem utánozni azt, amit érzékel, átél, megtapasztal. Ilyen értelemben a kisgyerek „kiszolgáltatott” érzékelő és „kiszolgáltatott utánzó” – testi és lelki értelemben egyaránt.

Spontán utánzással tanulja meg a gyerek **anyanyelvét**. Ez olyan rendkívüli teljesítmény, melyhez hasonlóra a későbbiekben nem igen lesz képes. (Ha ezt a tanulási folyamatot direkt tanítással és korrigálással akarják serkenteni, az eredmény rossz is lehet: a gyerek később kezd el és esetleg rosszabbul fog beszélni.)

Hasonló a helyzet a **járás** tanításával is: siettetés, erőltetés, iskolás értelemben vett tanítás mind ortopédiailag, mind az egyensúlyérzékelést illetően, mind pszichikusan káros. (A gyerek bizonytalanabban fog járni, nehezebben korrigál, így veszélyesebben esik.)

Az utánzásban a gyerek nemcsak a test mozgását és ügyességét utánozza, hanem – mivel a test és a lélek kisgyerekkorban még nagyon szoros összefüggésben áll – **lelki folyamatokat is**. A gyerek például az öregkor érzelmeiről is tapasztalhat valamit, ha egy öreg ember járását, mozgását, fejtartását utánozza. A felnőtt számára döbbenetes mélységben tudja beleélni magát a másik ember helyzetébe, mivoltába, lényébe.

A gyerek a cselekvést éli át, és ebből kiindulva kötődik érzelmileg a tapasztaltakhoz. Majd utólag fogja felfedezni a folyamatban megjelenő képzeteket és fogalmakat. A felnőtt a gondolkodással kialakított fogalmak és információk alapján mérlegeli cselekvésének lehetőségeit. A lelki képességek sora a **gondolkodást, az érzést és a cselekvésben megnyilvánuló akaratot, motivációt** illetően **ellenkező irányulást** mutat a felnőtt és az óvoda viselkedésében.

A kisgyerek nem a szóból tanul, hanem a szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből.

A Waldorf-pedagógia egy olyan érzéket is elismer, amellyel a gyerek csak a szemlélt mozgásokat, cselekvéseket érzékeli és követi úgy, mintha ő maga is végrehajtotta volna ezeket. (Összefüggést lát ebben az értelemben a test mozgékonyasága és a később kifejlődött belső érzelmek és gondolkodás mozgékonyasága között.)

A kisgyerek tehát elsősorban **utánzással tanul** és ehhez megfelelő **követendő mintákat** kell látnia és átélnie maga körül. Látható, hogy a gyerekek mélységesen élvezik a cselekvésekben megnyilvánuló emberi munkát, a munkáját szerető és az azzal azonosuló ember látványát. A megfigyelt, átélt és megtapasztalt cselekvések sorrendjéből a gyerek

leolvassa azok tartalmát és nagyon fontos, hogy **ő maga fogalmazhassa meg** az ily módon megszerzett tapasztalatainak értelmeit és **magyarázatait**.

Az utánzásos tanulásnak és a spontán érlelődésnek ezen sajátosságai, az egész kisgyerekkort jellemzik, mintegy a **hetedik** életév fordulójáig, amikor az önkéntelen, igen intenzív, de **könnyen elterelhető figyelem helyébe** a sokkal kisebb hatékonyságú, de a tárgynál már megtartható **szándékos figyelem lép**, a gyermek képessé válik a szóbeli, verbális tanítás befogadására.

A játék

A Waldorf-pedagógia nagyon komoly szerepet tulajdonít a gyermek játékának. A játszó gyerekekben megjelenő természetes erőket és képességeket óvni, ápolni és erősíteni kívánja.

A játék a kisgyerekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. Mint a pszichológiai kutatások eredményeiből tudjuk, a kisgyerek a külvilágból és saját belső világából nyert **tagolatlan benyomásait játékában vetíti ki** s ott újra szemügyre véve **tagolja**.

A játék szabad kell, hogy legyen, csakis így vezet céljához, az egyéni benyomások feldolgozásához.

A játszó gyermek örömmel és megelégedettséggel követi a belső világából fakadó indíttatásokat, melyek így egész szervezetét erősítik.

Ezt fizikai külsejében friss arcszíne, meleg keze, lába, csillogó szeme jelzi. A szabad játékban megjelenő, sokszor nagyon erős lelki és egyben testi aktivitás a keringési rendszer egészséges kialakulását is elősegíti. A gyermek belső indíttatása, akarata úgy jelenik meg szabad játékában, mint a tanulási és megértési vágy, a mozgás- és tettvágy, az érzelmi kötődés vágya, s alkotó erejének kifejeződése.

A gyermek nem kis felnőtt! A gyerekkor sajátos létforma, saját szükségletekkel és lehetőségekkel.

A Waldorf-pedagógia azt állítja, hogy a természetben található lehetőségek változásai és sokszínűsége adják a legjobb teret, a gyermek különböző játékformáihoz.

Komplex élményt adnak, amelyre a gyermek számára éppen szükséges játékkal reagál (érzékszervi, funkciós, explorációs, konstruktív játékok egészítik ki a szimbolikus és szerepjátékot).

A fejlődés folyamán változó játékformák megfelelő játékeszközöket igényelnek.

Fontos, hogy a benti játékszerek is tartalmazzák a szabadban található, érzékszervek számára kínált változatosságot, hívják elő a **gyereki fantázia** minél gazdagabb érvényesülését.

A gyermek szabad játéka közben megismerheti a tárgyak tulajdonságait és saját akaratának és szabadságának határait is.

Eközben kipróbálhatja és megtapasztalhatja, a megfelelő viselkedési formákat játszótársaival, és így fejlesztheti **szociális képességeit**.

A Waldorf-pedagógia összefüggést lát a gyermek, játék közben megjelenő magatartása s majdan a felnőttkori munkához kapcsolódó magatartása és életvitele között. Célja, hogy

ebből az „**átfűtő melegből**”, amely erőként lép fel a gyerek játékában és jelzi valódi belső aktivitásának teljes kielégítését, minél **többet** mentsen át a későbbi életszakaszokra is.

A fantázia

A gyerekben természetesen megjelenő erőket (teljes figyelem az érzékelésben, utánzásos tanulás, fantáziadús játék) úgy kell segíteni, hogy a gyerek szabadon tudja azokat felhasználni s ezzel fejleszteni.

Mindezekhez megfelelő környezet, tér és idő szükséges.

A modern élet szokásai és hatásai **sokszor** nem kedvezőek a gyermeki játék számára és a szabad tapasztalat megszerzésére. Nagyon **szűk és kevés a szabad mozgástér** – főleg a városi gyerekek életében – miközben **túl sok az élmény és az információ**, amit feldolgozni „időhiány” miatt nem tudnak.

Felgyorsult, rohanó világunkban **kevés az idő** arra, hogy a tárgyakkal, az emberekkel **tartós** kapcsolatot teremtsen a gyerek és **érzelmi kötődést** alakítson ki.

A technikai fejlődés folyamán **áttekinthetlenné vált az emberi munka érzékelhető folyamata**. (Évtizedeken át a gyerek közvetlen környezetében, szeme láttára folytak a mindennapi létfenntartó **tevékenységek**, a tehénfejéstől a kenyérsütésig; a fonalak fonásától a szövéséig.) Ma már az óvodáskorú gyerek is a megfelelő tapasztalatok hiányában a televízióra, könyvekre, magyarázatokra, tanításokra szorul, miközben az életkorának megfelelő tanulási módszer (utánzásos tanulás, szabad játék) nem érvényesülhet. A felnőttek világából származó **divatáramlatok** kényszerítően irányítják, **torzítják el a gyerek fantáziáját**: élményekhez csak a megvásárolható holmik által juthat.

A mese a fantázia táplálója, a maga törvényeivel erkölcsi útmutató. Ha a mesének nincs valóságos viszonya az örök emberi **lelki** tartalmakkal, akkor a fantázia öncélúvá válik, nem ad lelki táplálékot, **fantasztikum** lesz, s ezzel **károsítja a gyerek belső világát**.

A fantázia, mint elemi gyerekkori képesség, mint a játékot megváltoztató „elvarázsoló”erő eleveníti és mozdítja meg a gyerek belső világát. Ennek tisztaságát – kapcsolatát a valódi pszichikus világgal – **biztosítani és őrizni a felnőtt feladata**.

Az utánzás és a játék fejlődési szakaszai kisgyerekkorban

A Waldorf-pedagógia nagy hatású fejlesztő erőnek tekinti ebben a korban a **gyerek spontán aktivitását (akarátát)**, amely külső és belső cselekvésre indítja őt, s arra vezeti, hogy felépítse testi és lelki erőit. A fizikai, az érzelmi, a szociális és az értelmi fejlődés számos tényező együtt hatásaként jelenik meg az utánzás és a játék fejlődésében.

0 – 2 1/2 éves kor

A gyerek öntudatlanul teszi, amit **tesz**. Nem gondolja meg, hogy mit tanul éppen, hanem elsősorban testi ügyességét gyakorolja teljes odaadással, fáradhatatlanul. Utánzással mindent úgy vesz át, ahogy az a környezetében él.

3 éves kor körül

Az öntudat ébredése: a gyerek felfedezi a saját lényét és az őt körülvevő világ közötti különbséget. Még úgy gondolkodik, ahogy a környezete. A játékban még nem együttműködő, mindent szeretne birtokába venni és kipróbálni. Érzelmében a környezetétől függ, mindent átvesz és mindenre reagál.

A 3. és az 5. életév között

Két új képesség jelenik meg: a gyerek fantáziája (belső képteremtő képessége) és az emlékezet gyerekkori formája. A totális utánzás gyengül és a fantázia segítségével változtatni kezd azon, amit megél. A sajátját – ami rá jellemző, ami belülről fakad – már bele tudja vinni a dolgokba. Bizonyos távolságtartás lép be a környezete és ő közé, kialakul a függetlenség elemi formája. A gyerek reagál a környezetéből jövő ingerekre, fantáziadús játékkal építi belső világát. Külső dolgok és tárgyak adják a játékötleteit.

Céltól független tevékenységeket is végez, vagy nagyon gyorsan terv nélkül változtatja célját; három-négy évesen kezdi el felfedezni a másik embert, de még mindig saját magát figyeli, kezd adni-venni, elosztani, ehhez a szükséges tapasztalat öt éves kor körül fejlődik ki.

Az 5. és a 7. életév között

A gyerek végtagjai egyre ügyesebbé válnak. Aki eddig fantáziadúsán és kreatívan játszott, krízist él meg, mert hiányozni kezdenek – fogyóban vannak – az ötletei. Külső dolgok közvetlen indítása helyett fokozatosan mutatkoznak meg a jelei annak, hogy maga tervezi a játékát.

A belső képben kidolgozott előzetes elképzelés szerint keresi ki a gyerek a megfelelő anyagot és tárgyat a játékához, amely még mindig szoros kapcsolatban áll élményeivel és tapasztalataival. Érzéket fejleszt ki a többiek szükségletei iránt, másokért, másoknak is csinál dolgokat.

Az iskolaérettség

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában – annak sokféle fent felsorolt formájában – a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációjában, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában.

A fizikai, testi változások a legszembetűnőbb jelei az iskolaérettségnek, melyek ebben az életkorban radikálisan jelentkeznek a gyerekeknél:

A test arányai megváltoznak, s ennek következtében a gyerek fizikai képességei is. Nem csupán a nagy, aktív mozgásokban jelennek meg új elemek, mint például az, hogy tud szökdecselni, fél lábon ugrálni, labdát dobni és elkapni, masírozni, hanem a legaprólékosabb mozgásokban is finomodik az ügyessége, tud már csomót és masnit kötni, gombolni, varrni.

A szociális viselkedésben is fejlődés tapasztalható:

A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest. A játéka céltudatos és tervezett, a tárgyakhoz való kapcsolódása megváltozik, konkrét célokra inkább a speciálisan erre készített eszközök megfelelőek számára. A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másoknak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe is be tud kapcsolódni. A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon. Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.

Alkotó tevékenységeiben is megfigyelhetjük az érettség jeleit:

Rajzaiban törekszik a tudatos komponálásra, figyelme a vonalról a felületre, a színekre helyeződik át, részletesebben kidolgozott emberformát rajzol, rajzaiban megtalálható a szimmetria.

Érzelmi élete is sokkal összetettebbé válik:

Szereti elmesélni álmait, **szeret** sugdolózni, titkot tartani; mindez azt mutatja, hogy kezd különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a valóság között. Érzelmait jobban kezeli, kevésbé adja át magát viharos érzéseknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válik. Vágyik arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lásson, akit szeretetből megajándékozhat bizalmával.

Gondolkodásában is új tartalmak jelennek meg:

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatossá válik. Mindezek képessé teszik őt arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be.

Most már várja az iskoláskor tanulási formáit.

VI. A WALDORF- CSOPORT CÉLJA ÉS FELADATAI

A Waldorf -óvodai nevelés alap gondolatai

A Waldorf - óvodapedagógia a későbbi egészséges életvitelt akarja megalapozni munkájával; e tevékenység eredményei ennek megfelelően csak a későbbi életszakaszokban mutatkoznak majd meg teljes mértékben.

Minden egyes gyerekben megnyilvánul a sokrétű emberi természet, melyet az óvónő tisztelettel tanulmányoz. A pedagógus a gyerek megnyilatkozásaiból „tudja meg”, hogy mire van szüksége a gyereknek, s ezek nemcsak szóbeliek, hanem ugyancsak sokrétűek: ezek közé soroljuk például a test-meleget, az egészség-betegség jeleit, a lelki állapotok megnyilvánulásait s a tudati fejlődés megtapasztalható mozzanatait is.

Ez speciálisan kimunkált megfigyelést igényel, amely ítélet- s előítélet-mentes. Nem engedi a szabadon feltörő kritikát; sőt nehézségeket leküzdő szeretetteljes együttélést vállal a gyerekekkel, amelyben a gyerek, emberi méltóságát megőrizheti.

A Waldorf-óvodai nevelésben a gyerekekben működő természetes erőket támogatjuk, úgy hogy a gyerek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. Ez szeretetteljes, meleg légkört kíván, amely biztosítja a megfelelő fizikai és pszichés környezetet, s kizárja a zavaró és erőszakos befolyásokat.

A cselekvés, az érzés és a gondolkodás fejlődésében figyelmes, tapintatos vezetéssel segíti az óvónő, amely nem engedi a túlterhelést, hanem védi a gyerek saját érzésének és kibontakozásának tempóját. Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a gyerek saját útját a megfelelő módon találja meg, s ezen egyre önállóbban járjon.

Óvni kívánjuk a gyerek fejlődő belső világát, fokozatos érlelődését segítjük elő: ott ajánlunk segítséget, ahol a gyerek éppen tart, és megvárjuk, hogy a gyerek önállóan találja meg a következő lépését.

Elvárások helyett érzelmi biztonságot, védettséget nyújtunk: törekszünk megérteni a gyerek világát, s tiszteljük alakuló világképét.

Az óvónő tudatában van annak, hogy minden érzékelés kihív a gyerekből válaszként egy belső gesztust, megmozdulást, amit majd annak átélése után, képszerű, álmhoz hasonló szemléletben dolgoz fel. Ha ezt a folyamatot nem sűrgetik, akkor a természetes érési folyamatok biztosítják a sajátos gyerekkori erők (teljes figyelem és nyitottság, fantázia, kezdeményezés – mint akarati erő, eredetiség és szociális érzés) átmentését a későbbi életszakaszokra is. A külső, a nevelő által gyakorolt vezetést a gyermeki személyiség belső vezérelettsége helyettesíti, amely vezetés alapot képez a szabad önismeret által meghatározott közösségi élethez. **Az óvónő kivárja azt az időpontot, amikor a gyerek maga kezd cselekedni.**

A Waldorf-óvoda/csoport, mint burok-érzelmi biztonság-áttekinthető világ

A tárgyi, a szokásbeli, az érzelmi és a tartalmi környezet bölcsője kell, hogy legyen a gyerek fejlődésének, játékának és tanulásának.

Igyekszünk jó minőségű táplálékot adni a gyerek testének, lelkének, egész személyiségének.

A gondozás szeretetteljes tevékenységei: a testápolás, a táplálkozás, a melegen tartás, az öltöztetés-öltözködés nemcsak a gyerek fizikai szükségleteit elégítik ki, hanem egyben a lelkét is ápolják, növelik biztonságérzetét.

Ezt az „anyai” gondoskodást az óvónő tudatosan magára vállalja, mivel ez nevelői tevékenységének, a gyerekekkel való kapcsolatának, meghatározó része: e tevékenység közben folyamatosan tájékozódhat a gyerek állapotáról, testi és lelki közérzetéről. Kis rítusok alakulhatnak ki e szokásos teendők körül.

Fejlődése során a gyerek egyre önállóbban látja el testi szükségleteit, majd az óvónő mintáját követve, ő is felajánlja segítségét a kicsiknek. A családi kapcsolat az egész csoportot átöleli.

A Waldorf-pedagógia az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében.

Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve egyfajta szociális anyaöl szeretne lenni a kisgyerek számára.

A Waldorf óvodai lét áttekinthetővé teszi a mindennapi cselekvések világát a gyerek körül. A gyerek látja a felnőtt tevékenységében, hogy mi miből lesz (kenyér a búzából, baba a fadarabból, stb.), így a későbbi életkorokban is otthonosan mozog az őt körülvevő világban, s nem lép fel az áthatolhatatlan elidegenítő érzés.

Az óvónő óvni szeretné a gyerekkort, hogy a gyerek csak lassan ébredjen fel a kreatív erőket felszabadító, képdús gyermeki álmvilágból. Ennek az a célja, hogy az „ébredés” után viszont valóban önállóan, biztosan, erőteljesen, éberrel tudjon élni a világban.

A nevelésünk a gyerek individuális fejlődését differenciált módon segíti, és módot nyújt lényének a közösségben való kibontakoztatására is. Lehetőséget ad valódi közösség létrehozására, melyben minden gyermeki személyiségre szükség van. Ezáltal, hogy „mindenkinek” van szerepe, a „mindenkire szükség van” élmény és a szolidaritás érzése végigkíséri őket kibontakozó életük során.

Az óvónő által gyakorolt nevelési stílus, módszer is a gyerek utánzási képességére épül. Követendő mintát nyújt a mindennapokban a maga tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeivel, gondolataival.

A csoportvezető óvónő megteremti azokat a valós helyzeteket, amelyekben a gyerekek saját igényeik szerint feltalálják magukat. Ha kívülről nem zavarják a gyerek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is követendő mintává válhat a többi gyerek számára. Mindez csírája egy későbbi, kreatív, az életben természetesen eligazodó személyiség kialakulásának.

Az óvónő saját személyiségét állandóan fejleszti, ezáltal eleven példával szolgál a fejlődésben lévő gyerekek számára.

VII. A ritmusok fontossága

A kisgyerek saját testi ritmusai csak lassan válnak rendszeressé. A Waldorf-óvodapedagógia ezt a folyamatot úgy segíti elő, hogy a gyerek életét mindig ismétlődő rendszeresen visszatérő időbeosztással tagolja. Általában három év telik el az óvoda kezdete és az óvodáskor vége között.

Elfogadott tény a vegyes életkorú csoportban, hogy minden gyerek máshol tart a fejlődésben, ezért tudásuk és képességeik nem lehetnek egyformák. Az óvónőből sugárzó felfogásból biztatást érezhet mindenki a maga számára arra, hogy mindenhez van elég idő, és mindennek eljön az ideje.

A Waldorf-csoport tudatosan él a ritmikus ismétlés én-erősítő, szorongásoldó hatásával.

A témakörök, tevékenységek, művészeti foglalkozások, munkák, ételek, mesék, verses-dalok ritmikus játékok visszatérnek **évi, havi, heti és napi ritmusokban**. Egészséges változásban élhetik át a gyerekek az elfeledésből lassan felmerülő felismerést, az örömteljes várakozás szakaszainak végén a beteljesülést.

Az ünnepek ritmusa

Állandó ismétlődéssel térnek vissza az évkör ünnepei, a természet évszakonkénti változásai és az ezzel összefüggő emberi munkák.

(Megtapasztalják, hogy a tél után újra kibújnak a virágok, visszajönnek a fecskék, gólyák és ősszel mindez újra eltűnik.

Mindenben átélik elemi és jelképes szinten a vallásos ünnepek érzelmi sorrendjét is, megjelennek az élet nagy állomásai: születés, halál, feltámadás – mindez kimondatlanul.) Egy-egy ünnepen a mindennapi élmények tudatosan kiválasztva töltenek be egy kijelölt helyet és formát s ezzel majd újra visszahatnak a hétköznapi életre.

Rudolf Steiner szerint az ünnepek az év és az élet forduló- és csomópontjai, amelyek a világmindenség szellemiségével kapcsolhatják össze az embert.

A természet szüntelen körforgásban, az évszakok váltakozásában – tavaszi újulásban, nyári fényben, őszi érettségben, téli álomban – éli ritmusát. Mindez a ki és belégzés ritmusát követi és megszabja az ember életét, munkáját. Alvás és ébrenlét, nyár és tél, a ki- és belégzés hasonló, egymást imitáló ritmusok, melyeknek az ember lényére gyakorolt hatását nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nevelés folyamatában sem.

A tavasz és a nyár: kitágulás – kilélegzés, a megnyilvánulás és keletkező élet évszaka. A Föld ereje megmutatkozik: a rügyfakadás, növekedés, virágzás időszakát éljük.

Az ősz – tél, ellenkező előjelű: befelé fordulás, koncentráció, a Föld ereje is, így a növények is visszahúzódnak.

Az óvónő ünneptől-ünnepig ezekkel a ritmusokkal összhangban próbál élni a gyerekekkel. Születésnapokon és az év ünnepein nemcsak személyes élményt élhet meg a gyerek, hanem sokkal többet: a „közös emberit”.

Az ünnepek megformálását, bizonyos tradíciók segítik, melyek részben ősi, népi hagyományokhoz kapcsolódó „természetvallásos” megértésből, részben – a mi kultúránkban – keresztény szokásokból, részben pedig átélhető képekből állnak.

Mivel a gyerek koránál fogva még nem értheti meg közvetlenül az ünnepek belső tartalmát, ezért az óvónő felelőssége ezeket a tartalmakat **érzésekkel felfogható, átélhető formába** önteni számára.

Az ünnepek megjelenítése minden évben új személyes viszonyt kíván az óvónőtől az ünnepek időt álló tartalmával és a jelképekkel. Ezekkel a jelképekkel, (melyeket közvetlenül él át és ért a gyerek) akarja körülvenni őt a hétköznapi életben.

Ezen a módon tudja az ünnepek mindenkor jelen idejűségét a maga számára élővé, a gyerek számára átélhetővé tenni, az évszakokhoz, a természethez, a hagyományokhoz új kapcsolatot teremteni.

Ezen kívül a csoportszobában tükröződnie kell az adott évszak hangulatának és az évkörön belüli ünnep jellegzetességének. Ez megjelenhet:

- a képválasztásban,
- a szimbólumokban (egy-egy képzőművészeti alkotás reprodukciója, általában képeslapnyi nagyságban)
- a virág vagy a termés díszekben
- a használatban lévő anyagok, terítők színeiben.

Mindezek helye lehet az úgynevezett **évszakasztal** vagy **szépsarok**, amely egyben a gyertya helye is. Az óvónőtől függően ez nagyon élő és élményt keltő sarok lehet a gyerekek számára, ahol nap, mint nap találkoznak a mesevilággal is, az ünnep tartalmával, a szertartások áhítatával, közös együttlétek élményeivel, emlékeivel. (Például: karácsonykor itt van a betlehemes figurák és a jászol helye; ősszel itt bujkálhatnak a törpék, majd tavasszal a tündérek jelenhetnek meg itt.)

A természet átélésében nem elég „visszafordulni” a természethez. Pontosan meg kell figyelni jelenségeit, elmélyülni bennük, azaz **el** kellene **sajátítani** egy bizonyos „**természet-érzék**”.

A gyerekekkel való eleven kapcsolatában az óvónőnek lehetősége van a **gyerektől tanulni**: felfedezni a már ismert világot is, úgy mintha sose látta volna, átadva magát a megismerésnek, mely erőként segíti őt.

Az ünnepeknek akkor van értelmük, ha azok nem üressé vált formák – csak kikapcsolódások – hanem megszületik az emberben az ünnepet teremtő erő. Ez az erő él a hétköznapok fáradhatatlan készülődésében, munkájában.

Ez a folyamat tevékeny, mégis türelmes várakozással teli. Van remény arra, hogy az ünnep eljön, és ragyogó fényével bevilágítja a környezetét és megszólít minket. Minél hosszabb a ritmus, minél tovább kell várni, míg visszatér egy olyan jeles nap, mint például a gyerek születésnapja, névnapja, amit az óvoda társaival együtt ünnepelhet, annál nagyobb érzelmi töltéssel éli meg a várakozást, a beteljesülést, majd a rá való emlékezést is.

Havonta egy illetve két ünnep tartalmával találkoznak a gyerekek:

A gyerekek születésnapja
 Aratás – betakarítás – hálaadás
 Szent Mihály időszaka
 Szent Márton időszaka
 Advent – Szent Miklós
 Vízkereszt – Három király időszaka
 Farsang
 A tavasz kezdő napja
 Húsvét
 Mennybemenetel
 Pünkösöd
 Szent János időszak – a nyár ünnepe.

A hét ritmusa

Egy-egy időszak ünneppel fejeződik be a, amelyre azt megelőzően hosszabb ideig „készülünk”. **A heti és mindennapi tevékenységekben bekövetkező egyre gyakoribb enyhe változásokból lehet érzékelni azt, hogy az ünnep közeledik már.**

A csoportszoba berendezése, színei, virág és növény díszei az évszakasztalon, a választott mesék, versek és dalok tartalma, a tevékenységek és munkák jellege – mindez **együtt** egyértelmű nyelven beszél a **kisgyerek számára érzékelhető** szinten arról, hogy milyen időszakban élő képben.

A hét napjaihoz kötődő, mindig vissza-visszatérő azonosságok tagolják a hetet érzékletesen. Az óvónő mindezt nagyon tudatosan alakítja ki, úgy, hogy a változásokat a művészeti tevékenységek heti ritmusában is fel lehessen fedezni: a **rajzolás, festés, sütés, gyapjúkép készítés** és a **viaszozás** is tükrözi az adott időszakot, és egyben alapanyagul is szolgál az ünneplés eszközeihez.

Ezek így kapcsolódhatnak például a **heti művészeti foglalkozásokhoz**:

- lámpás a gyerekek saját festményéből
- papírsárkány, pillangó a gyerekek rajzából
- különböző formájú és fajtájú sütemények az ünnepekhez
- a betlehemes tál figurái viaszgyurmából
- angyalok, nyuszik, madarak gyapjúból.

Évi, havi, heti ritmusok csoportunk étrendjében is megjelennek. **Havi** változásban mindig az idényjellegű zöldségek, gyümölcsök szolgálnak tápláléknak, a **hét napjait** pedig a feldolgozott gabonafajták különböztetik meg.

Példa az étkezésben kialakult heti rendre:

Hétfő – rizs; kedd – árpa; szerda – köles; csütörtök – rozs; péntek – zab; (szombat – kukorica; vasárnap – búza).

A nap ritmusa

A kisgyerek igényli az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt időrendet. A családban is fontos a kisgyerek számára az étkezések, a lefekvések és felkelések, a séták és más tevékenységek tagolt rendje, ugyanúgy igényli ezt az óvoda rendjében is.

A Waldorf-pedagógia a gyerek napját úgy tagolja, hogy a koncentráltabb tevékenységek után mindig egy szabadabb következik. Ez által ritmusa lesz a napnak, mint ahogy a lélegzésnél a ki- és belégzés váltakozik. Így lesz képes a gyerek egészségesebben élni, mélyebben aludni, sőt egészségesebben lélegezni fizikailag is. Ezek a folyamatok ugyanis jelentős mértékben függenek a lelki feltételektől:

Ha túl sok az élmény, és túl kevés a szabad játék, amiben fel tudná dolgozni az élményeket, akkor egészségtelenül elfárad a gyerek; ha viszont túl kevés az élmény, akkor unalom és érdektelenség lép fel, ilyenkor nem alszik elég mélyen és fáradtan ébred fel.

A napirend kiépítése az óvónő feladata s ebben is természetesen nagy mértékben tekintetbe veszi a helyi igényeket, lehetőségeket és **szokásokat**.

Fontos szempontok a következők:

Olyan rendszer alakuljon ki, hogy **minden gyermek végig részt vehessen** a csoport életében (az óvodai napnak közös kezdése és befejezése van).

Egymás után következzenek inkább rövidebb időtartamú, az óvónő által „vezetett helyzetek”, és hosszabb „szabadon választott tevékenységek” (játék), felfrissítő váltakozásban.

A különböző tevékenységek jellegét tekintve maradjon minden nap azonos felépítés, de a tartalma a heti, havi ritmusokban változatosan térjen vissza. Természetesen legyen helye a kivételeknek és kivételes alkalmaknak is.

Vegyük figyelembe a délelőtt és a délután közötti minőségi különbséget.

Napi ritmusunk

Biztos szokásrend, ritmikus ismétlődések tagolják -ugyancsak jelentős érzelmi biztonságot nyújtva- a gyermekek életét.

7.30-8.30 Az óvónők közösen kezdik el a napot, előkészítik tevékenységeiket.

A gyerekek megérkeznek, szükség esetén megreggeliznek, majd bekapcsolódnak a játékba.

8:00–9:30 A szabad játék ideje:A gyerekek önállóan játszanak, míg az óvónő/k a hét különböző napjaihoz és az évkör ritmusához igazodó munkát végeznek, elkészítik a tízórait, előkészítik a művészeti tevékenységeket, amelyekbe a gyerekek szabadon bekapcsolódhatnak.

9:30 – 9:40 Rendrakás: Ezt az óvónők és a gyerekek együtt végzik.

9:40 – 10:00 Reggeli kör: Székkörben gyülekezünk az évszakasztalnál, gyertyagyújtás, köszöntjük a mai napot, az időjárásról versben vagy dalban „beszélünk”, imaszerű verset mondunk.

Ritmikus játék: Az óvodásokhoz szabott történetbe ágyazott verses, dalos, ritmikus mozgás.

10:00- Kézmosás: Ezt követően egyéni játék a gyerekekkel, például: „lovagoltató”-játék, ujj-játék.

10:00–10:20 Tízórai: A csoport egy asztalnál, közösen asztali áldással kezdi és köszönéssel fejezi be az étkezést.

10:20 –12:00 Szabad játék, munka a kertben vagy séta.

12:00–12:30 Ebéd, előtte mese vagy bábozás – a délelőtt lezárása

12:30-13:00 Készülődés a pihenéshez

13:00–15:00 Mese a délutánba - Csendes pihenő, alvás

15:00–15:30 Uzsonna

15:30–17:00 Szabad játék, rendrakás, búcsúzás

A DÉLUTÁNOSSÁG

A Waldorf-pedagógia a kisgyerek igényeihez igazodva ideálisnak tartja, hogy a délelőtti óvodai tartózkodás után a gyerek visszatérhessen személyes élete színterére, a jól megszokott családi otthonba. A közösségekben kapott ingerek feldolgozásához a zavartalan feltételek elsődlegesen itt teremthetők meg, hiszen a kisgyerekeknek maga a közösségekben való lét is tanulandó feladat, állandó figyelmet, alkalmazkodást kíván tőle.

Ugyanakkor fontosnak érezzük, hogy a mai kor elvárásaira reagáljunk, s azoknak a családoknak, akik számára kivitelezhetetlen az, hogy gyermekével az otthonukba visszatérve térjenek a délutáni csendes pihenőre, lehetőségük legyen biztonságos helyen és szeretettel közegben tudni gyermeküket az elalvás és pihenés idejére is.

Pedagógiai feltételek

A délutáni pihenő rendjének megfelelő módon **illeszkednie kell a délelőtti óvodai élethez**. A pihenő időszak alapvetően eltérő jellegét figyelembe véve, kellő szakmaisággal és alapossággal kell kidolgozni tevékenységeinek egymásutánját.

A délután fő feladata a gyermeket a délelőtti folyamán ért élmények feldolgozására, a pihenésre, lehetőleg elalvására szolgáló **nyugodt környezet megteremtése**. Ezért fontos, hogy az aktívabb délelőtti lezárása után a tevékenységek állandó ritmusban kövessék egymást. A hálóhelyek elrendezése, a vetkőzés-öltözés mind nyugalomban, ismert rendben vezetik a gyereket az „álmokkuckója” felé.

A kisgyerek fokozott biztonságérzete igényli, hogy fizikailag is mintegy „burkot” képezzünk körül.

Az álomba merülés lehetőségét minden eszközzel segíteni kell! Az óvónő melegséget árasztó mozdulatai, hanghordozása teremtik meg a kívánt álomszerű hangulatot. Az óvónő tisztában van a fáradt, aludni készülő gyerek kiszolgáltatottságával, a helyzet intimitásával, így a lehető legnagyobb finomsággal, körültekintéssel és biztos határozottsággal végzi dolgát.

Az előkészületeket még rövid, halk beszélgetés zárhatja, az eltelt nap végig gondolása, előretekintés a szülők érkezéséig, majd végül ima és ének vezethet át a teljes csend és testi-lelki nyugalom állapotába. A pihenés ideje alatt az óvónő halk dúdolásával, jelenlétével veszi körül a gyerekeket. Előkerülhet a varrodoboz, javításra váró ruhácskák, hímzés...

A délután jellege a délelőtti folyamán történt **élmények feldolgozását hivatott segíteni**, így ébredés után sem kíván „új élményeket” adni a gyerekeknek.

A délutánt uzsonna és szabad játék, a búcsúzás zárja.

Waldorf - csoport szervezete, működése

Óvodai csoport nyitva tartása, szünetek:

Napi 8 órát meghaladó nyitva tartással működik a csoport.

Zárások:

- évi 5 alkalommal, a törvény által előírt nevelés nélküli munkanapok alkalmával (a Munkatervben határozzuk meg)
- a nyári zárva tartás ideje alatt, melyet a fenntartó engedélyez

A gyerek valódi **szomatikus és pszichés szükségletei** ebben az életkorban egyrészt megkívánják a családon kívüli kapcsolatépítés lehetőségét, másrészt mintegy félnapos, de inkább négy-öt órás csoportban tartózkodás után feltétlenül szükségük volna arra, hogy visszatérhessenek személyes életükbe.

Az óvoda a szülők munkaidejéhez többé-kevésbé alkalmazkodva reggel nyit. Nem túl korán, mert a gyerekek ki kell aludnija magát. (Reggel hét, fél nyolc tájban az óvodák általában nyitva vannak, s fél kilencig lassan minden gyerek megérkezik.) Ennek az időpontnak a betartását azért kéri az óvónő, hogy a (minimálisan egy órai) benti szabad játéokra lehetősége legyen minden gyereknek.

A Waldorf-csoport igyekszik a szülőket arról tájékoztatni, hogy a gyerek érdeke megkívánná, hogy délben hazamehessen, mert maga a csoportban tartózkodás is fárasztó számára.

(Semmiképpen sem jó, ha a délutáni program abból áll, hogy a gyerek szüleit várja, miközben a többiekért már jönnek!)

Ebédeltetés, lefekvés és külön délutáni program szükséges. Művészeti tevékenykedésre, nagyobb háztartási munkákra van ilyenkor lehetőség (befőzés, gypajúfeldolgozás, mosás, vasalás, stb.), de ekkor is **mindenképpen legyen a napnak közös befejezése a gyerekekkel.**

A ritmikus váltásokba és változásokba tartoznak a **pihenők és a szünetek**, ugyanúgy, ahogy az alvás hozzátartozik az emberi természet ritmusához.

Negyedévenként szüksége van a gyerekek szünidőre, amikor a gyerek az óvodában szerzett tapasztalatait beleviszi saját életébe és feldolgozza. A kifáradás hosszabb idő után többek között **irreverzibilis dekoncentrációs** folyamatokat is elindíthat.

VIII. A WALDORF-CSOPORT ÉLETÉNEK TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Háztartási és kerti munkák, kézművesség

A gyerekek minden tevékenysége az óvónő jelenlétében vagy tudomásával folyik. Teljes figyelemmel és mindig érdeklődve kíséri az óvónő a körülötte zajló eseményeket. Minden, a csoport életéhez szükséges munkát (öltöztetéstől kezdve a takarításig) az óvónő végez, a gyerekek előtt.

Alapelv, hogy az óvodai időben az óvónő semmit se csinál, amit gyerekek nem utánozhatnak. (Ezért az adminisztrációs munkára és a szülőkkel való beszélgetésre a gyerekekről csak a gyerek távollétében kerít sort.)

Tudatában van annak, hogy valamennyi tevékenysége inspirálja és táplálja a gyerek szabad játékát. Igyekszik úgy dolgozni, hogy a gyerek szívesen kapcsolódjon be a munkájába, őt utánozva. Biztosítania kell azonban, hogy a gyerek – fejlődési fokától és

életkorától függően rövidebb, vagy hosszabb idő múlva – a munka jelleg" tevékenységek után visszataláljon a kortársaival való spontán játékba.

A Waldorf-óvónő által végzett **háztartási és kerti munkák** zöme hasonlít egy régi, hagyományos háztartás munkáihoz, ahol nem gépek működnek, hanem az emberi kéz dolgozik.

E tevékenységek különbözőek lehetnek:

- **a mindennapi munkák** (vásárlás, sütés, főzés, asztalterítés, ételosztás, mosogatás, rendrakás, virágöntözés, állatgondozás, takarítás),
- **heti visszatérő munkák** (mosás, vasalás, varrás, játékszer javítása, évszakasztal „felújítása”)
- **havi, évszakonkénti munkák** (veteményezés, aratás/betakarítás, befőzés, gyapjú feldolgozása, selyemfestés).

Ezeket a **munkákat** az óvónő a (benti és kinti) szabad játék ideje alatt végzi, **egymást átható ritmusokban**. A gyerekeknek lehetőségük van a különböző folyamatok átélésére:

Példaként: Egy ilyen **tevékenységi kör** az ültetés vagy palántázás, a termések leszüretelése, a befőzés, vagy a gabonák feldolgozása, mely tevékenységek többrétűen és természetes módon épülnek be az óvoda mindennapi életébe.

Ősszel a gyerekek – kis vászonzsákocskákban hazaviszik a búza vagy egyéb gabonafajta magvait. Ezeket egész télen át őrzik tavaszig, amikor visszahozzák őket. A tavasz ünnepe alkalmával elültetik a magokat egy tálkába és így megismerik a csírázó búzát. Víz, só, kovász és még ki mit szeret bele – maguk gyúrnák, dagasztják a tésztát, s kis cipókat szaggatnak, majd letakarva kelni hagyják, s a sütőbe teszik. Hamarosan az egész óvodát betölti a sült kenyér illata.

A gyerekeknek lehetőségük van különböző feldolgozó folyamatok átélésére is. Például: Gyapjút mosunk, majd szárítanak. A gyerekek elkérhetik a kész fonalat és különböző tevékenységeket végezhetnek vele, például a körmöcskén hosszú köteleket köthetnek belőle.

Mindaz, ami elkészült, felhasználható a játékuhoz, például lókantár is lehet belőle. Meleg időben sor kerülhet a gyapjú színezésére is, nemezelésére is, labdákat is így lehet készíteni. A színezett és “nyers szín” gyapjút később képkészítésre vagy kis figurák, állatok készítésére is használhatják.

A gyerekek számára így különös hangsúlyt kap a **kézművesség**, mint elemi játékkészítési lehetőség. A kézimunkához tartozik továbbá a szövés: az óvónő egy nagy szövőkereten dolgozik, miközben a gyerekek számára kicsi keretek vannak, amelyeken az ujjukkal kis terítőt vagy tarisznyát szőnek.

A varrást, a hímzést valamint a speciális eszközöket (körmöcske, szövőkeret) igénylő munkákat is nagy kitartással végzik az iskolába készülő gyerekek az utolsó óvodai évükben.

Az óvónő itt is példaként szerepel, aki játékokat készít a gyerekek jelenlétében. Nem csak a gyapjú és a különböző textilek képeznek jó alapanyagot a játék készítéséhez: fadarabból, ágakból vagy gyökérből házikót, hajót, autót, bababútorokat lehet készíteni.

Ezek a folyamatok is érzéki és mégis áttekinthető tapasztalatokkal szolgálnak a külvilág fontos, hozzánk kapcsolódó eseménysorairól.

Honnan van a mindennapi kenyérünk?

Honnan van a méz, a viasz (kréta, gyurma, gyertya)?

Honnan van a ruhánk alapanyaga (gyapjú)?

Honnan vannak az építészet anyagai (agyag, homok, fa)?

Hogyan lesz mindezekből az emberi életet szolgáló dolog?

Ezek a kérdések átszövik a gyermekek mindennapi életét és meghatározzák az óvónői munkák tartalmát; így a választ a gyerek számára saját **érezéki tapasztalata**, s nemegyszer saját – az óvónőt utánzó – **tevékenysége** adja meg.

Mese – bábozás – babázás

A mese

Ahogy a gyerekek az ősi kézművességekben valóságos folyamatokkal megtapasztalható módon találkoznak, s így az óvónői munkában átélhetik a valóság változásait (ahol a minőség függ a szakszerűségtől és következetességtől és mérhetővé válik az eredmény), ugyanúgy a mindennapi **mese** is – másfajta, belső úton – **bepillantást jelent a gyerekek számára a valóság világába**, amely megfelel mágikus világképüknek.

Az óvodáskorú gyerekekre jellemző, hogy számára egy lénynek a külseje tükrözi belső lényegét: a gonosz egyenlő a csúnyával, a jó mindig szép vagy csak el volt varázsolva. A gyerek számára az is természetes, hogy harcot kell vívni, helyt kell állni ahhoz, hogy valami jó bekövetkezzék.

A Waldorf-pedagógia úgy látja, hogy sok igazság rejlik az **eredeti népmesékben**, mert olyan **lelki-szellemi értékekről** és példakép erejű emberi fejlődési folyamatokról szólnak, melyek éppen olyan igazak, mint az érzékelhető világ tényei.

A Waldorf-csoportban a mesék mindig az aktuális ünnepkörhöz, évszakhoz kapcsolódnak. Az óvónő **hosszabb időn keresztül**, legalább egy héten meséli fejből szóról-szóra ugyanazt a mesét. Az ismétlés nem unalmassá teszi a mesét, hanem elmélyíti az azonosulást és a megértést. Belső képként (tájkép-szerűen) jelenik meg a mese a gyerekekben. Az **érdeklődése és biztonságérzete nő**, s örül, ha tudja, hogy mi következik. A gyerek érzelmei előre látható sorrendben jelennek meg és így élvezi a gyerek a feszültséget is, majd a feloldást.

A mesélés a mindennapokba beépített szertartás, mindig **ugyanabban az időpontban, mindig ugyanazon a helyen van**, és minden gyerek egyformán résztvevője. Mindig ugyanazok a gesztusok és események adják meg a jelet a mesekezdesre, kialakul a kör és egy közös ének után megszólal a mese.

A mesemondás fejleszti a gyerek **érzelmi, értelmi és anyanyelvi** képességeit egyaránt.

Az óvodáskorú gyerekeknek szüksége van arra, hogy a környezetében beszélt „anyanyelvét” minél biztosabban tanulja meg. Különös hangsúlyt élvez az a **szókincs, amely segíti a belső képek kialakítását**, – mint például az eredeti népmesék szókincse s képei – és

felidézi a fogalmak érzelmi töltését, amely mindig sokszínű és többretegű. Nem csupán a megnevezés mint az érdeklődést lezáró magyarázat a fontos, hanem az is, hogy érzékelhetővé, átélhetővé váljon a tartalom.

A bábozás és a babázás

A **vegyes életkorú csoport** összetétele igényli a gondos mesekiválasztás mellett a pedagógiai segítséget is arra, hogy egy egyszerűbb mesét örömmel tudjanak végighallgatni és követni a nagyobbak, és egy hosszú komplikáltabb mese alatt (amit mondjuk a születésnapja alkalmával választhat a gyerek) ne fáradjanak el a kicsik. Segítség lehet a **bábozás**, amelyre egy ünnep alkalmával is sor kerülhet.

A bábszínháznak bábuai nem kézi vagy kesztyűbábok, hanem úgynevezett álló bábok. Ezeket az óvónő az asztal mögött ülve vagy állva, takaratlanul vezeti az asztalszer" színpadon. Az óvodást nem zavarja, hogy látja a báb mozgatóját – ellenkezőleg, ez számára érzelmi biztonságot nyújt.

Másfelől az óvódás jobban, mélyebben azonosítja magát a kívülről vagy felülről láthatóan vezetett teljes figurával, mint a sokszor csak derékig látszó „belülről” megelevenített, önálló életre kelt bábbal.

A Waldorf-csoport bábfigurái általában **saját készítésűek**; a leggyakrabban a szülőkkel együtt készítik az óvónők, esetleg a nagyobb gyerekekkel – mint ahogy az összes többi játékkal és lényt, törpét, babát is. A **bábuk arca csak nagyjából kidolgozott**, hogy helyet és teret adjon az intenzív gyereki projekciónak. Színes selymekkel letakart, kellékekkel berendezett asztalon, a képzeletre támaszkodva valamilyen utat jár be a gyerek a hőssel együtt.

Amellett, hogy a bábozás erősíti a gyerek figyelmét, színeivel, mozgásaival alátámasztja a gyerek belső képeit, aktivizálja őt, indítást ad arra, hogy a szabad játékban ő maga is fölépítsen egy tájat, anyagokat és bábként használható figurákat keressen, vagy készítsen, s végül előadja bábszínházát a többieknek is.

Egy ilyen – a gyerek által felépített és elmesélt bábjátéknak különleges varázsa van. Sokszor több gyerek vesz részt az előadásban, és az ő „függöny mögötti” kommunikációjuk rendkívüli **szociális teljesítmény**, mert mindent a sokszor „rögtönzött”, az adott pillanatban kitalált mese fontosságának és folyamatosságának rendelnek alá a bábozók. Olyan is előfordul azonban, hogy az óvónőt kérik, hogy ő meséljen, miközben ők előadják, a még mindkét fél számára (mesélő és bábozó) ismeretlen – mert rögtönzött – mesét.

Az előadás folyamatosan születik meg. Ilyenkor mutatkozik meg, hogy **közös képi nyelvben** tudnak gondolkozni a gyerekek az óvónővel. Sokszor már a kicsi gyerekek is elkezdnek bábozni, de ők még nem mernek, még nem tudnak mesélni. Inkább a nagyobbak állnak elő a saját maguk által kitalált mesével sokszor megdöbbentően gazdag szókincsrel.

Fontos számukra, hogy a meséléssel és a bábozással kapcsolatos csoportszokásokat ők is betartsák; például: letakarják a felépített színpadot előadás előtt és után is, énekszóval vagy zenével kezdik, és kísérik, majd fejezik be az előadást.

Sokszor az óvónők saját mozdulataikat figyelhetik meg a bábozó gyereken. Annyira szokássá válik a bábszínház, hogy otthon is – ünnepekkor vagy más alkalommal – nagy

örömmel báboznak a gyerekek a családjuknak, rokonaiknak, vendégeiknek, vagy ha más néző nem akad, a babáiknak és kedvenc állataiknak.

Figyelembe véve azt, hogy minden, ami a gyerek kezébe kerül az esztétikán túl, jó minőségű, minta értékű legyen, nemcsak a természetes anyagok (pamut, gyapjú) használatát tartjuk fontosnak, hanem a testarányok (fej-test arányai) pontos betartására is törekszünk, s a színeiben (test, haj, ruha), az arckifejezésben finom, lágy harmónia tükröződjön a „kedves játékbabából”. Mind ezáltal szabad teret kaphat a gyerek fantáziája és képzelete.

Zene – ének – vers

A zene

A Waldorf-pedagógiára jellemző, hogy mindig a gyerekből indulunk ki, mégpedig abból a fejlődési szakaszból, amelyben a gyerek éppen van. **A kisgyerekek teljesen másképpen hall**, mint a felnőttek, mert más tudatállapotban él. A zene éltetően hat, életerőt adva, de lehet káros hatása is.

A jó zene a csendből indul ki, és a gyerekek is csak oldott, nyugodt légkörben kezdenek el énekelni, nyugtalan környezetben nem. **A műszaki zajoktól és a tömegkommunikációs eszközök hangáradatától a Waldorf- pedagógia kímélni kívánja a kisgyereket.** A gyerekeknek meg kell tanulniuk csendben lenni, hallgatni, hangot várni. Nagy zajban, a szabad játék közepén, önkéntelenül is elcsendesednek, ha az óvónő elkezd zenélni, énekelni.

Főként **a kvint intervallumú**, és **a pentaton zene** nyugtatja meg őket ebben az életkorban. Fontos, hogy a gyerek **fel tudja fedezni, hogy honnan erednek a különböző hangok.** A zenélő embert akarják látni, a hangszert, a mozgásokat, a zenélő érzéseit, koncentrációját. (A gyerek érezze, hogy az ember hibázik is, de tudja kezelni a hibát. A kazettánál ez nincs így, hisz az mindig tökéletes, sohasem hamis.)

Nem használunk kazettát, magnót, s más technikai eszközöket (mesehallgatásra se ajánljuk őket), mert fontosnak tartjuk, hogy a gyerek mindig emberrel kapcsolatosan élje meg a dolgokat, hogy érezze, a hang ott keletkezik, ahol valaki zenél, mesél.

A hallás nemcsak a fülben zajlik. Szétárad.

A gyerek az egész testében érzel, és hall, ezért kezd el a zenére rögtön mozogni, táncolni. A zenéhez közvetlenül kapcsolódik a mozgás. A hangszerek segítségével a gyerekek érzékelhetik a különböző minőségeket. (Meg lehet hallgatni, hogy a sok összeütögetett fadarab mind különbözően szól; össze lehet hasonlítani ezeket, majd esetleg egy ezekkel zenélő zenekart alapítani.)

Az ének

A mesejátékok teljes élményt nyújtanak a gyerek számára, hiszen a történethez játszhat egy hangszeren, és mozoghat is. A zenélés, az improvizálás, ugyanúgy, mint az **éneklés** a csoportunk napirendjének szerves része. A **mindennapos tevékenységeket** – a különböző munkákat is – gyakran **kíséri** ének és vers. Bizonyos helyzetekhez szokásszerűen fűződik egy-egy az alkalomhoz illő dal vagy vers, amely a gyerek számára mintegy jelzi, hogy az óvónő éppen mit csinál (például: sütésnél, cipőkötésnél, rendrakásnál, ételosztásnál, mesélésnél). Így az nekszó belevonja a gyereket az óvónő tevékenységébe anélkül is, hogy most éppen részt venne az adott helyzetben. Máskor már része volt benne, s majd újra lesz még.

Az óvodában csak **egy szólamban**, és – mint a gyerekek – **magas hangon** énekelnek az óvónők.

A vers

Nem elsődleges cél az, hogy minél több verset vagy dalt tanuljanak meg a gyerekek (spontán folyamat) hanem, hogy ritmizált beszéddel és énekelve, az óvónő olyan hangulatot teremtsen, ahol az ének és a vers az öröm, a tisztelet és a belső világ kifejezése.

A nap folyamán azonban olyan helyzetek is vannak, amikor a vers és a dal szertartás elemeként szerepel.

Például: Kézmosás után a frissen mosott tenyerekbe az óvónő illatos olajat cseppent, verssel, dallal kísérve. Minden gyerekhez külön – külön szól, az őt megillető egyéni hangon, miközben testi „dajkáló” közelséget teremt meg egy-egy lovagoltató- vagy ujj-játék segítségével. Ez a napnak – mind a gyerekek, mind az óvónő számára – kiemelkedően fontos része, mert érzelmileg nagyon intenzív és személyes mozzanat.

A vers és a dal legnemesebb formáit használják, mint asztali áldást és hálaadást, mint születésnap vagy egyéb ünnep köszöntését, vagy mint mindennapi fohászt a meggyújtott gyertya bensőséget teremtő eleven fényénél, a reggeli körben és az elbúcsúzásokor.

Mese előtt és mese után is dallal vagy verssel jelzi az óvónő, hogy kiemelkedő esemény kezdődik, végződik éppen a napi életben.

A mesék, versek, és dalok kiválasztása, összeállítása az óvónő **folyamatos, állandófeladata**. Az adott évszakhoz, az ünnepkörhöz igazodván, a csoport összetételének megfelelően, elsősorban **népi forrásokból keres igazi meséket, verseket és dalokat**. Azzal is megpróbálkozik, hogy történetet találjon ki, meséket verses formába ritmizáljon, vagy már meglévő vershez dallamot komponáljon, esetleg új dalokat írjon. Mindezekben arra törekszik, hogy a zeneiség, a tempó, a ritmus, a dinamika és a hangzás sokféle változásban jelenjen meg, így kelt a gyerekekben örömteljes, frissítő indítást arra, hogy megszeresse a szép beszédet és éneket.

Az a tapasztalat, hogy a gyerekek ezeket a kifejezési lehetőségeket szívesen használják fel szabad játékukban, és gyakran otthon is, szabadon, önkéntesen. Mindezzel sok esetben a logopédiai korrekció is megelőzhető.

A vers- és a dal örömteli elsajátítását szolgálja az is, hogy a gyerek **sohasem kényszerül arra, hogy egyedül szerepelnie kelljen egy verset vagy dalt előadnia**. Mindez csak az óvónő és a csoport védő burkában történik.

Szép mozgás – a ritmikus játékban

A ritmikus játék

A kisgyerek saját test- és térérzékelésének elmélyítésében, a ritmikus mozgások átélésében, a mozgásformák harmonizálásában és a mesei jelenetek megelevenítésében **jelentős szerepet játszik a mindennapos ritmikus játék.**

Ez a tevékenység, amely naponta 15-20 percig tart, a kisgyerek közvetlen utánpótlására épül. (Mozgást látva, érzékelve ő is együtt szeretne mozogni a környezetével.)

Jellemző erre az életkorra, hogy a gyerek **bizalommal követi az óvónő mozdulatát** anélkül, hogy előre tudná, milyen célból végzik azt. Mozgásnyelvről is beszélhetünk. Egy dalt énekelve vezeti az óvónő a gyerekeket arra a helyre, ahol majd együtt tudnak mozogni és táncolni.

Az életkorukból adódóan a gyerekek nem körformában, hanem inkább **fürtformában** csoportosulnak az óvónő köré, miközben ő elkezd a játékot. Mondókákat, verseket, dalokat mozgással kísérve, egy történetbe ágyazva játszik el az óvónő, mindig az aktuális ünnephez és évszakhoz kapcsolódva (például: a paraszt kimegy a rétre szántani és aratni, elviszi a lovát a kovácshoz patkolni, megfigyeli a gólyát, fecskéket vagy a méhecskéket, végzi a munkáját, törpékkel találkozik, táncol velük.... stb.).

Fontos, hogy a természet élete és az emberi munka sokféle szempontból jelenjen meg ebben a mozgásnyelvben, s ezt az élményt a vers és a dal zeneiségével és tartalmával megfelelően egészítse ki.

A napnak ebben a szakaszában lehet helye például: a betlehemezésnek, a mese dramatizálásának vagy a születésnap megünneplésének is. Az óvónő mindig úgy állítja össze a ritmikus játékot, hogy benne frissítő változásban jelenjenek meg az erőteljes és gyengébb, illetve a nagy és egészen finom mozgások, a vidám és komolyabb hangulatok. Lehetőleg mindig váltakozva kövessék egymást a gyors és lassúbb mozdulatok. Az óvónő megpróbálja a gyerek testét (és lelkét egyaránt) úgy mozdítani, hogy **utasítást ne kelljen adnia**. Ennek ellenkezője zavarná a gyereket abban az **álmodozó és önfeledt** tudatállapotában, amely erre az **utánpótló** gyermeki korszakra jellemző.

Az óvónő egyszerűen mozdul és énekel, úgy mintha ott helyben találná ki, mesélné el az egészet és az óvodások szabadon kapcsolódnak be és követik őt ebben a ritmikus játékban. Helyet kaphatnak itt a szabályosabb gyerekjátékok is ugyanúgy, mint a körtáncok, de mindent át kell, hogy öleljen a tartalmi összefüggés és ennek egy WALDORF-szokásrenden alapuló felépítettsége.

Semmi sem történik öncélúan, minden része kell hogy legyen az egésznek, hogy mondanivalójával, tartalmával azt szolgálja.

A tartalom mindig változik, természetesen az ünnepkört követően, de legalább két hétig naponta ismétlődik egy-egy ritmikus játék.

Képpalkotás és formázás

Hetente egyszer lehetősége van minden gyerekeknek arra – általában a szabad játék ideje alatt -, hogy a **rajzolásban, festésben, gyurmázásban és a gyapjúkép készítése** folyamán alkotó- és formáló készségét fejlessze. Így rendszeresen tapasztalhatja meg a különböző minőségeket. A hét minden napjához kötődik egy-egy művészeti tevékenység. (Eltérések lehetségesek.)

Hétfő-rajzolás

Ez a tevékenység segíti a hétvége utáni visszaérkezést az óvodába, és a gyerekek gyakran rajzolják le hétvégi élményeiket. Méhviaszból készült (ezért illatos), élénk, telített színű téglácska alakú kréták a rajzeszközök. A kisebbek kis kosárkában a három alapszint találják a rajzlap mellett. A nagyobbak már több szint használhatnak, az iskolába készülők pedig már vastagabb ceruza formájú viaszkrétát is kapnak. (Mivel az óvodás keze még nem alkalmas a „három ujjas” ceruzafogásra – ilyen fogás esetén ugyanis a kéz görcsössé válik – ezért kapnak vastagabb téglácska alakú krétákat a kisebb gyerekek.) Így szabadon futnak le a mozgásos impulzusok, az életkornak megfelelő, nagy érzelmi telítettséggel.

Kedd– gyurmázás, plasztikus formálás

A csoportszobában a formázáshoz élénk, telített színű, a kéz melegétől megpuhuló méhviasz lapocskákat használnak. (Míg az agyag hőt von el az azzal tevékenykedő kezétől, addig a viasz megpuhulása után maga is átmelegszik, s mintegy hőt sugároz. A kisgyerekkori érzékelés szempontjából ez a különbség nagyon fontos.)

A gyerekek mindent formálhatnak, amit akarnak: gyertyákat díszíthetnek, egész vékony, kevéske viasszal; kialakíthatnak egész kis játék-világokat is tárgyakkal, állatokkal, emberi figurákkal. Az elkészített munkákat az évszakasztalhoz, a megfelelő helyre teszik, vagy karácsonykor, mint egy kis betlehemest, ajándékba hazaviszik a szüleiknek.

Az udvaron – főleg a meleg időszakban – a homokkal és vízzel való játék indítja a gyereket „természetes agyagozásra”.

A Waldorf-pedagógia nagyon fontosnak tartja, hogy a gyerekek megtapasztalják a föld, víz, hő és egyéb természetes „elemi” dolgok minőségét közvetlenül, kipróbálják az anyag és a saját maguk lehetőségeit.

Télen hóvár építésre, hóember készítésre és hóval való mindenféle játékra kerül sor a kinti szabad játékban.

Szerda— gyapjúkép készítés

Ez a technika átmenetet képez a kézimunkához tartozó gyapjűfeldolgozás, a plasztikus formálás és a kép-alkotás között. Sok színnel megfestett, kártolt gyapjű filclapokra lehet tenni és így képet készíteni, ami a rajzolás és festés tapasztalatait kiegészíti. Rajzoláskor kemény viaszkrétával, kemény lapon dolgozik a gyerek, festésnél vízfestékekkel vizes alapon fest, levegős gyapjűból „levegős”, kevésbé kontúros képet tud készíteni. A gyerekek minden héten lehetőséget kapnak egy ilyen kép készítésére, ami egy rövid „kiállítási” idő után szétszedhető és ugyanabból az anyagból következő alkalommal is lehet képet készíteni.

Havonta egyszer az óvónő szintén készít egy nagyobb képet az ünnep témájával kapcsolatosan, és így a gyerekek láthatják a fejlettebb technikát, amit az óvónő használ: Szépen előkészíti, fésűli a gyapjűt, színek szerint rendezi egy kosárba, mielőtt elkezdene a munkáját. Ezek után úgy kezdi a képet, hogy először különböző színekkel „befesti” a hátteret, majd egyre több nagyon puha, vékony réteget felhasználva alakulnak ki a tárgyak, lények a képen. Csak egy bizonyos távolságból hasonlít az egész egy „rajzolt” képhez.

Csütörtök— a sütés, mint formálási tevékenység

A hetenkénti kenyér vagy cipósütés alkalmat ad tésztával dolgozni, azt kiformálni és megsütni. Alapvető formák jönnek létre: kör alakú vagy hosszúkás cipó, „kigyók”, rudak, csigák, fonott kalácsok, koszorúk. Az óvónő az ünnepekhez kapcsolódóan különböző, egyszerű formákat alkalmaz a sütésnél. Ezek az évköri változásban ilyenek lehetnek:

- Szent Mihály időszak: kard vagy sárkány
- Márton ünnep: percc vagy liba, törpe, manó
- Advent: karácsonyi sütemény, mézeskalácsforma
- Szent Miklós: fehér ló
- Farsang: a témához tartozó forma
- Húsvét: kakas
- Mennybemenetel: csillagok
- Pünkösöd: galamb
- Nyári ünnep: rózsák

Ezek a formák (miután mind nagyon egyszerűek) időnként visszaköszönek a gyerekek sütemény formáiban, de emellett mindent kipróbálhatnak a gyerekek, és nagyon változatosan élnek is ezzel a formázási lehetőséggel.

Nagyon fontos, hogy az óvónő körültekintően készítse elő a sütést, és olyan szokásrendszert alakítson ki, amely megteremti a feltételeket ahhoz, hogy végig szépen, nyugodtan haladjon a munka: kézmosás után, fehér kötényben, felhúzott ingujjal ülve az asztalnál lehet elkezdni dolgozni, ahol belisztezzük a munkafelületet és az óvónő a gyerek kezébe adja a tésztát.

Péntek – festés

A festés nagyon körültekintő előkészítést, majd rendrakást igényel. Az óvónő elrendezi a helyet: összeállítja az asztalokat egy bizonyos formára, letakarja viaszosvászonnal

és a megszokott sorrend szerint rendezze be a gyerekek munkahelyét: rajztáblákat, szivacsokat, vizes üvegeket, majd festékeket rak az asztalra.

A jó minőségű, akvarell papírt a gyerekek vízbe mártják, majd kiterítik a rajztáblákra. Az óvónő énekelve kezdi osztani a nagy széles ecseteket, amelyekkel a gyerekek jó minőségű akvarell színeket helyeznek el, s futtatnak szét a papíron. (A három alapszintet kapják meg a gyerekek és ezekből tudják a vizes papíron „kikeverve” előállítani a többi színt.)

Fontos, hogy a tevékenység a színből, a színélményből indul ki és kontúrtales.

A hatás: egymásba folyó színhatárok.

Az a rajzolásban is megfigyelhető folyamat, hogy tükröt mutat az elkészült kép a gyerek saját viláélményéről és fejlődéséről, a festésénél is megfigyelhető.

A gyerek szabadon dönti el, hogy melyik színnel fest és, hogy mikor van a munkájának vége.

Befejezéskor egy festőszekrénybe viszik a rajztáblákat, ahol majd megszáradnak a képek, amelyek szintén a gyerekek mappájába kerülnek. Ahogyan az előkészülésnél is segítettek a gyerekek, ugyanúgy részt vesznek az ecset és a szivacsok kimosásában, a víz cserélésében, – majd amikor az utolsó kis csoport is befejezte a képeit, a rendrakásban és az üvegek kimosásában is.

A festésnek ez a fajta, az életkor sajátosságainak megfelelő megközelítése vezet el a gyereket későbbiekben a valódi ábrázoló tevékenységig az iskolában.

Igazi festményekkel is találkozhatnak az óvodások. Különböző ünnepekhez tartozó reprodukciókat tesz ki az óvónő a falra és az évszakasztalon képeslap formában változó tartalommal mindig jelen vannak a képek.

Szabad játék

Ahogy már többször szóba került, **a gyerek szabad játéka kiemelt fontosságot élvez** az óvodai élet tevékenységi formái között. A megfelelő tanulási forma ebben az életkorban nem az úgynevezett játékos tanulás: hanem a valódi tapasztalatszerzés.

A szabad játék idejében végzett munka jellegű tevékenységek az udvari játék, a kerti munka vagy a séták, kirándulások. A játék mellett a gyerekek rácsodálkozhatnak a természetre, az évszakoknak megfelelő változásokra.

A csoportunk napirendjében minimálisan kétszer, egy-egy óra szabad játékra van ideje a gyerekeknek. Ezzel biztosított a kisgyerek szükségleteiből fakadó játék igényének kielégítése az óvodában.

Ez alatt az idő alatt látóterükben az óvónő különböző munkákat végez (háztartási, kerti, kézműves tevékenységben). Az óvónő feladata, hogy a munkája körül olyan hangulatot áradjon szét, hogy a gyerekek ebben a meleg, derűt sugárzó légkörben, „mint egy burok alatt” érezzék magukat, s így folytathassák a játékot.

Arra is van lehetőség, hogy a gyerek rövidebb időre „segítsen” az óvónőnek. **Nem a munka eredménye, a teljesítmény a fontos, hanem az igazi örömet okozó tevékenység** folyamata. A gyerek rácsodálkozva veszi fel az óvoda „életműhely”-nek is nevezhető mindennapjainak mozzanatait és saját helyét megtalálja a csoport élő, tevékeny közösségében. A szabadon játszó gyerekek rendelkezésére állnak a különböző kuckók,

állandó vagy ideiglenesen kiépíthető házacskák és az ezekhez tartozó berendezések, a sarokba támasztott bot-paripák vagy a fogastra akasztott palástok, koronák, kardok ugyanúgy, mint a bábsarok bábu és babái vagy a nagy fa és kő építőelemek, illetve a különböző természetes anyagok, bársonyok, vásznak, szőrmék, selymek.

A játékszerek nagy része alapelszerűen nem részletesen kimunkált, s ezzel is elősegíti a gyerek fantáziájának tevékenységét. A különböző, természetből származó tárgyak alkalmasak arra, hogy sok mindent jól helyettesítsenek anélkül, hogy rendeltetésükkel ellentétes módon kerülnének felhasználásra.

A gyerek úgy alkalmazza a játékszert és játékbútort, az anyagokat, ahogyan szüksége van azokra: környezetét alakítja, játékvilágát megteremti, és annak lakosává válik. Fontos, hogy a felnőtt ezt figyelemmel kíséresse és megértéssel kövesse. Az adott helyzetben, megfelelő eszközt vagy ötletet tudjon felajánlani, ha például: a gyerek nem talál be a játék világába, hangulatába, a játék elakad, vagy túl erősen leragad a játészó egy monoton, egyoldalú játékformánál.

Az óvónő törekszik arra, hogy a konfliktushelyzeteket megelőző jeleket észrevegye és ilyenkor időben, tapintatosan belépjen a gyerekek játékvilágába, mint szereplő, aki továbbsegít, majd kilép újra, mintha ott se lett volna.

A probléma megoldását esetleg egy kérdés felvetésével segíti elő, így a gyerekeket, egy általuk megtalált, új folytatási lehetőségre vezet. A szabad játék ilyen vezetése nem jelenti a tevékenységbe való beavatkozást, és annak irányítását. Azt az érzést kelti a gyerekekben, hogy ők uralják a saját játékukat, egész helyzetüket – és ez így is van.

IX. A WALDORF-ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Önkormányzati óvoda Waldorf-csoportjában felsőfokú, állami diplomával és Waldorf Óvodapedagógiai Szemináriumi végzettséggel rendelkező óvónő vezethet csoportot. Segítőként dolgozhat mellette még átképzésen lévő óvónő. (A továbbképzés minimálisan három éves, amit kiegészít a legalább egy éves tapasztalt Waldorf-óvónő melletti gyakorlati év.)

A csoportvezető Waldorf-óvónő nagy szabadsággal és teljes körű pedagógiai felelősséggel végzi a munkáját a Waldorf-óvodapedagógiai alapelvek szerint.

Az óvónő feladatai összefoglalva

1. A csoportegység benti és kinti berendezéseinek és tárgyainak kiválasztása.
2. Az évi, havi, heti, napi ritmusok folyamatos kidolgozása, a szokásrendszer kiépítése.
3. A csoport egészséges életmódjának kidolgozása és betartása.
4. A különböző tevékenységek megtervezése, előkészítése, levezetése, majd utólagos áttekintése.
5. Az óvodai csoport összeállítása (pedagógiai szempontok szerint).
6. Minden gyerek egyéni fejlődésének megfigyelése és segítése.
7. A szülőkkel való közösségi kapcsolat kialakítása és ápolása, problémák esetén közös megbeszélés és útkeresés.

8. Együttműködés a többi óvónővel. Gyakorlatvezetés vállalása a továbbképzésen lévő óvónők számára.
9. Aktív részvétel a pedagógiai vezetésben, és a kollégákkal való konferenciákon.
10. Együttműködés az orvossal, az iskolával és egyéb szakemberekkel.
11. Folyamatos önképzés, továbbképzéseken való részvétel, bekapcsolódás a Waldorf-óvodák regionális, országos és nemzetközi együttműködésébe.

Tervezés és visszatekintés

A Waldorf-csoport pedagógusai jelentős időt és munkát szánnak arra, hogy következetesen és állhatatosan megformálják és kidolgozzák a maguk munkájának tervszerű egyéni keretét, figyelembe véve a napok, hetek ritmusát, a legapróbb részmozzanatok és módszertani lépéseket az egész év folyamatában.

A Waldorf-óvónő rendszeres **visszatekintést** végez: mérlegeli, végig gondolja, hogy elképzelései milyen formában váltak valóra. A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyerekek egyéni fejlődésére. Általában az óvónő saját magának naplót vezet a tapasztalatairól, megfigyeléseiről, s a problémás helyzetekről. Ezek a feljegyzések azért fontosak, mert a csoportvezető óvónőtől elvárható, hogy a gyerek fejlődési szintjét, problémáit, lehetőségeit folyamatosan kövesse az óvodaérettség és a iskolaérettség között.

Gyermekmegfigyelés, gyermekmegbeszélés

Már a csoportba való felvételnél a szülők részletes leírást írnak, amelyből a várandósság időszakától kezdve a születésen át az óvodába lépésig nyomon követheti az óvónő a gyerek testi, lelki és szellemi fejlődését, megismerheti a gyerek szokásait, rokon- és ellenszenveit, félelmeit és örömeit.

A gyerek megnyilvánulásait a mozgásban, a játékban, a rajzban a kibontakozó személyiség első jelzőjeként fogja fel az óvónő. Az óvónő már ettől az első találkozásuktól, a felvételi beszélgetéstől fogva **élő, belső képet alakít ki a gyerekről**, amely folytonosan változik, soha se lesz kész, állandóan fejleszhető marad.

A gyereket úgy tekinti, mint egy feltett kérdést, mit egyre jobban kell értenie ahhoz, hogy tudja őt segíteni a felnövekedésben.

Ebből a célból az óvónők maguk elé idézik – lehetőleg minden nap – az esti órákban, elalvás előtt csoportjuk gyerekeit, s ez a mindennapos praxisban igen hasznos gyakorlatnak bizonyul.

Ha alszanak rá egyet, a következő napon előálló helyzetekben feltehetőleg nagyobb intuíciós, improvizatív erővel találnak majd gesztust, szót vagy cselekvést segítségül.

A gyerek mindennapi öltözködésétől, táplálkozási és alvási szokásain át, játékáig úgyszólván minden testi, lelki mozzanat szóba kerül az óvónők és a szülők rendszeres beszélgetéseiben.

A konferencia

A Waldorf-intézményekben a tanárok és óvónők – együtt vagy külön – minden héten rendszeresen tartanak konferenciát.

A konferencia pedagógiai és technikai, adminisztratív részből áll, s mivel a Waldorf-intézményeknek egyszemélyes hierarchikus vezetőjük gyakorlatilag nincs: minden nevelésre, pedagógiára közvetve vagy közvetlenül kiható kérdésben a konferencia vezeti az óvodát, iskolát.

Itt születnek azok a döntések, amelyeket az intézmények életében elkerülhetetlenül meg kell hozni.

A konferencia leglényegesebb része azonban nem e fenti technikai vezetés, hanem a pedagógiai erőforrások megnyitása. A pedagógiai részben minden esetben gyermek megbeszélésre is sor kerül, és ez a legterjedelmesebb, leglényegesebb mozzanat. Itt próbálják a gyakorlatban tudatosan alkalmazni azokat az ismereteket, melyeket a pedagógiai konferencia másik, folytonosan továbbképző részében szereznek a pedagógusok, illetve amelyeket a mindennapi gyakorlatból az önnevelésben kifejlesztett intuitív megismerő erőket is alkalmazva merítenek.

A gyermek megbeszélésén megint csak a szomatikus orvosi szempontoktól kezdve, a lelki és szellemi állapotrajzon át az alkat és temperamentumbeli beágyazódottságig, a családi helyzetig mindaz szóba kerül, ami egy gyerek szempontjából további fejlődését illetően lényeges lehet.

Amikor a konferenciái esetmegbeszélésén a pedagógus bemutatja a gyereket, általában érezhetővé válik a testi és lelki állapotrajz részletező finomságában és plasztikus kivitelezésében, hogy itt többszörösen feldolgozott, elmélyült ismeretről van szó.

A csoportvezető óvónők közössége, közösen érez és visel felelősséget a csoport minden gyereke iránt. Ezért mindig közösen döntenek egy-egy gyerek óvodai felvételéről, ezért folytatnak közös gyerek megbeszéléseket és közösen keresnek utakat és megoldásokat a gyerek javára.

Ezeket a konferenciákat lehetőleg a dajka is részt vesz a többi óvónővel együtt.

Együttműködés a szülőkkel

A Waldorf-intézményekbe való felvételnél az az alapvető kérdés, hogy a szülők ismerik-e a Waldorf-pedagógiát és az intézmények működését legalább olyan mélységig, hogy világos képük legyen arról, milyen közegbe, környezetbe hozzák, adják gyerekeiket.

Ehhez természetesen programok, cikkek, előadások és a nyitott ünnepek is hozzásegítik őket. Vannak óvodák, ahol a jelentkező gyerekek szülei a felvételt megelőző évben részt vehetnek előkészítő szülői esteken, esetleg a gyerekekkel közös baba-mama csoporton, közös munkadélutánon, pedagógiai beszélgetéseken.

Az óvodai közösség kialakítása és a gyerek fokozatos óvodához szoktatása érdekében az óvónő és a szülők közötti megállapodás szerint a felvett gyerek előzetesen „vendégségbe” járhat leendő csoportjába.

A szülők és a csoport óvodapedagógusai kölcsönösen egy bizonyos fajta együttműködést kell, hogy felajánljanak egymásnak és elfogadjanak egymástól. Ez az együttműködés természetesen a gyerekekre irányul és a gyerekek javát keresi.

Az Waldorf-óvónő által tartott szülői esteken a szülők tovább ismerkednek a Waldorf-pedagógiával, itt maguk is átélhetik a gyakorlati tevékenységekben mindazt, amit gyerekeik csinálnak napközben az óvodában. Az óvónő fogadóórákat is tart.

A szülők intenzíven részt vesznek az óvodai csoport fenntartásának mindennapi tevékenységében, mind gyakorlati, mind anyagi értelemben. A Waldorf-óvoda/csoport szociális szervezeti forma, ahol a gyerekekért történik minden, és a felnőttek együttműködnek azért a célért, hogy eredményesen és zavartalanul folyhasson a pedagógiai munka.

Szülői szerepkör

A Waldorf-óvoda/csoport alapvetően szülői elhatározásból jön létre. A szülői munka azonban nem ér véget az óvodai csoport elindításával, mivel az ott dolgozó pedagógusok nevelő partnerként tekintenek a szülőkre. A rendszeres szülői estek alkalmat adnak az eszmecserére, a tapasztalatok megosztására, a fontosabb életkori problémák közös megértésére, feldolgozására.

A szülők eleven kapcsolatot ápolnak az óvodapedagógusokkal és egymással, ennek révén olyan szociális közeg jön létre, amely segíti a mindennapos gondok megoldását és nagyobb krízisek alkalmával is támogatást nyújthat a bajba kerülőknek.

Ezen közvetlen emberi kapcsolattartás elengedhetetlen feltétele a gyerekek nevelésének, a közös felelősség tudatos kialakításának. A szülők bevonása a Waldorf-csoport életének szervezésébe, szintén erősíti az elkötelezettséget, és lehetővé teszi a szülők számára a pedagógiai folyamatokba történő betekintést.

A szülői közösség sajátos szerepköre az egyesületi feladatok ellátása is: az Alapító okiratban meghatározott cél megvalósításának pénzügyi támogatásával és személyes részvétellel. (pl. az óvodai csoport tárgyi feltételeinek javítása, a Waldorf pedagógiai működéshez szükséges tárgyi, anyagi és egyéb források kiegészítéséhez.)

Lényegesnek tekintjük ebből adódóan ez nem egy hagyományos óvodai szülői szerepkör.

X. A WALDORF-CSOPORT MŰKÖDÉSI FELTÉTELEI

A személyi feltételek

A csoportban dolgozó mindkét óvónő rendelkezzen felsőfokú, állami óvodapedagógus végzettséggel. A csoportvezető óvónőnek szükséges, hogy rendelkezzen a Waldorf-óvodák Nemzetközi Szövetsége által elismert elméleti és gyakorlati képesítéssel is.

A csoport másik óvónője amennyiben ez utóbbival nem rendelkezik, azt munkába állásától számított 5 éven belül szerezze meg.

Az „anyai” gondoskodást, gondozást a Waldorf-csoportban az óvónő tudatosan magára vállalja, mivel ez nevelői tevékenységének, a gyerekekkel való kapcsolatának, meghatározó része.

A csoport munkáját a két óvónő mellett, egy harmadik személy: gazdasszony/dajka segíti.

A Waldorf-csoport óvodapedagógusainak intézményvezetői végzettséggel nem szükséges rendelkezniük.

A csoport beindításának feltételei

A szülők ismerjék a Waldorf-óvodapedagógia céljait, az óvónő vezetésével és a Keszthelyi Waldorf Egyesület támogatásával a célok helyi megvalósításának legyenek aktív részesei.

Minimum 13 gyermek létszámmal indulhat csoport.

A gyerekek felvételére a csoportvezető óvónők tesznek javaslatot a konferencia döntése alapján.

Az induló Waldorf-óvodai csoport bekapcsolódik a regionális, országos és nemzetközi szinteken folyó közös pedagógiai munkába, mely szakmai támogatója és egyben kontrollja.

A csoport folyamatos működésének feltételei

A pedagógiai és szellemi munkáért a csoportvezető óvónő felelős. A szülők a munka eredményességét együttműködésükkel és támogatásukkal segítik.

Az évkor ünnepeit közösen készítik elő. A szülők részt vesznek a csoportszoba berendezésében, a játék készítésben, a tárgyi feltételek gazdagításában.

A csoport életéhez szükséges berendezések, felszerelések, speciális anyagok beszerzése a rendelkezésre álló költségvetési keretösszeg erejéig, a csoportvezető óvónő javaslatát figyelembe véve történik.

Fokozatosan kialakítja a Waldorf pedagógia ajánlásainak megfelelő környezetet (csoportszoba, udvar, kert stb.)

Az óvodapedagógus munkakör sajátosságai

A napi teljes munkaidőből fennmaradó részt a pedagógusok napi eszmegbeszéléssel és a következő nevelési napra történő előkészületekkel töltik. Az óvodapedagógusok munkakörükbe tartozóan ellátják:

- a nevelési program szerinti esti programok, hétvégi ünnepek, az óvoda mindennapi életével kapcsolatos, nyitva tartási időn túli tevékenységeket, ideértve:
- az óvodai foglalkozásokhoz szükséges eszközök, alapanyagok, élelem, stb. beszerzését, az évszakasztal, játékok, bábok, óvodai díszek készítését és ezek

alapanyagainak beszerzését (vásárlás, gyűjtés), illetve mindezek időszakos megújítását, az óvoda díszítését,

- rendszeres a szülői és pedagógiai estek előkészítését és megtartását, az egyes szülőkkel folytatott megbeszéléseket szükség szerinti családlátogatásokat,
- a rendszeres óvodapedagógiai megbeszéléseket, konferenciákat óvodán, régión, országon belül.
- az óvodapedagógusok mindezen feladatokat egymás között megosztva, illetve együttesen végzik.

A tárgyi feltételek

A Waldorf-óvoda teljes egészében és minden részletében az óvodáskorú gyerekek sajátos életformáját, egészséges fejlődését szolgálja.

A tárgyi feltételek területén a Waldorf-óvodapedagógia szükségesnek tartja a rendkívül tudatos választást. A pedagógiai szempontot mindig elsődlegesnek tekintve, a legegyszerűbb környezet (tér, tárgyak, bútorok) is alkalmas lehet a Waldorf-óvodai csoport megvalósítására.

Feltételek

Az épület/csoport árásszon minél családiasabb, otthonosabb érzést; célszerű, ha a csoportszoba, az előtér, a vizes blokk, az öltöző, a konyha és a kamra egy családi házhoz hasonló egységet képeznek, főbejárattal és teraszajtóval a kertbe, akkor is, ha többcsoportos az óvoda.

Az udvar és a kert legyen elég nagy ahhoz, hogy szülőkkel együtt is elférjen a csoport, a homokozó, a virágágyások és a konyhakert mellett legyenek fák, bokrok, virágok, minél jobban hasonlítson az egész egy „tündérkert”-hez. Legyen lehetőség elbújni, mászni, futni, házikót építeni, játékokat (köteleket, gólyalábakat) és kerti szerszámokat tárolni.

Jó ha van kerti csap is.

A csoportegység térbeli felosztása olyan legyen, hogy minden háztartási, kézműves és egyéb tevékenységnek egyértelmű és megfelelő hely jusson:

- konyhai rész tűzhellyel (esetleg kemencével) és mosogatóval
- satupad szerszámokkal, hely a barkácsoláshoz
- sarok, ahol a kézimunkák kellékei vannak
- elég hely, ahol az egész csoport összejöhet mesélésre, ünneplésre
- megfelelő nagyságú hely a körtáncnak, mozgásos játéknak
- játszósarok (babaház, bolt, babakonyha)
- fürdőszoba, öltözők.

A berendezés a következőknek feleljen meg:

A bútorok (tömör fából) legyenek szépen megmunkálva, harmonikus szép formákkal; több funkciónak is meg tudjanak felelni, változtathatóak, átrendezhetőek

legyenek, (asztalok, székek, padok, polcok, szekrények, játszó bútorok: úgynevezett állványok, paravánok, térelválasztó funkcióval).

A **textiliák** legyenek természetes anyagokból (gyapjú, len, vászon, pamut, bársony, selyem).

A **naponta használandó alapanyagok** legyenek a gyerek számára jól láthatóak (például: színes gyapjú kosárban, műzli üvegben, stb.), csak a nagyon „értékes”, ritkán használandó dolgok kerüljenek a szekrénybe.

A **játékszerek, játékeszközök** (melyek többé-kevésbé kimunkáltak) legyenek természetes anyagokból:

- állandóan vagy ideiglenesen felépíthető házacsok és berendezések
- többféle méretű és színű kendők, leplek, kötelek, zsinórok
- fából készített játékok, hajók, autók, figurák, állatok; gyökerek, ágak, rönkök,
- varrott babák, bábuk
- kötött állatok, bot nyelű lovagolható paripák, lókantárok
- fejdíszek, koronák, palástok
- kosárnyi kagyló, fenyőtoboz, kövek, kavicsok, magok, gyökerek, fakérges...
- nagy, puha bárányszőnyegek, színes rongyszőnyegek.

A játékszerek felsorolása csak a lehetőségek egy részét mutatja; sok minden függ az adott helyzettől, a csoport összetételétől, ezért főleg pedagógiai szempontok vezérlik az óvónőt a játékszerek kiválasztásában.

Gyermekétkeztetés, egészségnevelés

A Waldorf-óvodában a pedagógiai elveinkkel összhangban hangsúlyos, hogy a tízórára készült ételeket a pedagógusok és a gyerekek közösen készítik el, és az így elkészült ételeket fogyasztja mindenki. Az ételek ennek megfelelően egyszerűen elkészíthető gabona alapú egytálételek.

A családi, közös főzéshez ezért megfelelő és elegendő, ha az óvoda rendelkezik melegítőkonyhával és a szárazélelmiszerek tárolására alkalmas kamrával vagy kamraszekrényvel.

A nemzetközi Waldorf-óvodai gyakorlatnak megfelelően kifejezetten ajánlott, hogy lehetőség szerint a konyha és a foglalkoztató egy légtérben, egymással közvetlen fizikai kapcsolatban legyen kialakítva, elősegítve ezzel is a gyermekcsoport szabad térbeli kapcsolódását a főzési tevékenységekhez.

Önigazgatás, szervezet

A Waldorf-óvodák/csoportok **Rudolf Steiner által megfogalmazott három alapelve** épülnek: **önigazgatás, demokratikus-republikánus elv, funkcionális hármastagozódás.**

Az óvoda Waldorf-csoportjának pedagógusai alkotják az Óvónői Kollégiumot, amelynek keretében közösen döntenek a pedagógiai munkát érintő kérdésekben, például a gyerekfelvétellel, a gyerekek nevelésével és az óvodai jogviszonnal kapcsolatos kérdésekben.

A tagintézmény vezetői munkakör betöltését, a vezető általi megbízással a jogszabályok szerinti felelősséggel és jogkörrel a tagóvoda vezető látja el, jelen esetben a Keszthelyi Életfa Óvoda Vörösmarty utcai Tagóvodájának vezetője, Kovács Imréné.

Az óvodák fenntartói többségükben szülői kezdeményezésre alapított nonprofit civil szervezetek (alapítványok, egyesületek) de működhetnek, működnek önkormányzat által fenntartott Waldorf-csoportok. A mindenkori szülői közösség támogatásával működő fenntartó s az óvoda kapcsolatával domináns és hangsúlyos az együttműködés az óvoda működése, mint közös cél szolgálatában.

A fenntartói tevékenységet a szülői közösség a civil szervezetekről szóló jogszabályok keretei között látja el önkéntes személyes közreműködés vállalásával és az intézményfenntartói cél anyagi támogatásával. Fontos az óvoda működését érintő feladatokban a szülői részvétel. A fenntartói-óvodai közös testületekben a szülői jelenlét szabályozott jogviszony (önkéntes jogviszony, megbízás) keretében, az óvoda szakmai és szervezeti önállóságának megtartásával történik.

A Waldorf-óvodák általában egy, vagy két gyermekcsoporttal működnek. A gyerek- és alkalmazotti közösség létszáma lényegesen kevesebb a jogi szabályozás modelljét adó, több csoportos óvodákétól, a közösségi szervezet és működés kevésbé tagolt, a kapcsolattartás családiasan közvetlen, a nevelés személyi és tárgyi feltételei is eltérők.

Az óvodák szervezetének és működésének alapelvei az egyes intézményekben a helyi sajátosságoknak megfelelően valósulnak meg.

Az óvodai csoport működése, mint közös cél érdekében az intézmény és a fenntartó egymással szorosan együttműködik, jogosítványaitak rendeltetésszerűen és a Waldorf-pedagógiai elvekkel összhangban gyakorolják.

Az óvodák – a jogszabályok kötelező előírásainak figyelembe vételével – szervezeti és működési szabályzatukban határozzák meg szervezetük és működésük sajátos felépítését, így különösen: a fenntartóval való együttműködést, a feladat- és felelősség-megosztást, az intézményvezetői jogkörök ellátását, az egyszemélyi és közösségi döntés és felelősség területeit, illetve munkáltatói minőségükben további belső szabályzatokat alkotnak.

A Magyar Waldorf Szövetség a szabályozásra irányelvet adhat ki.

Kapcsolatok

Magyar Waldorf Szövetség:

Magyarországon működő waldorf-iskolák, waldorf-óvodák alapítványok, egyesületek közösségében történő jogi és szakmai képviselet

Waldorf Ház Egyesület

Waldorf témájú előadások, képzések, azokon a pedagógia még mélyebb megismerésének lehetősége.

Vadvirág Óvoda Waldorf Tagóvodája-Veszprém

Veszprémben 1992-ben indult először egy Waldorf-csoport, egy önkormányzati óvoda épületén belül. 1999-re 3 csoportos Waldorf Tagóvodává nőtte ki magát az óvoda.

Az veszprémiek útja és a hosszú évek alatt megszerzett tapasztalataik, az önkormányzattal karöltve működésük igazán hasznosak és alkalmazható minta számunkra. Számptalan kérdéssel fordultunk feléjük, s kaptunk őszinte, nyitott segítséget.

A jövőben is célunk a jó kapcsolatot tartani a veszprémi Waldorf Tagóvodával.

Keszthelyi Waldorf Egyesület

Segítségét nyújt a költségvetés kondícióinak javítása terén, elősegíti felajánlásaival a költségvetésben nem szereplő, de a waldorf pedagógia megvalósításához nélkülözhetetlen tárgyi eszközök előteremtését. Minden lehetséges pályázaton való részvétel javíthatja a csoport tárgyi feltételeinek biztosításának esélyeit.

A Magyar Waldorf Szövetség és a Waldorf Ház Pedagógiai Intézet szerepe

A Magyar Waldorf Szövetség a tagságába tartozó magyarországi Waldorf Óvodák és fenntartók közös tevékenységével ellátja az alternatív Waldorf - Óvodapedagógiai Programhoz kapcsolódó feladatokat, a Waldorf-pedagógia általános név- és minőségvédelmét, és a Waldorf-intézmények, intézményfenntartók érdekképviseletét.

Állásfoglalásokkal és ajánlásokkal segíti az intézmények feladatellátását, továbbá a fenntartásában működő pedagógiai-szakmai szolgáltató intézet (Waldorf Ház) útján országos pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat nyújt a Waldorf-pedagógia területén.

XI. ÖSSZEFOGLALÁS

A Waldorf-csoport célkitűzései:

1. A Waldorf-óvodapedagógia tiszteli a gyerek, emberi méltóságát és feladatának tartja, hogy előkészítse egészséges életvitelét.
2. Nem szabályokat és tilalmakat akar megvalósítani, hanem a gyerek és a felnőttek művészi erőkkkel áthatott együttélését.
3. Mindez akkor valósítható meg, ha a nevelő nyitott, járatos az embertani ismeretekben – elméletben és gyakorlatban egyaránt –, képes az egyedi, az általánostól eltérő különös

megfigyelésére, nincsenek előítéletei s így felfogja a gyerekből érkező, szükségleteiből fakadó felszólításokat.

4. Pedagógiai fejlesztő munkájának alapelvevé kívánja tenni az utánzást, amely az óvónők szeretetteljes mintaképtől szolgáló tevékenységét követi. El akarja érni, hogy az óvónő ne direkt utasításokkal vezessen, hanem figyelmes, gondozó vezetést gyakoroljon, ami a gyermeki személyiség még hiányzó belső vezéreltségét helyettesíti.
5. Segíteni kívánja, hogy a gyerek a benne működő természetes erőket szabadon tudja fejleszteni: érzékelésben, utánzásban, játékokban és egyéb tevékenységekben.
6. A játékokhoz szükséges eszközök egyszerű kiképzésével növeli a gyerek fantáziáját és az alakító tevékenységek belső aktivitását.
7. A nap szervezésével (napirend) lehetőséget akar adni arra, hogy a gyerek érzékeit és cselekvési lehetőségeit kihasználva, jó szokásokra tegyen szert – az akarat nevelésével, erősítésével s nem megtörésével.
8. Lehetővé akarja tenni, hogy a gyerekek az értelmes és áttekinthető tevékenységeket átélhessék és utánozhassák, el akarja érni, hogy így kerüljön a felszínre az átélés és cselekvés összefüggésében az értelmi képesség és felfogó erő.
9. El akarja érni, hogy a gyerek a nevelőt tekintse példaképtül, erkölcsi minőséget juttasson átélésbe és a tevékenykedésekbe; így kerüljön kapcsolatba az erkölcsiséggel anélkül, hogy az mint szabály vagy külső előírás nyomasztóan hasson s ugyanakkor hatástalan maradjon.
10. Célja, hogy a gyerek a többi gyerekekkel együttműködve szabad játék során megtanulja egyénileg továbbfejleszteni azokat a képességeit (intelligencia, fantázia, átélés, kézügyesség, szociális magatartás), melyeket elsajátított.
11. El akarja ébreszteni a gyerek lassan tudatossá váló érzékenységét szociális környezetén (a csoporton, a családon) belüli felelőssége iránt, és el akarja érni, hogy megtanuljon az előforduló feszültségeken felülkerekedni.
12. Meg akarja valósítani, hogy a gyerek az éves ünnepkört ritmikus ismétlődésben énekelve, játszva élje át, ünnepeljen a nevelőkkel és a szülőkkel. (Az örömteli tevékenységben a fogalmak, az értékek megelevenednek és megbecsültté válnak; így lesznek életük alakításának egészséges elemeivé.)
13. El akarja érni, hogy a gyerekek a mesélések és előadó játékok (például mesejátékok) során tiszta és érzékletes nyelvet sajátítsanak el, azt helyesen kapcsolják össze kifejező mozgásokkal, taglejtésekkel. Ennek átélésében fejlődik az a differenciált kifejezőképesség, ami az iskolai tanulási készség alapja.
14. A gyerek élményvilágát, formáló erejét a művészeti – ábrázoló – tevékenykedés által (egyszerű festés, formázás, éneklés, euritmia, tánc) felszínre kívánja hozni.
15. Az óvoda Waldorf-csoportja figyelembe kívánja venni: a gyerek érettségi szintjét, mind az óvodai felvételtől, mind az iskolakezdés időpontjának meghatározásánál. A Waldorf-pedagógia az iskolaérettség kritériumait nem célkitűzésnek tartja, nem alkalmaz külön iskolára felkészítő foglalkozásokat. Úgy tekinti, hogy az életkori sajátosságoknak nem megfelelő a túl korai fejlesztés. Az idő előtti absztrakt, verbális és intellektuális tanítás elvonja a személyiség önfejlesztő erőit azoktól az adott életkorban legfontosabb feladatoktól, melyek a testi, lelki egészséget szolgálják.
16. A testi, lelki és szellemi erő sokoldalú fejlődésében-fejlesztésében is minden elhamarkodottság nélkül, egyéni érettsége és szükségletei szerint akarja a gyermekeit vezetni.

17. A Waldorf-pedagógia hozzá akarja segíteni a gyereket nyitottság elsajátításához, a különbözőség elfogadásához, a természet értő szemléletéhez, s utat akar nyitni – most még csak mesei, érzéletes szinten – a majdani globális szemléletmód előtt.

18. A Waldorf - pedagógiai nevelés nagy hangsúlyt kíván helyezni a helyi hagyományok, a kulturális örökség megismerésére, ápolására is. Így lesz a Waldorf-óvoda/csoport mindenütt hasonló s mégis mindig más.

19. A Waldorf - Óvodapedagógiai Program szakszerűtlen felhasználását – a megfelelő felkészülés hiányának következtében – a nemzetközi és a hazai Waldorf-óvodák közössége szeretné kivédeni. A „Waldorf” nevet csak ott használhatják, ahol megfelelő képzettségű pedagógusok és a Waldorf-pedagógiát igénylő szülők vannak.

A Waldorf-csoport legfontosabb irányelvei:

- Egészséges tárgyi, szokásbeli, érzelmi és tartalmi környezet biztosítása az óvónő és a gyermekek szeretetteljes együttélése által.
- Elegendő időt kívánunk hagyni a gyerekeknek arra, hogy a saját tempója szerint tudja felfedezni a világot, feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőséget mindegyik érzékszerv területén.
- A gyerekek minden tevékenysége az óvónő jelenlétében vagy tudomásával folyik, ahol az óvónő minden, a csoport életéhez szükséges munkát a gyermekek előtt a gyermekekkel együtt végzi.
- Waldorf tevékenységek: Játék, Háztartási munka, kézimunka, Szép mozgás, Ritmikus játék, Formázó tevékenységek
- Szabad teret adunk a gyermeki kíváncsiságnak, felfedezésnek, a szabad játéknak, az érzéken alapuló tapasztalásnak, a világ felfedezésének.

FORRÁS, Irodalomjegyzék

Waldorf Óvodapedagógiai Program

Mi a Waldorf Óvoda?- (Alapelvek és kritériumok a név-használat és minőség gondozás irányában)

Megismerési nyilatkozat

A Keszthelyi Életfa Óvoda és Bölcsőde 2026.09.01. hatályos Pedagógiai Programját megismertem. Tudomásul veszem, hogy az abban leírtakat a munkám során köteles vagyok betartani.

Név	Beosztás	Dátum	Aláírás
Beke Melinda	óvodapedagógus	2026.06.08.	Beke Melinda
Berkovics Emőke	óvodapedagógus	2026.06.08.	Berkovics Emőke
Bertók Csabáné	óvodapedagógus	2026.06.05.	Bertók Cs
Biróné Molnár Anikó	óvodapedagógus	2026.06.08.	Biró Anikó
Czigányné Kirchner Tünde	óvodai dajka	2026.06.08.	Czigány Kirchner Tünde
Csiszár-Tóth Renáta	óvodai dajka	2026.06.08.	Csiszár-Tóth Renáta
Demián Kata Nóra	óvodapedagógus	2026.06.05.	Demián Kata Nóra
Dr. Demeter Gyözőné	óvodapedagógus	2026.06.08.	Dr. Demeter Gyözőné
Dr. Némethné Magas Mónika	óvodapedagógus	2026.06.08.	Dr. Némethné Magas Mónika
dr. Zsiborácsné Szabó Szimonetta Éva	óvodapedagógus	2026.06.05.	Dr. Zsiborácsné Szabó Szimonetta Éva
Ertlne Békefi Anna	óvodapedagógus	2026.06.05.	Ertné Békefi Anna
Fórizs Lilla	óvodai dajka	2026.06.05.	Fórizs Lilla
Fülöp István Zoltánné	óvodai dajka	2026.06.08.	Fülöp István Zoltánné
Göndöcs Andrea	óvodapedagógus	2026.06.08.	Göndöcs Andrea
Gyalókainé Nagy Krisztina	óvodapedagógus	2026.06.08.	Gyalókainé Nagy Krisztina
Hóka Balázs	óvodapedagógus	2026.06.08.	Hóka Balázs
Horváth Luca Rebeka	óvodapedagógus	2026.06.08.	Horváth Luca Rebeka
Horváth Tímea Katalin	óvodatitkár	2026.06.08.	Horváth Tímea Katalin
Horváthné Bozzai Szilvia	óvodapedagógus	2026.06.08.	Horváthné Bozzai Szilvia
Hosszúné Szabó Csilla	óvodai dajka	2026.06.08.	Hosszúné Szabó Csilla

Izer Judit	óvodapedagógus	2026.06.08	Izer Judit
Izerné Czémán Andrea	pedagógiai asszisztens	2026.06.08	Izerné Czémán Andrea
Jánosiné Ormai Orsolya	óvodapedagógus	2026.06.08.	Jánosiné Ormai Orsolya
Kenyeresné Nagy Marianna Gabriella	óvodapedagógus	2026.06.08.	Kenyeresné Nagy Marianna Gabriella
Kiss Henriett	pedagógiai asszisztens	2026.06.05.	Kiss Henriett
Kissné Lázár Dóra	pedagógiai asszisztens	2026.06.08.	Kissné Lázár Dóra
Kisvarga Zsuzsanna	óvodai dajka	2026.06.08	Kisvarga Zsuzsanna
Kocsis Istvánné	óvodai dajka		Kocsis Istvánné
Kocsmárné Kovács Zsuzsanna	óvodai dajka	2026.06.08	Kocsmárné Kovács Zsuzsanna
Koltai Mária	óvodapedagógus	2026.06.08.	Koltai Mária
Kórász Enikő	óvodapedagógus	2026.06.05	Kórász Enikő
Kormosné Takács Livia	óvodapedagógus	2026.06.08.	Kormosné Takács Livia
Kovács Imréné	óvodapedagógus	2026.06.08.	Kovács Imréné
Kovács Marianna	óvodai dajka	2026.06.08	Kovács Marianna
Kovács Veronika	óvodai dajka	2026.06.08	Kovács Veronika
Könczölné Benkő Beatrix	pedagógiai asszisztens	2026.06.05.	Könczölné Benkő Beatrix
Lakatosné Grebely Gabriella	óvodai dajka	2026.06.05.	Lakatosné Grebely Gabriella
Léránt-Izsák Andrea	óvodai dajka	2026.06.05.	Léránt-Izsák Andrea
Lichtemberger Mária	dajka	2026.06.08.	Lichtemberger Mária
Markóné Rigó Krisztina Ilona	óvodapedagógus	2026.06.08	Markóné Rigó Krisztina Ilona
Marosvári Ágnes	óvodapedagógus	2026.06.08.	Marosvári Ágnes
Melegdi Katalin Mária	óvodapedagógus	2026.06.08.	Melegdi Katalin Mária
Miklósi Gyuláné	óvodai dajka	2026.06.08.	Miklósi Gyuláné

Mikó Gáborné Hegedüs Roxána	óvodapedagógus	2026.06.08	Mikó Roxána
Mikusiné Szabó Csilla	óvodapedagógus	2026.06.08.	Mikusiné Szabó Csilla
Nagy-Baróti Kitti	pedagógiai asszisztens	2026.06.08	Nagy-Baróti Kitti
Názerné Gögh Helga	óvodai dajka	2026.06.08.	Názerné Gögh Helga
Németh Nikoletta Zsuzsanna	óvodapedagógus	2026.06.05.	Németh Nikoletta
Némethné Vámosi Andrea	óvodai dajka	2026.06.08	Némethné Vámosi Andrea
Nyolcasné Magyar Ágnes	óvodai dajka	2026.06.08	Nyolcasné Magyar Ágnes
Pécz Sándorné	óvodai dajka	2026.06.08	Pécz Sándorné
Pécz-Szommer Viktória	pedagógiai asszisztens	2026.06.08.	Pécz-Szommer Viktória
Pogány Ágnes	óvodapedagógus	2026.06.05.	Pogány Ágnes
Pordán-Simai Zsanett	pedagógiai asszisztens	2026.06.08	Pordán-Simai Zsanett
Porkoláb Anita	óvodapedagógus	2026.06.05	Porkoláb Anita
Pusztai Judit	óvodapedagógus	2026.06.08.	Pusztai Judit
Somorjai Livia	óvodapedagógus	2026.06.06.	Somorjai Livia
Süténé Varga Ildikó Mónika	óvodapedagógus	2026.06.08	Süténé Varga Ildikó
Szabó Szabina Andrea	óvodapedagógus		
Szabóné Lancz Anna Mária	óvodapedagógus	2026.06.08.	Szabóné Lancz Anna Mária
Szigeti-Lekics Andrea	óvodapedagógus	2026.06.08	Szigeti-Lekics Andrea
Szi-Miklósné Klettner Edina Rita	óvodai dajka	2026.06.08	Szi-Miklósné Klettner Edina Rita
Takács Júlia	óvodapedagógus	2026.06.08	Takács Júlia
Tamás Barbara Anna	óvodapedagógus	2026.06.08.	Tamás Barbara Anna
Tamásné Holló Mónika	pedagógiai asszisztens	2026.06.08.	Tamásné Holló Mónika
Tátrai Dorottya Anna	óvodai dajka		

Tóth Róbertné	óvodapedagógus	2026.06.08	Tóth Róbertné
Tóth-Bogdán Bernadett	óvodapedagógus	2026.06.08	Tóth-Bogdán Bernadett
Varga-Héder Beáta	óvodatitkár	2026.06.08	Varga H. Beáta
Zöld Éva	óvodapedagógus	2026.06.08	Zöld Éva
Zömbikné Ékes Anna	óvodapedagógus	2026.06.08	Zömbikné Ékes Anna